

ΤΙΜΗ 60 ΚΑΠ. | ЦЕНА 60 КОП. уч.

ΣΙΜΟΝΟΦ ΘΕΤΟΡΟΦ ΚΕ ΤΖΕΡΝΟΦ

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΓΙΑ ΤΙ
ΓΕΟΓΡΑΦΙΑ

3-ΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟ «ΚΟΜΥΝΙΣΤΙΣ»

1

9

3

1

AKADHMIA

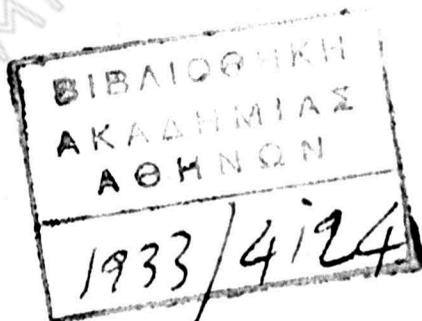
AKADHMIA

ΣΙΜΟΝΟΦ, ΘΕΤΟΡΟΦ χε ΤΖΕΡΝΟΦ

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΓΙΑ ΤΙ
ΓΕΟΓΡΑΦΙΑ

3-ος ΧΡΟΝΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Μετάφρασι το Κολεχτίβου το „Κομμουνιστι„

СИМОНОВ, ФЕДОРОВ, ЧЕРНОВ

РАБОЧАЯ КНИГА
ПО
ГЕОГРАФИИ

3-й ГОД ОБУЧЕНИЯ

Перевод Коллектива „Коммунистс“ а

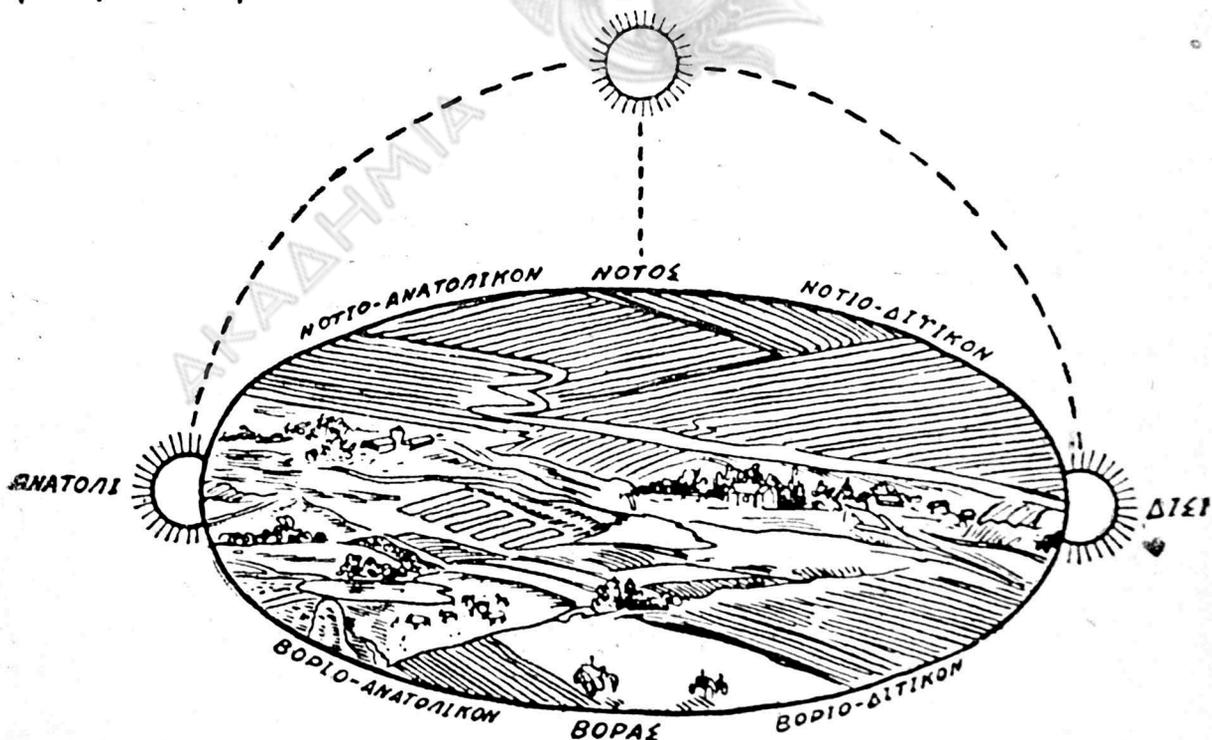
Ο ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ ΚΕ ΤΑ ΣΙΜΙΑ-ΤΥ

Βγένοντας στον κάμπο θα δίτε τα πιο μακρινά αντικίμενα — το δάσος, τα γιτονικά χωριά, τις απσιλοσιες κε τ. π. Πίσο-τους δε φένετε τίποτες αλο: Σα να θρίσκοντε στην άκρι τις γις. Όταν δοκιμάσατε να φτάσετε στην άκρι αφτι-να τις γις, σας γένικε φανερό πως καμία άκρι τις γις δεν υπάρχει. Πίσο απτο δάσος ίτε την απσιλοσία, θα δίτε μακριά κσανα κάμπες, χωριά, δάσος. Κε παρακάτω κσανα σα να θρίσκετε ι άκρι τις γις.

Κσανα θα δίτε πως ι γι σα να ενόνετε με τον ουρανό. Αναβίτε στον πύργο του ελεδάτορ, θα δίτε το ίδιο. Στραφίτε διέστε γίρο-σας. Παντο θα δίτε αφτί-να ι γραμμή, όπου σας φένετε πως ι γι ενόνετε με τον ουρανό.

Αφτι ι γραμμή λέγεται ορίζοντας.

Παρακολουθόντας τον ήλιο ίδατε, πως αφτός αφυ παρουσιάζετε στον ορίζοντα αναβένι ολοένα πιο πσιλά. Το μεσιμέρι ι ώρα 12 φτάνι στο πιο απσιλό-τερο σιμίο του ορίζοντα.

Ι πορία του ήλιου

Ίστ'ρα απτο μεσιμέρι ο ήλιος αρχίζει να καταβένι ολοένα πιο χαμύλα ως ότου δεν κσαφνίζετε πίσω στον ορίζοντα. Κίνι ι μερία του ορίζοντα, όπου ο ήλιος θρίσκετε το μεσιμέρι λέγεται — νότος. Ι μερία που θρίσκετε απέναντι του νότου λέγεται βορας. Σα θα φέρουμε εφθία απτο νότο στο βορα ι σχτίδες του ήλιου το μεσιμερι θάχουν μάρτινα μια κατέφθισι. Τέτια εφθία λέγεται μεσιμερι.

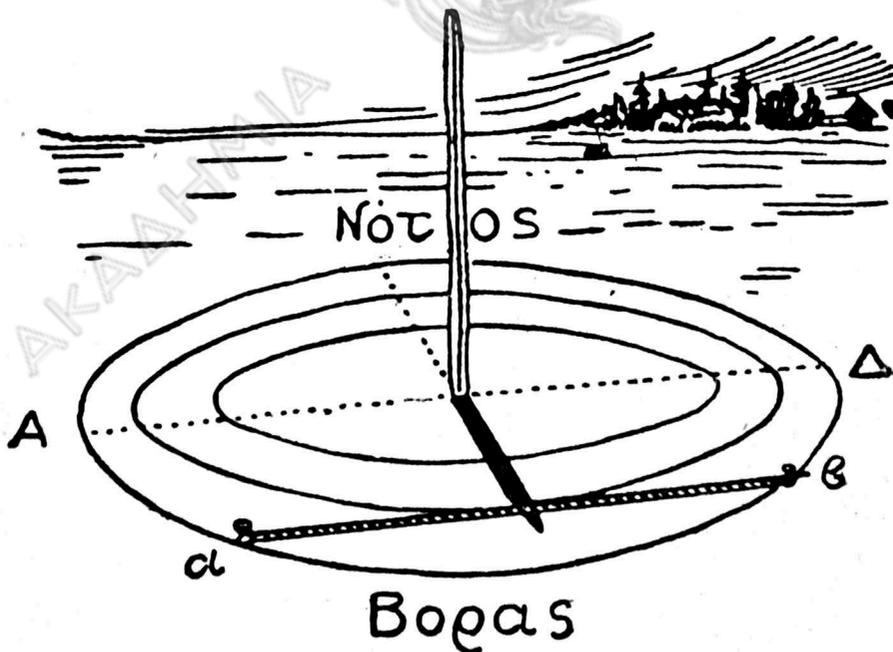
Κζέροντας σε πια μερια βρίςκοντε ο βορας ίτε ο νότος δεν ίνε δίσκολε να θρώμε κε τα άλα σιμία τυ ορίζοντα — τι ανατολι κε τι δίσι.

Οταν κιτάζετε στο βορα στα δεκσια θάνε ι ανατολι κε στα αριστεραι δίσι.

Ι ανατολι κε ι δίσι τυ ίλιω μπορυν να μας βοιθίςυν να θρώμε τα σιμία τυ ορίζοντα. Ο ίλιω παρυσιάζετε στιν ανατολι κε κσαφανίζετε στι δίσι.

Εργασία: Το προι στις 9-10 οταν ίνε ο κερω καλωσ διαλέκστε μέρος ομολο κε χωρις κσια — κε καρφόστε πασάλι. Το πασάλι πρέπι να καρφοθε έτσι πυ να στέκετε κατακόριφα-ίςια. Απτο πασάλι στι γι θα κσιματιστι κσια.

Πάρτε κπάνκω, τι μια άκρι-τυ δέστε στο πασάλι κε τιν άλι σε ραβδι ίτε καρφι. Τεντόνοντας το κπάνκω κσιματίστε πάνω στι γι κίκλω γίρω στο πασάλι. Ο κπάνκωσ πρέπι νάχι τόσο μάκρωσ, πυ ι γραμι τυ κίκλω να περάσι απτιν άκρι τις κσιασ τυ πασαλιω. Τώρα σιμιόστε κίνω το μέρος τυ κίκλω, όπου θρίςκετε το τέλος τις κσιασ τυ πασαλιω κε καρφόστε αφτω πασαλάκι. Στις 2-3 μεταμεσιμέρι το τέλος τις κσιασ τυ πασαλιω κσανα θα σταθι πάνω στον κίκλω, μα απτιν άλι μερια. Αφτω επίσις καρφόστε πασαλάκ.. Αναμεσα στα πασαλάκια φέρετε εφθία. Τιν εφθία διερέστε σε διο ίςια μέρι. Στι μέσι επίσις καρφόστε πασαλάκι. Ιστερα τραβάτε γραμι ανάμεσα στο πασάλι κε το μεσέο πασαλάκι. Αφτι ι γραμι θα περάσι απτο βορα (απτο μεσέο πασαλάκι) στο νότα (στο μεγάλο πασάλι). Αφτι ίνε ι γραμι τυ μεσιμεριω. Ονομάζετε ετσι επιδι κ ορα 12 ι κσια απτο πασάλι κινπίπτι κε περνα σε μια κατέφθισι με τι γραμι ανάμεσα στο πασάλι κε το μεσέο πασαλάκι. Αφτω γίνετε τότε όταν ο ίλιωσ θρίςκετε στο νότο. Αμα θρώμε το βορα κε το νότο δεν ίνε δίσκολε να βρεθω ι ανατολι κε δίσι

με το πασάλι κε τα πασαλάκια βρίςκοντας τι μεσιμερινη εφθία

Εξότισες: Πότε ι κσια τυ πασαλιω ίνε πιο κοντι;

Μπορι σε νεφελόδοκω κερω πάνω στι μεσιμερινη εφθία να βρεθω τα σιμία τυ ορίζοντα;

Γιατί απτι βόρια μερια ι τίχι το σπιτιον, κε ι φράχτες ίνε ιγρι στο κατω μέρος-τωσ ενθ στι νότια μερια ίνε κσιρι;

Μπορούμε μάφτα τα σιμάδια να βρούμε τα σιμία τυ ορίζοντα;

ΠΟΣ ΝΑ ΒΡΥΜΕ ΤΑ ΣΙΜΙΑ ΤΥ ΟΡΙΖΟΝΤΑ ΤΙ ΝΙΧΤΑ.

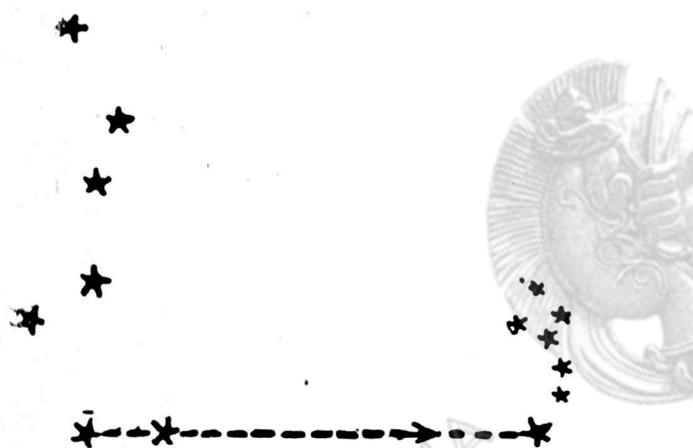
Σιχνα ίνε ανίνκι να βρεθον τα σιμία τυ ορίζοντα τι νίχτα. Μα τι νιχτα ίλιος δεν ίνε . Τότε μας βοιθύνε τα άστρα.

Πρέπι να θρύμε το βόριο πολικο αστέρι (αστρι τις Τραμυντάνας). Αφτο θρίσκετε πάντα στο βορα. Μας χριάζετε μονάχα ένα σιμίο τυ ορίζοντα, τα άλα μπορούμε να τα βρούμε ι ίδιι. Τι νίχτα στο σκοτινο υρανο ανάθον χιλιάδες μεγάλα κε μικρα φαναράκια — τα άστρα.

Πιο απάφτα ίνε το πολικο αστέρι; Θα το βρούμε με τι βοίθια μιας ομάδας άστρων πυ λέγοντε μεγάλι κε μικρι αρχύδα.

Σάφτι τιν ομάδα τον αστεριον βρίσκετε το πολιτικο αστέρι. Γίρισε το πρόσοπό-συ στο πολικο αστέρι στα δεκρια θάνε ι ανατολι στα αριστερα ι δίσι κ τ.λ.

Παναπι τα σιμία τυ ορίζοντα μπορούμε να τα βρούμε κε τι νίχτα.

Ο αστεριζμος τις Μεγάλις κε Μικρις αρχύδας

Εργασία 1) Κιτάχστε στι ζογραφια πως ίνε τοποθετιμένα τα άστρα κε ζογραφίστε-τα στο τετραδίό-σας.

2) Θιμιθίτε πως ίνε τοποθετιμένα τα άστρα τις Μεγάλις κε Μικρις αρχύδας κε τυ πολικυ αστεριυ κε φροντίστε να τα βρίτε το θράδι.

3) Βρίσκοντας το πολικο αστέρι καθορίστε τα σιμία τυ ορίζοντα

ΚΥΜΠΑΣΟ

(μαγνιτικι πικσιδα)

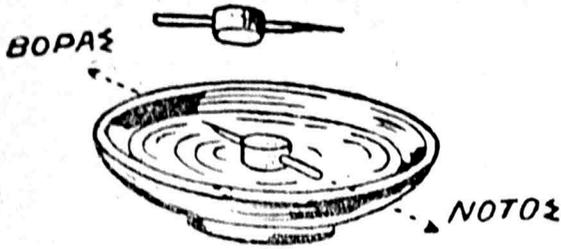
Πάντα δεν ίνε ο κερσ καλος για να φένουντε τιν ιμέρα ο ίλιος κε τι νίχτα τα άστρα. Σα φιζίσι τάεράκι σκεπάζι τον υρανο με σταχτερα σινεφα δε φένουντε ύτε ο ίλιος, ύτε τα άστρα.

Ο τιμονιέρις πάνω στο βαπόρι, ο αεροπόρος στο αερόπλανο, ο γεομέτρις στιν κσιρα πρέπι να κσέρυν τα σιμία τυ ορίζοντα. Δε μπορυν να περιμένυν νάλάκσι ο κερσ. Με τυς γνωστυς σέμας τρόπυς τα σιμία τυ ορίζοντα δε μπορυν να βρεθον. Τότε έρχετε στι βοιθιά-μας το κυμπάσο (μαγνιτικι πικσιδα).

Εργασία για εχτέλεσι: Πάρτε κυμπάσο παρατιρίστε πως ίνε φκιαζμένο. Απο πια μέρι σινίστατε κε τί ρόλο πέζι το κάθε μέρος-τυ

Το κιριότερο μέρος τυ κυμπάσυ ίνε ο μαγνιτικος δίχτις. Ο δίχτις αφτος έφκολα γιρνα πάνω στο ιποβάσταγμα απο μιτερι άκρι βελόνας ίτε καρφίτσας. Ο μαγνιτικος δίχτις πάντα θάχι τι μια άκρι-τυ στραμένι στο βορα κε τιν άλι στο νότο. Σπρόκστε το δίχτι, αφτος στρεφογιρνόντας θα σταθι όπος κε πριν ι μάθρι άκρι-τυ στραμένι στο βορα ι άλι στο νότο.

Το κυμπάσο χριάζετε παρα πολι στον αεροπόρο, τον καπετάνιο του βαποριου, το γεομέτρι, τον ινζενέρο στο φκιασίμο οριχίον, στον τυρίστο κε πιονέρο στις πιονέριχες εκδόρομες έξσο απτιν πόλι.

Πος ετιμάζετε το κυμπάσο
σταθι έτσι, πυ ι μια άκρι-τυ θα δίξει το βορα κε ι άλι το νότο.

Χερι με μαγνί-
τι πυ κρέμετε
απτιν κλοστι

Δεν ίνε μεγάλο το καχο αν ο μαγνίτις-σας έχι σκίμα πέταλο κε όχι ραβδιου. Πρέπι να πάρουμε θελόνα μεγαλύτερι κε να τινε τρίψουμε με μαγνίτι όπως φένετε σι ζογραφια. Μα τόρα πρέπι να τιν τοποθετίσουμε έτσι πυ να γιρνα ελέφθερα.

Αφτο δεν ίνε δίςκολο να γίνι. Αντι κλοστι μπορούμε να πάρουμε πιάτο με νερο κε φελο. Πάνο στο φελο θάλουμε τι θελόνα κε αφίνουμε το φελο πάνο στο νερο. Ο φελος με τι θελόνα στρεφογιρ-νόντας θα σταθι κε ι άκρες τις θελόνας θα δίξουν το βορα κε το νότο. Σταθροτα θάλτε, ίτε καρφόςτε στο φελο σπέρτο. Με τις άκρες-τυ θα δίξει τιν ανατολι κε δίσι.

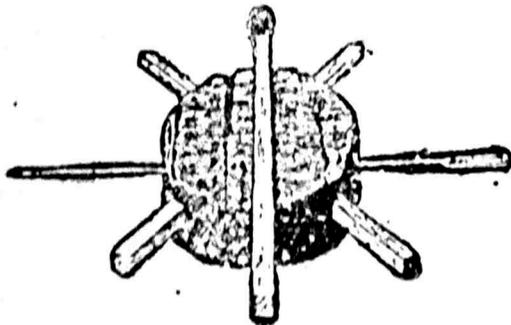
Μαγνίτις

Έτσι ίνε φκιαζμένο το κυμπάσο, πυ χρισιμοπιον ι αερο-πόρι, ι τιμονιέρι το βαποριον. Τετιο κυμπάσο με πλευμενο φελο αντισ θελόνα λέγετε θαλασινο κυμπάσο.

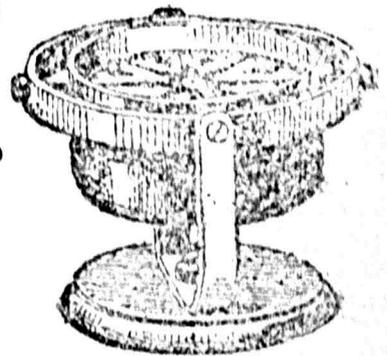
Ερώτιτες: Πια ίνε ι διαφορα στο φκιασίμο του σινηθιζμένο κε θαλασινο κυμπάσο;

Αναφέρατε σε πιες δουλες χριάζετε το κυμπάσο;

Γιατί χριάζετε το κυμπάσο στον κοραντιρο του Κόκινου στρατου:

Ο φελος του κυμπάσο
σελίτις του εφ

Θαλασινο κυμπάσο

ΠΟΣ ΧΡΗΣΙΜΟΠΙΥΝ ΤΟ ΚΥΜΠΑΣΟ

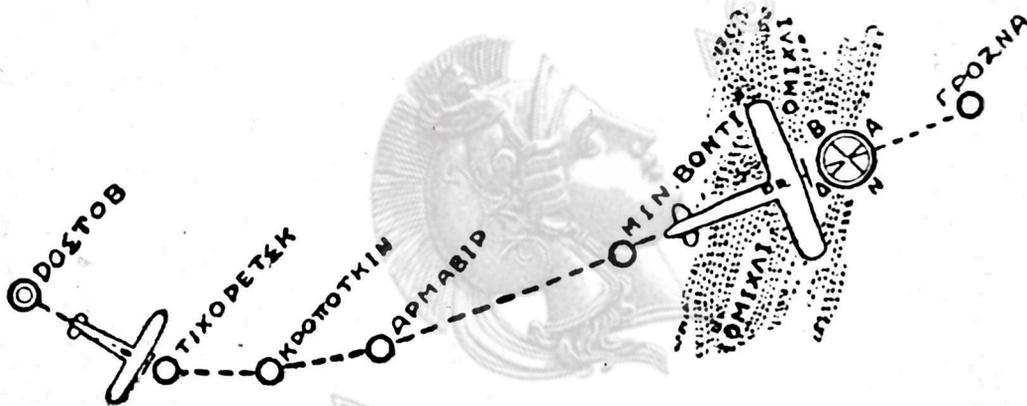
Ι όρα 12 στο Ροστοβ απτι Μόσχα έφτασε αερόπλανο με καλύπια τις εφιμερίδας „Πραβντα“ (καλύπια τις εφιμερίδας λένε τα ετιμα σκίματα, οπυ ίνε χιτες σελίδες τις εφιμερίδας απο μέταλο). Με τις μεταλινες αφτες σελίδες

πάνο σε χαρτι τιπότε ι εφημερίδα. Μέρος τον καλυπιον το αερόπλανο ε'μερα πρέπει να τα πάι στην π. Γρόζνα.

Ιστερα απο μιςι όρα το αερόπλανο θρίσκειτε στον αέρα με κατέφθισι στη Γρόζνα. Ζοιρα θοριβι το μοτορ. Στα φτερά-τυ σφριζι ο αέρας.

Κάτο-τυ πλέυν τα χορια, τα χοράφια, τα δάσι. Λάμπι με τυς ελιγμους-τις ι σιδιροδρομικι γραμι. Κάτο στα πόδια επιπλέυν κε μνιςκυν πίσο το Τιχορετσκ, Κροπότκινο, Αρμαβιρ. Φάνικαν διάπλατα τα Μινεράλνιε θότι. Μπροστα ο οριζοντας ίνε σκεπαζμένος απο ζίνεφα. Ιστερα απτα Μινεράλνιε θότι το αερόπλανο μπίκε σε ζινπαγι ομίχλι. Χάθικαν ι γι, ι στράτα, τα χορια. Πάνο, κάτω, στις πλεβρες τυ αερόπλανο παντυ χίθικε γαλατένια ομίχλι.

Να καταβι δε γινετε. Ι εργάτες τυ νεφτιυ τις Γρόζνας πρέπει ε'μερα να διαβάζυν τιν „Πράβτα“. Τον αεροπόρο γλιτόνι το κυμπάσο. Αφτος θιμάτε προς βγένοντας απτο Ροστοθ πρέπει να πετάκσι στη νότιο-ανατολι. Παναπι αφτος πρέπει να πετάκσι έτσι πυ το ζιμάδι Ν-Α πάνω στον πλεύμενο φελο να ζιν-πίπτι με τιν κατέφθισι τις πτίσις τυ αεροπλάνου.

Σχηματικός χάρτις τις πτίσις. Ομίχλι, αερόπλανο με μεγεθιντικο κυμπάσο

Ι παραμικρι στροφι τυ αερόπλανο στο πλάγι φένετε απτο κυμπάσο. Ο αεροπόρος δίνι ορθι κατέφθισι στο αερόπλανο, κσακολυθόντας τιν πτίσι στην κατέφθισι τυ δίχτι „N-A“.

Περνα μιςι όρα , μιςι όρα. Σίφωνα με τον κερσ πυ πέρασε γλίγορα θα φτάσι στην Γρόζνα. Μα να ι ομίχλι αρεόνι. Στην ανιχτια έλαμπκε ο ήλιος Δίγο κατολίγο γίνετε ορατι ι γι. Μακρια φένετε ι Γρόζνα, πυ ολοένα πλι-σιάζι. Κάτο ίνε το αεροδρόμιο. Τα ζινάλια τις προσγίσις ίνε βαλμένα κε το αερόπλανο καταθένι. Το αερόπλανο έφτασε στην όρα. Τα καλυπια φορτόνυντε στο αφτοκίνιτο τυ τιπογραφίυ. Κε με τα μιςι όρα απτι μιχανι θγένουν νέες φιλάδες τις „Πράβντας“,

Κιτάκστε στη ζογραφια τιν πορία τυ αερόπλανου.

ΤΟ ΠΛΑΝΟ

Το χινόπορο στο λαχανόκιπυ μαζέβυν τα ζαρζαβάτια. Με τον ερχομο τυ χιμόνα όλες ι δουλιες τυ λαχανόκιπυ σταματων. Τιν άνικσι ο λαχανόκιπος κσανα αναζοογονιτε.

Κσανα θάρχισυν να σκάψυν, να το διερέσουν σε βραγιες, ν'άνικσουν αβλάκια για

το πότιζμα κε να φιλτέψυν. Μα το χιμόνα, οπόταν ο λαχανόπικος ίνε σκεπαζμένος απο χιόνι δεν τον κσεχνόνε. Το χιμόνα θα καταρτίζετε το πλάνο τις σπορας κε το κσεχόριζμα ιδιέτερον τριμάτων για διάφορα φια. Μα πός μπορυν να κσεχοριστυν διάφορα τριμάτα, σα θάνε σκεπαζμένος απο χιόνι. Χριάζετε μονάχα το πλάνο κε δεν ίνε ανάνκι να πάι κανις στο λαχανόκιπο. Το πλάνο ίνε τέτια ζογραφια, σκίμα, πάνο στο οπίο μπορούμε να βρούμε το μάκρος ίτε φάρδος τυ λαχανόκιπυ, αν ίνε ι βραγιες μακρια απτιν αρδεφτικι τολύμπα κε τ. π.

Σίμερα έχουε μαθηματικα κε γεογραφία. Το μάθημα θα γίνι στο λαχανόκιπο. Θα σκιματίζουε το πλάνο τυ πέμτυ τριμάτος τυ κολχόζικυ λαχανόκιπυ. Τιν εργασία-μας αρχίζουε με το διεφκρίνιζμα τυ μέγεθυσ τυ λαχανόκιπυ. Μετρώμε με το μέτρο το μάκρος κε φάρδος. Γράφουε: φάρδος 80 μ., μάκρος 100 μέτρα. Μπορούμε πάνο στο χαρτι να παρυσιάζουε τέτια μέγεθι; Μπορούμε, μα για τύτο θα χριαστι πολι χαρτι. Μα δε μας χριάζετε τέτιο μεγάλο πλάνο.

Ίνε δίςκολο να το μελετίσι κανις· πιο κατάλιλο θ'άνε όταν έχι μέγεθος τετραδιυ. Το τετράδιυ δεν έχι στο φάρδος 80 μέτρα κε ζογραφίζουε το λαχανόκιπο μικρινόμενο.

Σιφονόμε ι διάστασες τυ πλάνο τυ λαχανόκιπυ ν'άνε 1000 φορες μικρότερες απτις καθαφτο διάστασες.

Σε 1 σαντίμετρο τυ πλάνο-μας θ'άνε 10 μέτρα τυ λαχανόκιπυ. Αφτο θα το καταλάβουε καλύτερα σα θιμιθύμε πως ένα μέτρο έχι 100 σαντίμετρα κε 10 μέτρα έχυν 1000 σαντίμετρα. Αφτα τα 1000 σαντίμετρα στο πλάνο-μας ίνε σιμιομένα με 1 σαντίμετρο.

Ί μονάδα τυ μέτρυ, πυ διχνι ποσες φορες ι διάστασες τυ πλάνο ίνε μικρότερες απτις πραγματικες λέγετε κλίμακα.

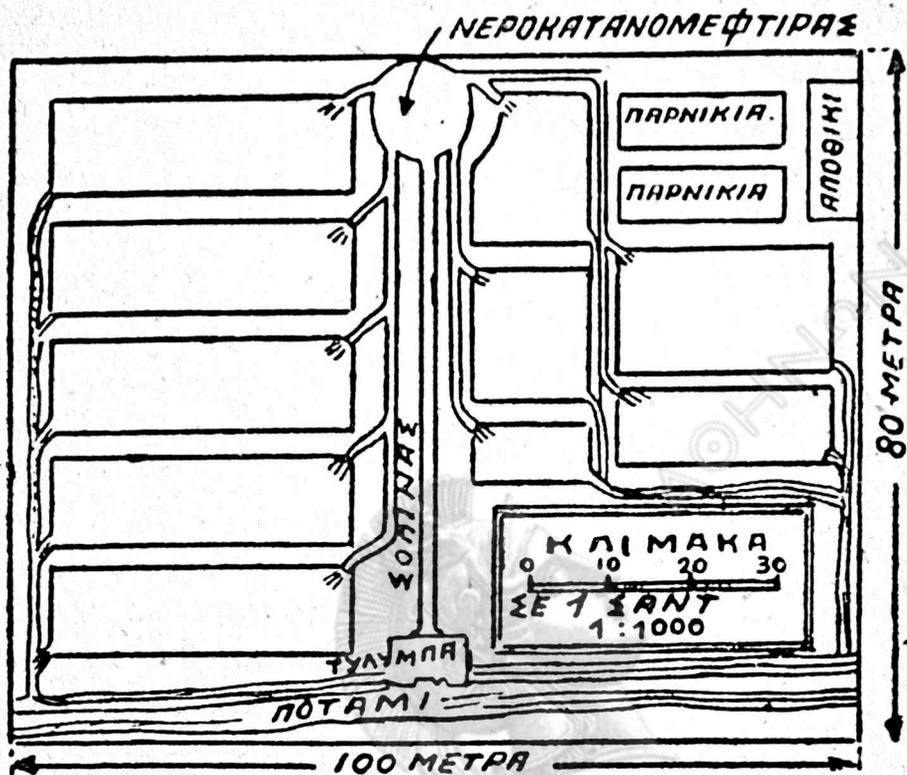
Διαλέγοντας τον κλίμακα αρχίζουε να σκιματίζουε το πλάνο. Τα 80 μετρα φάρδος τυ λαχανόκιπυ στο πλάνο το παρυσιάζουε με οχτο σαντίμετρα, τα 100 μέτρα μάκρος παρυσιάζουε με γραμι 10 σαντίμετρον. Παρακάτο μετρώμε πόσα μέτρα ίνε απο φράχτι ος τιν τολύμπα κε ανάλογα με τον κλίμακα, σιμιόνουε πάνο στο πλάνο.

Με τέτιο τρόπο κατόπιν μετρώμε κε σιμιόνουε πάνο στο πλάνο τι θέσι τυ κατανομεφτίρα τυ νερυ, τυ ζολίνα, τον θραγιον, τον παρνικιον κ. τ. π. Σιμιόνουντε όλες ι λεφτομερίες τυ λαχανόκιπυ. Το πλάνο ίνε έτιμο.

Τόρα για να κσερι ο λαχανοκιπυρος πόσι ίνε ι απόστασι απτον κατανομεφτίρα τυ νερυ ος τιν τελεφτέα θραγια δεν ίνε ανάνκι να τρέχι στο λαχανόκιπο. Φτάνι να μετρίσι με σαντίμετρο τιν απόστασι πάνο στο πλάνο. Καθένα σαντίμετρο θα ισοδιναμι με 10 μέτρα. π. χ. στο πλάνο θα θρούμε 3 σαντίμετρα παναπι στον κίπο θάνε 30 μέτρα.

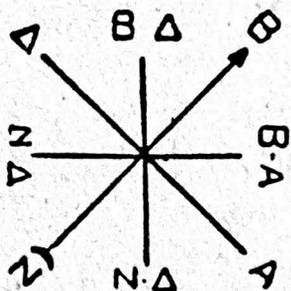
Έτσι σκιματίζουντε τα πλάνα. Στο πλάνο-μας φένετε ι τοποθέτισι τυ λαχανόκιπυ κε τον ιδιέτερον ενκαταστάσεων, μα στο πλάνο-μας δε φένετε σε πιο μέρος ίνε ο βορας, νότος, ανατολι, δίσι. Αφτο έχι μεγαλι σιμασία. Αφτο χριάζετε τον κερο πυ θα διαλέξουε μέρος για τα παρνίκια, τις θραγιες κ.τ.π.

Τελιόνοντας το πλάνο ελάτε ας σιμιόσουμε πάνω τα σιμιά του ορίζοντα. Αφτο μπορεί να γίνει με τη βοήθεια του κυρπάζου. Πρέπει να σταθούμε κοντά στο φράχτι και να βάζουμε το πλάνο έτσι, που ο φράχτις του λαχανόκιπου ν'άχι την ίδια κατέφθισι με το φράχτι που σιμιόσαμε πάνω στο πλάνο. Τώρα πάνω στο πλάνο βάζουμε το κυρπάσο και σιμιόνουμε στιγμές στις ακρές του δίχτι. Κοντα

Πλάνο του λαχανόκιπου

στι στιγμή που βάλουμε στην άκρη του δίχτι, που έδινε το βορά βάζουμε — Β. στην άκρη του δίχτι που έδινε το νότο — Ν. τραβώντας ανάμεσα στις στιγμές

Πλάνο για προσανατολισμό

γραμμί μπορούμε να σκιματίσουμε δίχτι με τη μιτερή άκρη-του στο Β και την ώρα στο Ν. Τώρα μπορούμε να πόμε „το πλάνο ίνε έτιμο“

Εργασία. Χορισθήτε σε ομάδες και διοργανόστε σοσιαλιστικί άμιλα για το καλύτερο σκιμάτισμα πλάνου του σχολιου, του πλισιέστερου τετράγону, τριμάτου, κίπου, λαχονόκιπου. Αμα θ'άνε έτιμα τα πλάνα κάνετε ανταλαγι και παραβάλετέ-τα με την πραγματικότητι. Αν ίνε σοστα σκιματιζμένο και πιο πλάνο γένικε καλύτερο. Καλο θ'άνε αφτι η εργασία να διεκσαχτι μαζί με τα μαθηματικά.

ΧΑΡΑΔΡΑ, ΚΙΛΑΔΑ

Ολι-σας ιδάτε χάραδρα! Μα κσέρετε πως σκιματίστικε; Ίνε δυλια τυ νερο. Ας θιμιθύμε τα θιελοδικα ριάκια τις βροχισ. Ιδάτε πως στιν μαλακι γι ανίγυνε καναλάκια. Ιστερα απο κάθε βροχι τα καναλάκια περισέβυν ολοένα. Το χόμα απτις πλεβρες κε τον πιθμένα τυ καναλιω παρασίρετε απτο νερο. Τα καναλάκια μεγαλόνυν κε μετατρέπυντε σε κανάλια κε παρακάτο σε χάραδρες.

Το μεγάλομα τις χάραδρας φερνι μεγάλες ζιμίεσ στο αγροτικο νικοκιριο. Διατέμνοντασ αλάκερα τμίματα γις τιν κάνυν ακατάλιλι για επεκσεργασία. Ενάντια στις χάραδρες διεκσάγετε πιζματικος αγόνασ. Κατα πλάτοσ τις χάραδρας θάζυντε κάμποσα διαφράγματα απο πέτρεσ κε δοκουσ. Τα διαφράγματα τοποθετύντε το ένα κατοπιν τυ άλυ στιν κατέφθισι τις χάραδρασ. Ι απόστασεσ τις χάραδρασ ανάμεσα στα διαφράγματα σκεπάζυντε με χόμα ίτε πέτρεσ. Σκιματίζετε ανέγερσι, πυ μιάζι με σκαλοπάτια κάπιασ σκάλασ.

Τόρα το νερο δε θα τρέχι ορμιτικα στον απότομο πιθμένα τις χάραδρασ. Τόρα δε θα παρασίρι το νερο χόμα απτον πιθμένα κε τις πλεβρεσ τις χάραδρασ. Το νερο θα τρέχι στι χάραδρα ίσιχα πιθόντασ στα σκαλοπάτια. Στις πλεβρεσ τις χάραδρασ φιτέβυντε δέντρα. Τα δέντρα με τις ριζεσ-τυσ οχιρόνυν τις πλεβρεσ κε τις προφιλάγυν απτιν κατάπτοσι.

Αν στιν όρα δεν οχιρόντε ι χάραδρα, τότε μεγαλόνι ολοένα. Το νερο τις βροχισ κε τυ χιονιω παρασίρι το χόμα απτις πλεβρεσ κε τον πιθμένα. Ι χάραδρα ολοένα φαρόνι. Ετσι σκιματίζυντε λακοματιεσ, πυ ίνε πάρα πολεσ στις στέπεσ τυ κράι-μασ. Αφτεσ έχυνε όχι κατιφορεσ πλεβρεσ κε δειν έχυν απότομεσ κριμνόδικεσ όχτεσ.

Ετσι όποσ τις χάραδρεσ σκιματίζυντε κε ι κιλάδεσ. Το νερο τυ ποταμου βαθυλόνι τον πιθμένα κε παρασίρι το χόμα απτις όχτεσ. Σιχνα ανάλογα με τι στερεότιτα τον πετρομάτον ίτε τι ροπι τις επιφάνιασ το ποτάμι παρασίρι τα χόματα μιασ απτις όχτεσ. Το χόμα παρασίρετε κε ι κίτι τυ ποταμου λίγο κατολίγο μετακινίτε στο πλάγι. Ετσι παρυσιάζετε μεγάλο φαρδι βαθύλομα πυ μιάζι όχετο με ροπι στι μια μερια. Αφτο το βαθύλομα στι γινι επιφάνια σνομάζετε κιλάδα. Σινίθοσ στιν κιλάδα ίνε ακόμα βαθύλομα όπυ τρέχι το ποταμι. Το βαθύλομα όπυ μεσα τρέχι το ποτάμι λέγετε κιτι.

Κιλάδεσ μπορίτε να βρίτε στο κράι-μασ παντυ όπυ βρισκετε ποτάμι, παράδιγμα το Ντον, το Ντονετσ. Αν ι κίτι τυ ποταμου θρίσκετε σε στενι κιλάδα με αποτομεσ πλεβρεσ, τέτιεσ κιλάδεσ λέγυτε κλισύρεσ. Κλισύρεσ θρίσκυντε στο κραι μασ πολεσ στα ορινά-τυ όμπλαστ, π.χ. στα ρέματα τον ποταμον Τερεκ, Σουλακ, Κομπαν.

Πλισιάζυντασ στις εκβολεσ το ποτάμι σινίθοσ τρέχι σε πεδινο μέρος. Το ρέμα-τυ ίνε αργο. Απτο νερο στον πιθμένα κατακαθιτε το χόμα, πυ παράσιρσ απτις χάραδρεσ κε τις κιλάδεσ. Αφτα τα κατακαθίζματα ειςορεμένα σκιματίζυν τιν κσέρα.

Εργασία για εκπλίροσι: Αναθέστε στον όμιλο τον νεαρον νατυραλίστον να παρακολυθον στο ραιον τυ σκολιού-τυσ πως σκιματίζυντε κε μεγαλόνυν ι χάραδρεσ. Για τύτο ίνε ανάνι να παρατιρίσυν προσεχτικα: Απο πια πετρομάτα

σινίστατε ο πιθμένας κε ι πλεβρες τον καναλιον κε τις χάραδρας. Ας μετρί-
σουν το μάκρος, φάρδος κε βάθος τις χάραδρας. Τα αποτελέσματα τον παρα-
τιρίσεων να γραφουν σε ιδιέτερο τετράδιο.

Στο τετράδιο να σημιοθι ι ιμερομινία οποταν γένικε ι παρατίρισι. Σε
οριζμένο χρονικο διάστημα ι καταμέτρικες κε παρατίρικες να επαναλιφτον. Πα-
ραβάλοντας τα γραφόμενα στα τετράδια-σας θα δίτε αν μεγαλόνη το κανάλι
κε ι χάραδρα κε κατα πόσον μεγαλόνη. Τα αποτελέσματα τον παρατιρίσεων
σιζιτόντε στ.ν τάξι.

ΠΕΔΙΑΔΕΣ ΚΕ ΒΥΝΑ

Οποιος βρέθικε στις στέπες τυ Σαλσκ κε τυ Κυμπαν ίδε πόσο ίνε απέ-
ραντες. Ομαλι ι επιφάνια τις στέπικ εκτίνετε παλι μακρια.

Ο ορίζοντας μόλις φένετε μες τιν ομίχλι.

Τέτια ομαλι επιφάνια τις γικς ονομάζετε πεδιάδα.

Μα όλες ι πεδιάδες δεν ίνε ίδιες. Κάπικες θρίσκυντε απσιλα πάνω απτιν επι-
φάνια τις θάλασας κε άλες χαμιλα. Ι πεδιάδες πυ θρίσκυντε όχι παραπάνο
απο 200 μέτρια απσιλότερα απτιν επιφάνια τις θάλασας λέγυντε χαμιλοσιες.
Κίνες ι πεδιάδες πυ θρίσκυντε 200 μέτρα απσιλότερα απτιν επιφάνια τις θά-
λασας λέγυντε ιψόματα.

Καθαφτο πεδιάδες θρίσκυντε σπάνιο. Σινίθος ι πεδιάδες κατατέμνυντε
απτις κιλάδες, τις χάραδρες ίτε σκεπάζυντε με λόφος. Λόφος — ίνε ίψομα
στο κίμα όμιο με θεμονια ίτε κυργαν.

Στο κράι-μας ίνε πολι λόφι. Προπαντος λοφόδικο ίνε το νότιο μέρος τυ
κράι-μας. Περνόοντας απτο θορα στο νότο θα θλέπυμε πως ι χαμιλοσιες αντι-
καταστύντε με ιψόματα κε πάνω στα ιψόματα παρακάτο φένυντε ι λόφι,
πυ αντικαταστύντε με πελόριος λόφος — τα θυνα.

Το θυνο στο κίμα-τυ δε διαφέρει απτο λόφο. Διαφέρει μονάχα στο ίψος.

Ι λόφι πυ έχουν ίψος πιραπάνο απο 500 μέτρα πάνω απτιν επιφάνια
τις θάλασας λέγυντε θυνα. Σπάνια θρίσκυντε μόνα-τυς τα θυνα. Σινίθος απα-
ντόντε σε ομάδες. Σιχνα τα θυνα σινενομένα τόνα με τάλο κσιματίζυν σάνπος
σινπαγι γραμι. Αφτι ι γραμι τον θυνον λέγετε θυνοσιρα. Τέτια σινπαγι γραμι
ίνε στο κράι-μας τα Καφκασιανα θυνα, πυ κσιματίζυν πολες θυνοσιρες.

Τώρα φανταστίτε πως ανεθίκατε πσιλα πάνω σε εναέριο σφέρα.

Κιτάξτε με τα κανογιάλια τιν επιφάνια τις γικς. Τί θα δίτε;

Απτι μια μερια ιψόνυντε ι όνηι το θυνον, πυ διατέμνυντε απτις κλιζύ-
ρες, απτιν άλι απέραντι εκτίνετε ι πεδιάδα, πυ διατέμνετε απτι θαθυλόματα
— τις χάραδρες. Διγάκι στο πλάγι, σα μέσα σα μεγαλι λεκάνη κσιματίζιι θάλασα.
Πίσο-τις κσανα θυνα. Πίσο στα θυνα άλι πεδιάδα λιγάκι απσιλότερα απτιν πρότι.
Αφτο ίνε απσίλομα.

Παναπι ι επιφάνια τις γικς δεν ίνε ίδια. Αφτι σινίστατε απο απσιλόματα,
πεδιάδες, λαχοματιες, θαθυλόματα κε τ. π.

Ι όπσι τις επιφάνιας τις γικς με όλια τα θαθυλόματα κε τις απσιλοσιες
λέγετε ρελιέφο.

Το ρελιέφο έχι μεγαλι σιμασία στιν καθιμερινη ζοι.

Όταν θα φτιάσουν δρόμους διαλέγουν τέτλια κατέφθις όπου ίνε λιγότερα απσιλόματα κε χάραδρες. Καθένας-σας ίδε με τι ελιγμος περνα ο αμακσιτος ίτε ι ειδ:ροδρομικι γραμι. Αφτι παραμερίζι τις χάραδρες, τυ: λόφους, τα βουνα.

Πολι εφκολότερο ίνε να περάσι απο ομαλο μέρος παρα να αναβι πάνω στις απότομες πλεδρες τις χάραδρας ίτε τυ λόφου.

Όχι λιγότερι σημασία έχι το ρελιέφο στο φκιάσιμο σοσιαλιστικον πόλεον. Πολες παλιες πόλες κε αύλια θρίσκυντε σε ακατάλιλα ορινα ίτε σκεπαζμένα απο χάραδρες μέρι. Όταν μεγάλονάν αφτες ι πολιτίες ι καπιταλιστες λίγο ενδιαφέρονταν για τις εφκολίες τυ εργατικου πλιθιζμου. Ι ίδι όμως κατικύσαν στο καλύτερο μέρος τις πόλις ίτε εκσο στην πόλι σε ιδιέ-τερες εκσοχες. Ι οινι λαι καταδιογμένοι απτον τσαριζμο ανανχάζονταν να κατικίςουν σε ακατάλιλα, απόρ-θιτα μέρι, ανάμεσα στους θράχους, κε τις απότομες πλαγιες. Τορα, οπόταν ι Σοβετικι εκσοσία φκιάνι για τυς εργαζομένους πόλες κε κομόπολες, φροντίζι για τιν καλύτερι αποκατάστασι τον μελύμενον κατίκον. Για τιν ανικοδόμισι τον πόλεον κε κομοπόλεον διαλέγυντε ιδικες πλατίες. Στι διαλογι πλατίας το ρελιέφο έχι μεγάλι σημασία. Απτι διαλογι τυ τόπου για τιν ανικοδόμισι εκαρτιέ-τε το φκιάσιμο ιδραγογίυ, τραμ, το μέσον τις σινκινονίας κε το δρόμον, πυ θα γίνι ι μεταφορα το χριαζόμενον εμπορευμάτων κε τροφίμον.

Ακόμα μεγαλύτερι σημασία έχι το ρελιέφο στο αγροτικο νικοκίρι. Όταν δια-λέγουν φιτα για σπόρα ίνε ανάνχι να το κώνουν ανάλογα με τα τμήματα τις γις. Για τυ ρίζι χριαζύντε ομαλες έχταςες, σιμα στο νερο, γιατι το ρίζι χρια-ζετε μπόλικο νερο. Ι κάμπι πύνε σπαρμένο το ρίζι ίνε πλιμυριζμένοι απο νερο όλο το καλοχέρι. Απεναντίας το σιτάρι ίτε το καλαμπόκι. Με: το νερο αφτα δε μπο-ρουν να αναπτ:χτυν. Γιαφτα διαλέγουν πιο κσιρο τμήμα. Τμήμα τις γις πυ διατέμνουν χάραδρες για καλιέργια σιταριου ίτε καλαμποκιου δεν ακσίζι. Ίνε ακα-τάλιλο για επεξεργασία απτις μιχανες. Μα ι αμπελόνες, ι κίπι, ο καπνος μπορουν να εβδοκίμισουν στις πλαγιες τον χαράδρον κε βουον. Ήχι κε τέτλια μέρι, όπου δε γίνετε να τα φιτέψουν ίτε να σπύρουν. Τέτλια μέρι ίνε ι κριμνι κε ι θράχι.

Ερώτισες: Τί ίνε ρελιέφο;

Σε τι διαφέρουν: το χαμίλομα απο απσιλομα, ι λόφι απτα βουνα;

Τί λέγετε βουνοσιρα;

Τι ίδους ρελιέφα επικρατυν στα περίχορα τυ σχολιού-σας;

Τί βουνα έχι στο κράι-σας;

Πια ίδι τις γίνις επιφάνιας ίνε πιο κατάλιλα για τι γεοργία;

Εργασία: Πάρτε κιβότιο με ιγρο άμο.

Κάντε μοδέλα χαμιλόματος κε απσιλόματος, βουου κε τ. π.

Στις εκδρομες τις φισιογνωσίας εκσο απτιν πόλι, τι στανίτσα, μελετίστε το ρελιέφο. Τι: παρατίρισές-σας κε τιν περιγραφι τυ ρελιέφου σιμιάστε στα τετρα-διά-σας. Κατόπι στα μαθήματα τις γεογραφίας διοργανίστε ειζίτικες αφτον τον παρατιρίσειον.

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΝΟ

Σένα απτα προηγόμενα μαθήματα σχηματίσαμε πλάνο ενός τμήματος του λαχανόκηπου. Πήραμε μικρο τμήμα του λαχανόκηπου και το παρυσίασαμε στο πλάνο μικρινόμενο 1000 φορές.

Για να κέρουμε πάνω στο πλάνο πού τί βρίσκετε κάναμε επιγραφες „τυλόμπα“, „παρνίγια“, „κολίνας“. Μα τότε δε μπορεί να γίνει όλα τα πλάνα πάνω.

Α θα ήταν ανάνκι να σχηματίσουμε λεπτομερες πλάνο όλου του κολχοζιου είτε μάλιστα όλου του χωριου είτε του ζελσοβετιου, τότε θα αναναζόμεσταν να πάρουμε και άλλον κλίμακα. Πάνο στο νέο κλίμακα θάτανε ανάνκι να μικρίνουμε πια όχι 1000 φορές, μα πολι περισσότερο.

Οταν μικρένουμε πολι τα σχήματα τον διάφορον αντικείμενον πάνω στο πλάνο θάνε πολι μικρα. Να τα σιμιόσουμε με επιγραφες ίνε δύσκολο. Η περιγραφι θα πάρι περισσότερο μέρος παρα η απικόνισι του αντικείμενου. Για τότε για να σιμιόσουν πάνω στο πλάνο όλα τα αντικείμενα και τα ίδι τις γίνις επιφάνιας χρисиμοπιουν σιθηματικα σιμιά: Τέτια σιμιά λέγουντε τοπογραφικα.

Χρисиμοπιόντας αφτα τα σιμάδια πάνω στο πλάνο θα παρυσιάσουμε τα αντικείμενα με τα σιθηματικά-τους σιμιά. Το πλάνο-μας θάνε χωρις επιγραφες, μα με τι βοίθια το σιθηματικον σιμιον θα μπορέσουμε με ακρίβια να μάθουμε πού θρίσκετε η σιδιροδρομικη γραμι, το σπίτι, η γέφια και τ.π. Τέτιο πλάνο όπου όλες η λεπτομέριες παρυσιάζουντε με τοπογραφικα σιμάδια λέγετε **τοπογραφικο πλάνο**.

Εργασία: Αφου γνωρισθίτε με τα τοπογραφικα σιμάδια ζαγραφίστε-τα πάνω στα τετράδιά- σας. Προσέξτε το τοπογραφικο πλάνο στο βιβλίο και διγιθίτε τι ίνε αφτου απικονιζόμενα.

Βρέστε πάνω στο πλάνο δρόμο, ποτάμι, θάλτο, νισι.

Παρατιρίστε το τοπογραφικο πλάνο τον περίχορον του σχολιού- σας: Διοργανώστε εκδρομι. Τιν πορία διαλέξτε πάνω στο πλάνο. Στι στρατά εκσακριθίστε αν όλα πού θλέπετε ίνε σιμιομένα πάνω στο πλάνο. Σα δεν έχι έτιμο πλάνο, χρисиμοπιόντας τα τοπογραφικα σιμάδια, κάντε ίδιο τοπογραφικο πλάνο κατα προσένκισι.

Αφου γνωρισθίτε με το τοπογραφικο πλάνο θα δίτε πως πάνω σαφτο το πλάνο με σιθηματικα σιμάδια ίνε σιμιομένα όλα, πού θρίσκοντε στην επιφάνια τις γης. Πάνο στο πλάνο ίνε σιμιομένοι η δρομι, τα χτίρια, η ποταμι, η χαράδρες, η απσιλοσιες, το δάσος και μάλιστα ιδιέτερα δέντρα.

Σας γίνετε φανερο τί μεγάλι σιμασία έχυν τα τοπογραφικα πλάνα στην ανέγερσι ιδραγογιου, σχετον, στι διαλεγι τόπου για ικοδομι. Ακόμα μεγαλύτερη σιμασία έχι το πλάνο αφτου για τον οδιγο του αφτοκίνιτου, τον αγρονόμο, τον χτίστι διαφόρον δρόμον.

Προπαντος σοβαρι σιμασία έχι το τοπογραφικο πλάνο στι στρατιοτικη τέχνη. Οταν η εργαζόμενι θα ιπερασπιστων την πατριδα του πανκόζμιου προλεταριάτου απτις επίθετες τον ιμπεριαλιστον, τότε το τοπογραφικο πλάνο θα δόσι όχι μικρι βοίθια.

Εχοντας το τοπογραφικό πλάνο του τόπου ο κομαντίρος του Κόκινου στρατού θα ξέρει πού μπορεί ο εχθρός να περάσει κρυφά, πού μπορεί να μεταφέρει τα κανόνια-του και πού ίνε αδιάβατα μέρη.

Το τοπογραφικό πλάνο θα βοηθήσει τον κομαντίρο του Κόκινου στρατού ανάλογα με τις συνθήκες του τόπου, να παρατάξει αλάνθαστα δυνάμεις για την απόκρουση τις επίθεσης, το πλάνο θα δώσει πού μπορεί να αποκρίψει τα στρατεύματα-του, σε πια στρατά πάνω μπορεί με ασφάλεια να μετακομίσει τα πολεμοφόδια και τρόφιμα, πού να βάζει σιματοπλέγματα και τ.π.

Το προλεταριατό θ' ανανγκαστεί να διεκδικήσει ακόμα μεγάλες μάχες με τον καπιταλισμό. Ο καπιταλισμός δοκίμασε, δοκιμάζει και θα δοκιμάσει να εκσάλπει απτι γίνι σφέρα τι μισίτι σάφτόνα Κόκινι χώρα — την ΕΣΣΔ. Εμεις θα πολερίσουμε σάφτίνα τι μάχι και θα νικίουμε. Σάφτο μας προσκαλι το πιονέρικο σίδιμα: „Στον αγόνα για το εργατικό έργο ασ ίσε έτιμος!“

Για τούτο καθένας πιονέρος πρέπει να ξέρει να χρисиμοποιήσει το τοπογραφικό πλάνο, και να εκσιγίσει όλα εκείνα πού ίνε αφτου σιμοιμένα. Τον κερν τις έκσόδου τις εκδρομεις σους πιονέρικος καταβλιζμος και τις εκστρατίες μάθετε να χρисиμοποιήσετε το τοπογραφικό πλάνο.

Ο πιονέρος κ' έδο θα απαντίσει: „Πάντα έτιμος!“

Ερωτίσεις: Τί βοίθια ίνι το τοπογραφικό πλάνο για την εργασία στο χτίσι το δρόμον, το γεωμέτρι, αγρονόμο, τυρίστο, τον κομαντίρο του Κόκινου στρατού

ΤΟ ΙΠΟΓΙΟ ΝΕΡΟ

Ολι κξέρετε τί ίνε το νερο!

Μα έχετε σκεφτι καμια φορα τί ρόλο πέζει το νερο στι ζοί-μας;

Το νερο έχει μεγάλη σιμασία στι ζοι και στι δράσι του ανθρώπου. Εχτος απο την τροφι ο άνθρωπος χριάζεται και νερο. Χορις νερο ο άνθρωπος δεν μπορεί να ζίσι. Το νερο όμως δε χριάζεται μόνο για την τροφι και για να το πίνουμε. Πολι θα ετακσιδέψατε με το σιδερόδρομο. Κατέβηκε κανενος ι ιδέα ότι τον μεταφέρει το νερο με τι μορφι ατμου. Αν δεν ιπυρχε νερο, ι ατμομηχανι δεν θα κινόνταν. Για δοκιμάστε στο χτίσιμο να προετιμάσετε τσιμέντο για λάσπι χορις νερο. Το νερο το χρисиμοπιύμε για πολυς και διαφόρους σκοπυς. Το κάψιμα τις πρότις πιατιλέτας, το μεταλυργικό εργοστάσιο του Μαγνιτογορσκ κσοδέβη σε μια μέρα τόσο νερο, όσο χριάζόντε για να πινυ τα διόμισι εκατομίρια του πλιθιζμου του Λενινγκραντ. Το ιδραγογίο του Ροστωβ κάθε μέρα τραβα απο τον Ντον μερικες εκατοντάδες χιλιάδες γαλόνια (έέτρα) νερο για τις ανάνκες του πλιθιζμου και τις βιομηχανίας.

Γι' αφτο και τα χορια, ι κομοπόλις και ι πόλις ίνε πάντοτε σχεδον τοποδιτιμένες δίπλα στις όχτυς του ποταμιον ίτε κοντα σε πηγες. Πρέπει επίσης να προστέσουμε ότι ι σινκινονία πάνω στα νερα (θάλασα και ποτάμια) ίνε πάντοτε ι πιο φτινι.

Το νερο πέφτι πάνω στι γι με τι μορφι βροχικ και χιονιου. Ένα μέρος του νερο τρέχι πάνω στην επιφάνια τις γις, μα ένα μέρος αποροφάτε απο τι γι και περνα μέσα στα βάθι-τις. Ολα τα ίδι τις γις δεν αποροφουν το νερο με την ίδια εφκολία. Ι ίδι θα ίδετε πως ο άμος μετα τι βροχι αποροφα γρίγορα

το νερο κε προς ο άργιλος (γλίνα) εμποδίζει το νερο κε σκιματίζει βάλτους.

Τέτια ίδι γις, όπος ο άμος, πυ αποροφυν έφκολα το νερο ονομάζοντε νεροδιαπεράσιμα· τέτια ίδι όπος ο άργιλος ονομάζοντε νεροαδιαπέραστα.

Μα πύ πάι το νερο πυ περνα μέσα στι γι; Το νερο διαμέσυ τον νεροδιαπερασίμον στρομάτον περνα μέσα στα βάθι τι γις. Στο όρόμο-τυ σινα ιτα αδιαπέραστα στρόματα, όπος τον άργιλο. Το νερο πάνο στον άργιλο σταματα κε μαζέβετε. Το νερο αφτο ονομάζετε ιπόγιο νερο.

Τα χορια κε ι πόλες πυ βρίσκοντε χτιζμένες μακρια απο τα ποτάμια κε τις πιγες χρισιμοπιουν το ιπόγιο νερο για τις ανάνκες-τους.

Για να θρεθι το νερο αφτο πρέπει να ανιχτυν βαθια πιγάδια. Το πιγάδι το ανίγυν όσο να σιναντίσουν το νεροφόρο στρόμα. Κάποτε το νερο βρίσκετε κοντα στιν επιφάνια κε τότε το πιγάδι δεν ίνε βαθι. Κάποτε όμως βρίσκετε βαθια κε τότε ανίγυν πολι βαθια πιγάδια. Στις στέπες τυ κράι-μας τα πιγάδια ίνε ι μοναδικες σκεδον πιγες νερυ.

Τα πιγάδια πέζυν πολι σοβαρο ρόλο στα κσερα μέρι τυ κράι-μας. Όταν το καλοκέρι ίνε πολι θερμο πολα πιγάδια κσερένοντε. Τότε ι κάτικι ανανκάζοντε να κυβτλυν το νερο απο δεκάδες χιλιομετρα μακρια κε να οδιγυν τα ζόα για να τα ποτίσουν στα πιο βαθια πιγάδια πυ ακόμι διατιρυν νερο.

ΔΥΔΙΑ: Αφν γνωριστίτε με τα μέτρα ιγινις προφλακσις τυ ραγιον, τυ σχολιου, οργανόστε παράλιλα στα μαθήματα τις φυσικις μια έρεβνα τον πιγαδιον.

1. Απο πύ πέρνυν το νερο στο μέρος-σας;
2. Σόλα τα πιγάδια το νερο βρίσκετε στο ίδιο βάθος;
3. Παντυ το νερο έχι τιν ίδια γέβσι;
4. Γιατί χτιζυν τυς τίχυσ τον πιγαδιον με πέτρες ι τυς σκεπάζουνε με σανίδια κε αν όλα τα πιγάδια ίνε σκεπαζμένα έτσι;
5. Γιατι ανίγυν τα πιγάδια σε χαμιλα μέρι κ'όχι στα ιπσόματα, ίτε στυς λόφους;

Ι ΠΙΓΕΣ

Το καλοκέρι στις εκδρομες, στυς περίπατους, στυς εκσόδους τον πιονέρον πολες φορες βέβεα θρεθίκατε σε κιλάδες, σε σκάζματα κε στις όχτες τυ ποταμου. Εκι θα ίδετε ότι ι γι αποτελίτε απο διάφορα ίδι πετρομάτον. Τα πετρόματα αφτα ίνε τοποθετιμένα κατα στρόματα. Θα έχετε βέβεα παρατιρίζι ότι τα στρόματα αφτα ίνε επίκλινα. Εκςετίας τις κλίσις αφτις διμιοργύντε τα ιπόγια ριάκια. Το αποροφιμένο νερο φτάνι το νεροαδιαπέραστο στρόμα κε τρέχι σίφωνα με τιν κλίσι-τυ. Τρέχοντας ιπόγια σίφωνα με τιν κλίσι τυ νεροαδιαπέραστου στρόματος, το νερο κσανα θγένι στιν επιφανια ος πιγι.

Τα ιπόγια νερα στο όρόμο-τους σιναντυν πετρόματα, όπος τιν χιμολία, το αζβέστι κε άλα πυ τα διαλίυν κε τα μεταφέρυν παρακάτο. Στο μέρος τον μεταφερμένον πετρομάτον σκιματίζοντε άδια μέρι — σπίλεα. Γι'αφτο όταν χτιζυν σιδερόδρομο, πλοτινες κε μεγάλες ικοδομες πρότα πρότα μελετυν το ιπόγιο έδαφος κε τα ιπογια νερα. Ι μελέτι αφτι δεν αποκαλίπτι μόνο τα μέρι. Αποκαλίπτι επίσης κε τα πετρόματα πυ μπορυν να διαλιθυν ατ

νερο κε να παρασιρτυν παρακάτω. Πάνο σε τέτιο μέρο δεν πρέπι να χτιζομε. Το ικοδόμιμα θα κατακάτσι, θα σπάσι κε θα χαλάσι.

Πιγι.

Μέσα στις ιπόγιες γαλαρίες τον ανθρακοριχίον μπορούμε να παρακολουθίσουμε τι ροι τυ ιπόγιου νερο. Απο τιν οροφι τις γαλαρίας σε μερικα μέρ: σταλιματιες, κε άλα μέρι βρίζες τρέχι νερο. Απο τα αβλάκια το νερο τρέχι μέσα στο πιγάδι. Ι αντλίες δουλέβυν ολόκληρα μερόνιχτα. Αν καμια φορα σταματίσουν ι αντλίες το νερο σιγα γεμίζι τις γαλαρίες. Κάποτε όταν βγάζυν το κάρβυνο σιναντυν μαζεμένο ιπόγιο νερο.

Το νερο ανίγι διέκσοδο με μεγάλι δύναμι, αναποδογιρίζι το κάθε τι στο δρόμο-τυ κε γεμίζι όλι τι γαλαρία. Κάποτε ι εργάτες δεν προφτάνυν να βγυν απο τι γαλαρία κε πνίγοντε. Τέτιες περιστάσεις ίνε σπάνιες. Το ανθρακοριχίο πυ γέμιζε νερο δεν μπορι γρίγορα να χρισιμοπιυθι. Μπορι να περάσουν ολόκληρι μίνες όσο να αντλίσυν το νερο.

Ός τόρα μάθαμε ότι το νερο δεν έχι παντυ τιν ίδια γέβσι. Οτι ι γέβσι-τυ εκσαρτάτε απο τα διαλιμένα μέσα στο νερο πετρόματα, για παράδιγμα αζβέστι κε άλα. Κάποτε μέσα στο νερο τον πιγον ιπάρχυνε διαλιμένα τέτια άλατα ίτε πετρόματα πυ έχυν τέτιες ιδιότιτες, ώστε να επιδρυν εβνοικα στην ιγία τυ ανθρόπου.

Τέτιες πιγες ονομάζοντε μεταλικες.

Στα θυνα τυ κράι-μας ιπάρχυν πολες μεταλικες πιγες. Εχυν μεγάλι φιμι (όνομα) το Ναρζαν, το Εξεντουι. Στα θυνα όμως τις Οσετίας τυ Μαρατσάι, τις Τσετσνας κε τυ Ταγεσταν ιπάρχυν τέτιες πιγες ακόμη περισότερες πυ δεν ίνε ακόμη μελετιμένες.

Δυλία: 1) Όταν γίνετε εκδρομι στην κιλάδα κε στα εκάζματα για τι μελέτι τυ εδάφους στο μάθιμα τις φυσικις, κιτάχστε τα πετρόματα τον πλεβρον ίτε τον κλίσειον τις κιλάδας. Μαζέπστε δίγματα κε κάμετε σιλογες.

2) Οργανώστε εκδρομή σε ικδομικά τμήματα όπου γίνεται εκέτασι το υπόγειο έδαφος κτ το υπόγειο νερο. Κιτάξτε πός ικδομή βρίσκουν τι στρόματα που βρίσκουντε κάτω απο τι γι κι αν έχουν νερο.

3) Αν έχει στα περίχωρα το σκολιου σπίλεα, να αναθέσετε σε μια ομάδα νέον να υραλιστον να τα ερεθνίσουν, κτ να κιτάξουν τί πετρώματα έχουν ι τίχι-τους. Έχουν νερο; Να εκσετάσουν πός γίνεται το σπίλεο αφτο; Το νερο ίτε ι άνθρωπι το έκαμαν; Ι ομάδα το νέον νατουραλιστον εκθέτι όλες τις παρατί-ριζές-τις σόλι τιν ομάδα στο μάθιμα τις γεογραφίας.

Ερωτίσεις: Πός το νερο ανίγι τα σπίλεα;

Γιατί ανίγουν τρίπες, διάτρες προτυ αρχίσουν το χτίσιμο;

Γιατί γεμίζον νερο τα ανθρακοριχία;

Στο ραγιόνι το σκολιου έχει μεταλικες πιγες;

ΤΑ ΑΡΤΕΣΙΑΝΑ ΠΙΓΑΔΙΑ

Στις απέραντες στέπες το ανατολικου τμήματος το κρσί-μας πέφτουν πολι λίγες βροχες. Τιν άνικσι τρέχουν τα ριάκια που σκιματίζουν τα χιόνια όταν λιό-νουν. Ι στέπι ίνε σκεπαζμένοι με πράσινα χορτάρια κτ πολιπίκιλα λυλύδια.

Χιλιάδες κτ δεκάδες χιλιάδες πρόβατα, άλογα βρίσκουν πάνω στι στέπι ζυμερι βοσκι με καλι γέβσι κτ καθαρο νερο. Ι στέπι ζι τιν άνικσι.

Κάθε μέρα, όμως ο ήλιος κεί κτ περισσότερο. Ι γι σιγα σιγα θερμένετε απο τις ήλιακες ακτίνες. Τα ριάκια κσερένοντε. Τα χορτάρια κτ τα λυλύδια κιτρινίζουν.

Τα καλοκέρι ι στέπι παρυσιάζι ολότελα διαφορετικι κκόνα. Ι στέπι γίνεται καστανένια απο τα χορτάρια που έκαπσε ο ήλιος.

Δεν έχει νερο. Ο ήλιος έκαπσε όλα κτ τα κσίρανε.

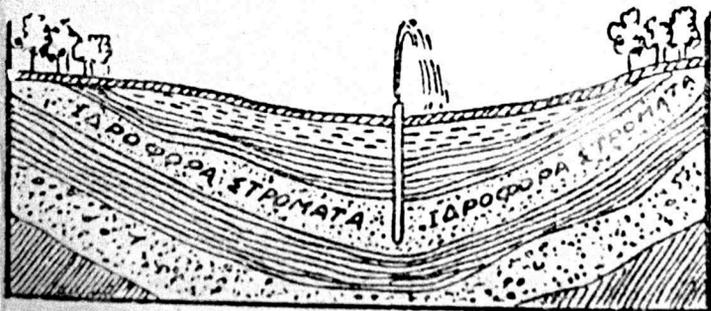
Τα πρόβατα κτ τάλογα τρέχουν εκι κι εδο κοπαδιάζμένα να αποφίγουν τι ζέστι. Ολι θέλουν νερο, μα νερο έχει μονάχα σε μερικα σπάνια βαθια πιγάδια. Αφτα τα πιγάδια ολόκληρες μέρες τα περιτριγυρίζουν ι άνθρωπι, αντλόντας το θολο νερο για τον εαφτό-τους κτ για τα ζόα-τους. Γιατι τόσο λίγο νερο στίγ επιφάνια; Μίπος δεν ιπάρχι νερο;

Οχι ιπάρχι, μα πρέπει να το φτάσις.

Ι σοσιαλιστικι ικονομία κάμει αγόνα για το νερο.

Σε διάφορα μέρι τις στέπες με μεγάλα τριπιτίρια ανίγουνε βαθιες τρίπες-διάτρες γιρέθοντας νερο, μελιτουν τις στέπες. Κάποτε βρίσκουν το νερο σε βάθος 200-300 μέτρα. Τότε απο τα βάθι τις διάτρες καθαρο κτ κρίο νερο πετιέτε σαν ένα ατελίστο ρέθμα. Αν βρεθι νερο, μα δεν μπορι να ανέβι μόνο-τυ στιν επιφάνια, τότε τοποθετουν αντλίες κτ το αναγκάζουν ν'ανέβι πάνω.

Το αρτεσιανο πιγάδι δουλέβι. Πίρο στα αρτεσιανα πιγάδια φκνερώνοντε φτα στι στέπι. Ι στέπι κσιναζο-ντανέβι. Τέτια πιγάδια έχουνε γίνι ος τα τóra πολα, μα ακόμη στις στέπες στέκουν περισσότερι πέργι που κάμνουνε διάτρες.

Το στρόμα κτ το αρτεσιανο πιγάδι.

Εροτίδες: Κιτάχστε τιν ικώνα κε απαντίστε στο ερότιμα; Πια διαφορα έχι το αρτεσιανο πιγάδι απο το ρινιθιζμένο πιγάδι;
Απο πυ βρίσχετε το νερο σε τόσο βόθος;

ΤΑ ΡΙΑΚΙΑ ΚΕ ΤΑ ΠΟΤΑΜΙΑ

Μόλις αρχίσι ι άνικσι, ο ήλιος ολοένα κε περισσότερο θερμένοι τι γι. Τα ριάκια ορμιτικά τρέχουν απο κάτω απο το χιόνι. Τρέχοντας μέσα στα αβλάκια τα μικρα ριάκια ενόνοντε μαζί κε αποτελουν ένα μεγάλο ριάκι (ρέβμα). Τα δε μεγάλα ριάκια ενόνοντε το ένα με το άλλο κε αποτελουν τα ορμιτικά ποτάμια τυ λιομένου χιονιου. Κι'έτσι πολι ρίντομα παρυσιάζοντε τα ανικσιάτικα ποτάμια. Ένα μέρος τυ λιομένου χιονιου τρέχι μέσα στα ριάκια κε τα ποτάμια, ενο ένα άλλο μέρος, όπως κσέρουμε, τραδιέτε απο το έδαφος. Τα ιπόγια νερα δίνουν νερο στις πιγες. Το νερο τις πιγες μόλις βγι στην επιφάνια τρέχι σαν ένα ριάκι. Μα τιν άνικσι δεν ιπάρχι παντω χιόνι. Στα πσιλα βυνα το χιόνι κε ι πάγι διατιρόντε όλο το χρόνο. Μόλις αρχίσι το θερμο καλοκέρι, το χιόνι κε ο πάγος αφτος αρχίζον να λιόνουν. Κάτω απο το χιόνι κε τον πάγο τρέχουν επίσης ορμιτικά ριάκια.

Τα ορινα ριάκια στο δρόμο-τους ενόνοντε. Το ρέβμα μεγαλόνι κε γίνετε ποτάμι. Το μέρος απ' όπου αρχίσι το ποτάμι λέγετε *πιγι τυ ποταμιου*. Το μέρος, όπου το ποτάμι χίνετε στη θάλασα ίτε σε άλλο ποτάμι λέγετε *στόμιο*. Κε τα ριάκια κε τα ποτάμια έχουε διο όχτους: το δεκσιο κε τον αριστερο. Για να χορίσουμε πως ίνε ο δεκσιος κε πως ο αριστερος όχτος ιν' έρχολο. Πρέπι να σταθόμε με το πρόσωπο γιριζμένο προς το μέρος τυ ρέβματος. Δεκσια θα ίνε ο δεκσιος όχτος, αριστερα ο αριστερος. Κι απο το δεκσιο κι απο τον αριστερο όχτο πάντοτε χίνοντε στο-ποτάμι πολα ποταμάκια κε ποτάμια. Αφτα τα παράπλεδρα ποταμάκια κε ποτάμια ονομάζοντε *παραπόταμα*. Το ποτάμι μαζί με όλα-τυ τα παραπόταμα αποτελι το ποτάμιο ρίστιμα.

ΤΑ ΟΡΙΝΑ ΚΕ ΤΑ ΠΕΔΙΝΑ ΠΟΤΑΜΙΑ

Όλα τα ποτάμια τυ κράι-μας μπορουν να χοριστόνε σε πεδινα κε ορινα ποτάμια. Τα πεδινα ποτάμια τρέχουν πάνω στη στεπι (πεδιάδα). Ι ροί-τους ίνε αργι, ι όχτι-τους ίνε πλαγιαστι. Τιν άνικσι κσεχιλουν απο τα νερα το λιομένο χιο ιον πυ κσεπάζουε με τα νερα τις μεγάλες έχτασε. Τα ανικσιάτικα κσεχιλίζματα τον πεδινον ποταμιον ίνε πολι μεγάλα. Για παράδιγμα, το ποτάμι Ντον κοντα στο Ροστοβ, κσεχιλα κε κσεπάζι 7-10 χιλιόμετρα. Οστόσο το θερμο καλοκέρι δεν ίνε πιο πλατι απο 200 μέτρα.

Μερικα πεδινα ποτάμια ίνε τόσο βαθια πυ μπορουν να ριχόνουν ατμόπλια κε άλλα πλιά. Τέτια ποτάμια ονομάζοντε *πλοτα*.

Ο Ντον ίνε πλοτα ποτάμι τυ κράι-μας.

Τα ορινα ποτάμια διαφέρουν πολι απο τα πεδινα ποτάμια. Τα ορινα ποτάμια αρχίζον απο τα χιόνια κε τις πάγος πσιλα στα βυνα. Τα ορινα ποτάμια τρέχουν ορμιτικά προς τα κάτω με μεγάλι κλίσι. Τα ορμιτικά-τους νερα κατρακίλουε με θόριθο τα κομάτια το βράχον. Το κομάτι τυ βράχου ίστερα απο τέτιο τακσίδι στην κίτι τυ ποταμού βγένι χαλίκι ομαλα τριμένο. Τα ορι-

να ποτάμια σιχνα κσεχιλίζου απο τις πολες βροχες στα βυνα κε απο τα χιόνια κε τυς πάγυς πυ λιώνου. Τα ποτάμια αφτα έχου περισότερο νερο όσο περισότερο θερμο ίνε το καλοχέρι, όταν αρχίζου τα χιόνια να λιώνου πιο γρίγορα. Κάποτε τα καλοκερινά-τυς κσεχιλίζμαια πλιμιρυν τα χορια, χαλυν τα γεφύρια, καταστρέφου τις σπερες κε προκκενου καταστροφες μεγάλες.

Ι ορμιτικι ροι τον ορινον ποταμιον χρσιμοπιίε τόρα για τιν παραγογι ιλεχτριζμου. Γι' αφτο το σκοπο κτιζου πάνο στα ορινα ποτάμια ιδρο-ιλεχτρικυς σταθμυς, το δε νερο βάζι σε κίνισι τις μιχανές-τυς. Στο κράι-μας χτίζοντε τρις τέτι σταθμι: ένας στιν Οσέτια πάνο στιν ποταμο Γιζελντον, άλλος στιν Καμπάρτα πάνο στο ποτάμι Μπακσαν κε τρίτος στο Νταγεσταν πάνο στο ποτάμι Σύλακ.

Γιμναζμα: Παρακολυθίστε το ρέβμα κάπιυ ριακιυ ίτε ποταμιυ στο ραγιόνι τυ σχολιύ-σας. Βρέστε τιν πιγι κε το στόμιό-τυ. Καθορίστε το δεκσιο κε τον αριστερο οχτο. Κιτάκστε αν έχι παραπόταμα. Εκκετάστε πός χρσιμοπιίτε απο τον πλιθίζμο το νερο τυ ποταμου.

Αν δεν έχι κοντα ριάκι ίτε ποτάμι κιτάκστε πός εκιματίζοντε τα ριάκια κε τα ποταμάκια μετα ι βροχι κε το λιώσιμο τυ χιονιυ. Ιστερα απο τις παρατίρισες ζογραφίστε στο τετράδιο το κσέδιο (πανο κάτω) τυ ποτάμιυ με όλα τα παραπόταμα πυ χίνουτε σ' αφτο

Ερωτίσε: Πιο ποτάμι ι ποτιμάκι βρίσκετε στο ραγιόνι τυ σχολιυ

Πια ίνε ι πιγι κε το στόμιο τυ ποταμου;

Δεν κσέρο πυ ίνε το ρέβμα τυ ποταμιυ· μπορο να καθορίσο πιοσ ίνε ο αριστερός-τυ όχτος;

Πότε το ριάκι ι το ποτάμι λέγετε παραπόταμο;

Απο πύ πέρνου το νερο τα ριακια κε τα ποτάμια;

Πια ίνε ι διαφορα ανάμεσα στο πεδινο κε το ορινο ποτάμι;

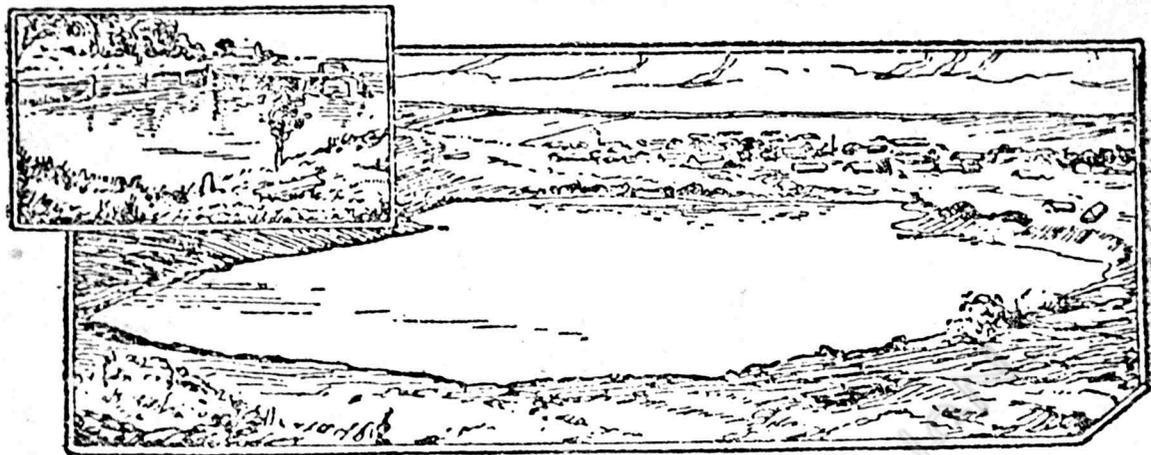
Τί οφέλια κε τί βλάβι προκκενου τα ποτάμια;

ΝΤΕΠΟΖΙΤΟ ΚΕ ΛΙΜΝΙ·

Κσέρουμε πια πόσο λίγεσ βροχες κάμνι στιν περιοχι τις στέπις τυ Κράι μας. Τιν άνικσι, όταν λιώνου τα χιόνια, τα ριάκια τις στέπις μεταβάλοντε σε ορμιτικα ποταμάκια. Στο γρίγορό-τυς ρέβμα παρασίρυν το έδιφος κε για αφτο έχου καστανένιο χρώμα. Οταν όμοσ λιώσι το χιόνι, τα ποτάμια χάνοντε. Μόνυ κάπυ-κάπυ παραμένου ποταμάκια μικρα κι αφτα όμοσ στα θερμα καλοχέρια κσερένοντε. Μχ τ, νερο χριάζετε στι στέπι. Κε για να διατιρίσου κε να κρατίζου το νερο μέχρι το θερμο καλοχέρι κατασκεδάζου ντεπόζιτα. Το έργο αφτο δεν ίνε διςκολο. Απο τι μια μερια στιν άλι τυ ποταμιυ ι τυ ανικσιάτικυ ριακιυ κατασκεδάζετε μπάγκοσ - πλοτίνα. Αφτι κρατι το νερο μέσα στο ντεπόζιτο. Σινίθοσ γίρο στα ντεπόζιτα φιτέβουε δέντρα πυ το προφιλάγου απο τι γρίγορι εκσάτιμισι. Το μέγεθοσ τον ντεπόζιτον μπορι να ίνε πολιπίκιλο. Τα ντεπόζιτα χρσιμοπιώνε για το πότιζμα το λαχανόκιπον, για το πότιζμα το ζόον κε για διαφόρυς βιομιχανιυς εκοπου. Για παράδιγμα, ι ατμοκίνιτεσ τυρμπίνεσ τυ μεγάλο ιλεχτρικυ σταθμου Αρτεμ (Σσάχτι) τροφοδοτούντε με νερο απο ντεπόζιτο. Τελεφτέα άρχισαν να δίνουε μεγάλι προσοχι στιν ανάπτυκισι πεσριον μέσα σε ντεπόζιτα.

Κάποτε στο ρέμα τον ποταμιον κε ριαχίον σιναντιόντε κιλόμετα κε χαμιλόματα.

Τότε το νερο μαζέβετε μέσα σε τέτιο κίλομα όσο πυ να το γεμίσι. Έτσι σχηματίζετε ι λίμνι.

Ντεπόζιτο — λίμνι.

Ι λίμνι στιν εκσωτερικι μορφι μιάζι με ντεπόζιτο. Ινε παρόμια σισόρεφσε νερο μέσα σε κιλόμετα. Στο ντεπόζιτο όμως το κίλομα έγινε με τιν κατασχεβε τις πλοτίνας, τυ μπάγκυ μέσα στιν χάραδρα. Ι λίμνι δεν έχει πλοτίνα· ινε κίλομα μέσα στι γι πυ έγινε απο το χάλαζμα τις επιφάνιας τις γης. Το μέγεθος κε το βάθος το λιμνον ινε πολιπίκιο. Στο κράι-μας έχυμε πολες λίμνες· ι μεγαλύτερί-τυς ινε ι Κασπία θάλασα. Λέγετε δε λίμνι γιατι δεν έχει σινκινονία με τις άλλες θάλασες. Οπος κε ι άλλες λίμνες ινε τριγιριζμένι απόλες τι μεριες με στερια.

Ι λίμνες χρσιμοπιόντε για τι ναφτιλία, για τιν ανάπτικσι κε το ψά-ρεμα ψαριον.

Ερωτίσες: Πός κε γιατί κατασχεβάζοντε τα ντεπόζιτα;

Τί διαφορα ιπάρχι ανάμεσα στο ντεπόζιτο κε τι λίμνι;

ΓΝΟΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟ ΧΑΡΤΙ

Ας πάρυμε το χάρτι τυ Βοριο-Καφκασιανυ Κράι κε ας κιτάξυμε τι ινε μέσα ζογραφιζμένα. Απο τιν αριστερι μερια τυ χάρτι ινε ζογραφιζμένι ι Μά-βρι κε ι Αζοφικι θάλασα. Απο τι δεξια μερια ι Κασπία θάλασα. Σ' όλυς τυς χάρτες ι αριστερι μερια ινε ι δίσι, ι δεξια ινε ι ανατολι, το πάνω μέρος τυ χάρτι ιν' ο βοριας κε το κάτω ο νότος.

Στο θόριο κε νότιο μέρος τυ χάρτι βλέπετε μια πλατια κόκινι γραμι πυ κσεχορίζι το κράι-μας απο τις άλλες περιφέρειες τις ΕΣΣΔ. Ι κόκινι αψτι γρα-μι δίχνι τα σίνορα τυ κράι.

Τόρα ας πάρυμε το χάρτι τις Ενωσις το Σοβετικον Σοσιαλιςτικον Δι-μοκρατιον κε ας θρύμε το κράι-μας.

Βλέπομε ότι το Κράι-μας πάνω στο χάρτι τις ΕΣΣΔ κατέχι ένα μικρο-μέρος. Εδο, εκτος απο το Βορ.-Καφκ. Κράι ινε ζογραφιζμένες όλες ι περιο-χες, τα κράι, πυ αποτελυν τιν Ενωσί μας. Έτσι ο χάρτις τις ΕΣΣΔ περιλαμ-βάνι απέραντες περιοχες γης, ι οπίες στιν έχτασί-τυς ινε ίσες με το ένα

έχτο μέρος όλις τις στεριας. Ο χάρτις τυ Βοριο-Καρκασιανου Κράι ίνε μόνο ένα μέρος τυ χάρτι τις ΕΣΣΔ. Αν κτάξουμε την κλίμακα τον διο αφτον χαρτον θα δόμε ότι διαφέρουν αναμετακσί τυς. Ο κλίμακας τυ χάρτι τυ Βορ.-Καρκ. Κράι ίνε σινίθος πολι μεγαλύτερι παρα στο χάρτι τις ΕΣΣΔ.

Τόρα θιμιθίτε προς εκάμαμε το σκέδιο τυ λαχανόκιπυ τυ κολγοζιυ. Πάνο στο σκέδιο εζογραφίσαμε ένα μικρο μέρος, πραγματικα ένα κομάτι γις. Μέσα στο σκέδιο εσιμιόσαμε τα αθλάκια, τον κεντρικο νεροδιανομέα, το φράχτι κ.λ.π. Μέσα στο σκέδιο σιμιόνοντε λεπτομεροσ όλα τα πράματα πυ ιπάρχυνε σεκίνο το μέρος.

Αλοσ προς ιν' ο χάρτις. Ο χάρτις όποσ κε το σκέδιο ζογραφίζι ένα μέρος με τι βοίθια σινδιματικον σιμίον. Μέσα στο χάρτι όμοσ δε θρίσκομε σιμιόμενα όλα τα πράματα χωριστα, τα σπίτια, τυς δρόμοσ· ο κλίμακας τυ χάρτι ίνε πολι μικρότεροσ παρα στο σκέδιο κε γι' αφτο μέσα σ' αφτο ζογραφίζοντε μεγάλεσ περιοχεσ—ραγιόγια Κράια, διμοκρατίεσ. Κάθε χάρτις έχι οριζμένυ κλίμακα.

Δυλια: Βρέστε τυς κλίμακεσ το χαρτον τις ΕΣΣΔ κε τυ Βοριο-Καρκασι. Κράι κε σινκρίνετέ-τυς. Πια διαφορα έχι το ένα απο το άλλο; Χρισιμοπιόντις τον κλίμακα τυ χάρτι τυ Κράι-μασ κάμετε τις ακόλουθεσ δυλιεσ:

1) Λογαριάτε πόσο μάκροσ έχι σε χιλιομέτρα το κράι-μασ απο το Μίλεροδο μέχρι τι Σότζα, απο το βορια σε νότο.

2) Με τον ίδιο τρόπο λογαριάστε το μάκροσ τυ κράι απο τι Σότζα στο Μαχατς-Καλε, απο δίσι σε ανατολι.

3) Μετράτε τιν απόστασι τυ χοριό-σας ί τις κομόπολις-σας απο το Ρο;τοδ κατεφθία γραμι.

4) Αν έχι το σκολιο χάρτι τυ ραγιονιυ, μετράτε τιν απόστασι απο το κέντρο τυ ραγιονιυ μέχρι το χοριό-σας ί το σταθμο.

Στο Βόριο Κάρκασο ανάμεσα στις άλεσ πόλεσ τυ Κράι ίνε κ' ι πόλι Γρόζνα.

Στο ραγιόγι τις πόλις αφτισ παράγετε πολι νέφτι. Απ' εδο το νέφτι μεταφέρετε σ' όλι τιν Ενοσι. Απ' εδο επίσις ένα μέρος νέφτι πυλιέτε στο εκσotte-ιχο κι ανταλάσετε με μιχανεσ πυ μωσ χριάζυντε.

Το νέφτι απο τι Γρόζνα μεταφερόταν πριν μέσα σε τσιστέρνεσ με το σιδερόδρομο. Παρα πολι νέφτι μεταφερότανε μέσα σε ιδιχα πλία μέσον τις θάλασας. Γι' αφτο όμοσ το νέφτι έπρεπε να μεταφερτι στο Τυαπσε. Εχι το νέφτι χινόταν απο τις τσιστέρνεσ στα ντεπόζιτα το βαποριον πυ το κυβαλόσαν σ'όλι τιν Ενοσι.

Αφτο στιχίζι πολι ακριβα, χριαζόταν πολιν κερο κι απετύσε πολυσ εργάτεσ. Το 1928 ι εργάτεσ τις Ενοσις-μωσ έχυν κατασχεβάσι ανάμεσα σαφτεσ τις διο πόλις νεφταγογο. Κε τόρα μέσα στυσ παραχομένυσ μέσα στι γραμι σολίνεσ, το νέφτι εκσαποστέλετε απο τι Γρόζνα κατ'εφθία στο Τυαπσε.

Ασ κιτάξουμε πυ θρίσκετε αφτοσ ο νεφταγογοσ. Βρέστε στο χάρτι τυ Βορ.-Καρκ. Κράι τι Γρόζνα. Να θιμάστε ότι πάνο στυσ χάρτεσ ι πολισ σιμιόνοντε με μάβρυσ κίχλυ; Οσο πιο μεγάλι ίνε ι πόλι τόσο πιο μεγάλοσ ίνε κε ο κίχλοσ πάνο στο χάρτι. Ο νεφταγογοσ απο τι Γρόζνα ακολουδι τι γραμι

το σιδηρόδρομο μέσον του Μοζντοκ και του Αρμαβιρ. Ο σιδηρόδρομος πάνω στο χάρτι σιμιόνετε σινδιματικά με δύο παράλλες γραμμές, χροματιζμένες με άσπρα και μάβρα τετράγωνα. Ο σιδηρόδρομος και ο νεφταγογος περνούνε στο δρόμο-τους μεγάλα ποτάμια: το Τέρεχ και το Κυμπαν. Τα ποτάμια πάνω στις χάρτες σιμιόνοντε με καμπύλες μάβρες γραμμές. Όσο πιο μεγάλο και πιο πλατιά ίνε το ποτάμι, τόσο πιο πλατιά ίνε πάνω στο χάρτι η καμπύλη γραμμή. Ο νεφταγογος μετά το Αρμαβιρ ακολουθεί το σιδηρόδρομο διαμέσου του βουνού του Καφκάσου και γρήγορα τελώνει στο Τυαπσε που βρίσκετε στις ακτές της Μάβρης θάλασσας. Η θάλασσα πάνω στις χάρτες ζωγραφίζετε πάντα με ουρανό ή γαλάζιο χρώμα. Με το ίδιο χρώμα ζωγραφίζοντε και οι λίμνες.

Δυλιό: Το 1931 έχει κατασκευαστεί ακόμη ένας νεφταγογος από το Αρμαβιρ στην Υκρανική ΣΣΔ μέσον του Ροστόβ· χρησιμοποιώντας τον κλίμακα μετράτε το μήκος του νεφταγογού από τη Γρόζνα στο Τυαπσε και από τη Γρόζνα στο Ροστόβ.

Ο χάρτης που κιτάχουμε λέγετε πολιτικός. Τώρα ας πάρουμε το φυσικό χάρτι του Βορειο-Καφκασιανού Κράι. Πάνο στον πολιτικό χάρτι σιμιόνετε η δικιτική διέρεσι: ραγιόν, περιφέρεια, δημοκρατία. Πάνο στο φυσικό χάρτι σιμιόνετε η κατάσταση της επιφάνειας.

Ας κάνουμε ένα ταξίδι πάνω στο φυσικό χάρτι του κράι-μας από το Βορρά στο Νότο, από το Μίλεροβο στη Σότζα. Ίδι κέρετε την απόσταση ανάμεσα στις αυτές τις δύο πόλεις. Όταν κιτάζουμε το φυσικό χάρτι από την πρώτη ματιά η προσοχή-μας σινκεντρώνετε στο γεγονός, ότι ο χάρτης αυτός έχει διαφορετικά χρώματα σε κάθε-του τρίμα. Το μέρος γύρω από το Μίλεροβο ίνε χροματιζμένο στο χάρτι με πράσινο χρώμα. Με τέτιο χρώμα στο φυσικό χάρτι σιμιόνοντε πάντοτε τα χαμηλόματα-πεδιάδες. Μετά το Σσάχι βλέπομε πάνω στο χάρτι άσπρο ή ανιχτο καστανένιο χρώμα. Το χρώμα αυτό δίχνη ιπσόματα όχι πολεψίλα. Από το Ροστόβ μέχρι το Αρμαβιρ βλέπομε πάλι αδιάκοπο πράσινο χρώμα. Εδώ ίνε μια πλατιά πεδιάδα. Ο δρόμος από το Αρμαβιρ στο Τυαπσε περνά από πικίλη επιφάνεια. Καταρχάς εκσακολουθεί η ίδια πεδιάδα. Κατόπι το πράσινο χρώμα του χάρτι γίνεται άσπρο, ανιχτο-καστανένιο και κοντά στο Τυαπσε, όπου ο σιδηρόδρομος περνά ανάμεσα στα βουνά, βλέπομε βαθύ καστανένιο χρώμα. Ο σιδηρόδρομος από το Τυαπσε στη Σότζα ακολουθεί ένα στενό χαμίλομα δίπλα στις ακτές της Μάβρης θάλασσας.

Το ίψος της επιφάνειας — το χαμίλομα-πεδιάδα, το ίψομα, τα βουνά — μετριόντε από την επιφάνεια της θάλασσας.

Όλες η θάλασσες και η οκεανί σινδέοντε αναμετακί-τους και γι' αυτό το ίψος του νερού ίνε παντού το ίδιο. Απαφτό το ίψος του νερού στις θάλασσες και στους οκεανούς μετρούν το ίψος της επιφάνειας του εδάφους.

Όταν ένα μέρος βρίσκετε κάτω από 200 μέτρα ίψος από την επιφάνεια της θάλασσας λέγετε χαμίλομα-πεδιάδα. Ίψομα λέγετε ένα μέρος που βρίσκετε πάνω από 200 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας. Όσο ψηλότερα ίνε το ίψομα, τόσο το χρώμα του χάρτι γίνεται πιο βαθύ. Τα βουνά που ανιψώνοντε πάνω από 500 μέτρα από την επιφάνεια της θάλασσας, ζωγραφίζοντε με βαθύ καστανένιο χρώμα.

Το βάθος το θαλασον ίνε π.κίλο. Δίπλα στις ακτες όπου η θάλασα ίνε σκετικα ανάβαθι, το χρώμα-τις πάνω στο χάρτι ίνε ανοιχτο υρανι. Οσο πιο βαθια ίνε η θάλασα, τόσο πιο βαθι ίνε το χρώμα κε τχ πιο βαθια μέρη χρομα-τίζοντε με βαθι γαλάζιο χρώμα.

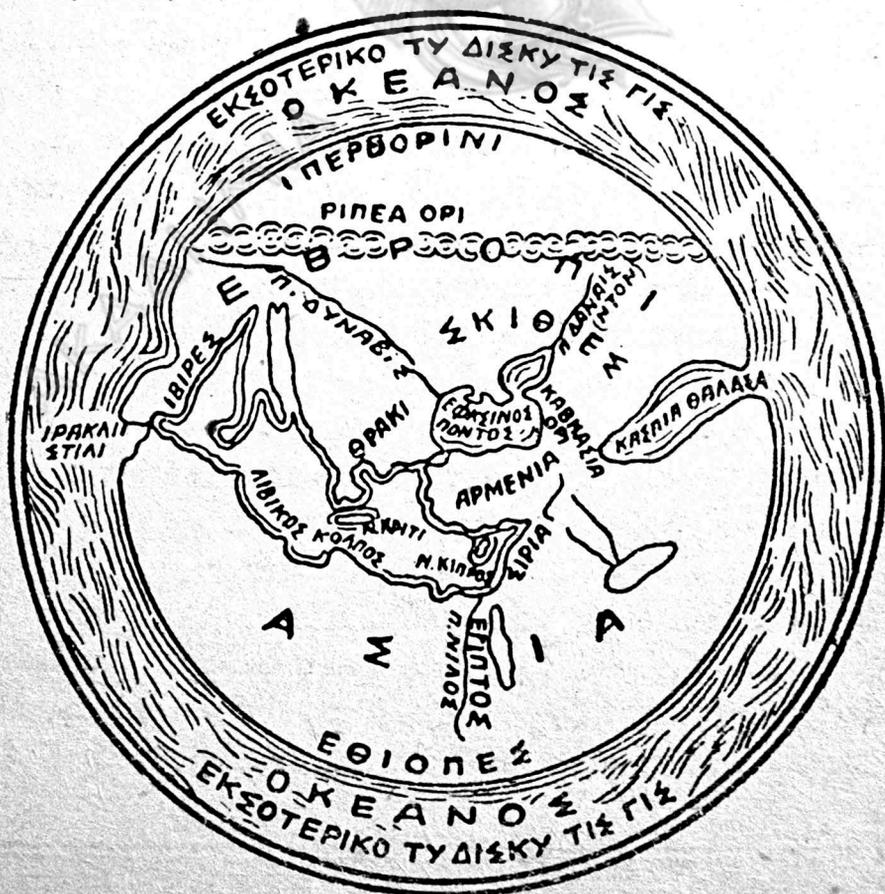
ΔΥΔΙΑ: Δίχστε πάνω στο φυσικο χάρτι τις ΕΣΣΔ τις πιο μεγάλες πεδιάδες, τα ιπζόμεντα κε τα βουνα. Βρέστε τχ πιο βαθια σιμιά των θαλασον-μας. Κιτάχστε πια θάλασα ίνε πιο βαθια, η Μάβρι γιη η Αζορικη; Βρέστε τις πόλες: Μόσχα, Μαγνιτογορσκ, Δνεπροστρόι, Ροστοβ κε κιτάχστε πίες απ' αφτες τις πόλες βρ'ίσκοντε σε πεδιάδα κε πίες σε ιπόματα.

Ι ΓΙΗΝΙ ΣΦΕΡΑ

Ος τα τόρα κιτάχστε το χάρτι τις ΕΣΣΔ κε το Βοριο-Καφκασιανο Κράι. Εχι όμος κε χάρτες πυ απικονίζον όλι τι γι. Η πιο ορθη απικόνισι τις γις μπορι να γίνι ιπο τι μορφι τυ γλόμπου (γίνις σφέρας). Ο γλόμπος ίνε σφέρα, χαμεμένη απο κσίλο ίτε χαρτόνι πυ πάνω έχι ζογραφιζμένι τι γι κε τι θάλασα. Παρόμια σφέρα, μόνο απέραντις διάστασις ίνε κ' η γι.

Πος η άνθρωπι κατέλικσαν να θρον ότι η γι έχι σκίμα σφέρας;

Στυς παλιος κερυς η γι ίτανε ζογραφιζμένι σαν ένας πλατις επίπεδος δίσκος ίτε κίχλος. Γίρο στις άκρες τυ δίσκου ίταν ο οκεανος πυ τον εθεορούσαν ότι ίταν τα σίνορα τις γις. Η αρχί λαι ίχαν τέτ:α ιδέα τις γις επιδι κσέρανε μονάχα ένα μικρο μέρος τις στεριας κε τις θάλασας.

Πος η αρχί φανταζόντουσαν η γι.

Με τιν ανάπτικσι τυ εμπορίου κε τις νηφτιλίας, η άνθρωπι άρχισαν να βεβρόνοντε ότι η γι δεν ίνε επίπεδο, αλα κηρτι. Τότε άρχισαν να τινε ζογρα-

φίζον όπως ένα αναποδογυρισμένο πιάτο, σκεπαζμένο μ' ένα γιάλινο καπάκι — τον υρανο.

Πολα παραδείγματα μας βεβεόνουν ότι η επιφάνια τις γης ίνε κιντι κι' όχι επίπεδι.

Όταν αναθύμε πσιλα πάνω απο την επιφάνια τις γης, ο ορίζοντας γίνετε πλατίτερος. Απο πσιλα μπορούμε να δόμε περισότερα αντικείμενα παρα στέκοντας χαμιλα στι γι.

Όταν κιτάζουμε απο ένα ίσιο μέρος ένα αντικείμενο πυ μας πλισιάζι, θα δόμε στιν αρχι το πάνω το μέρος, κατόπι το μεζέο κε κατόπι ολόκληρο το αντικείμενο.

Σκίμα καραβιου πυ πλισιάζι.

Αφτο μπορούμε να προσέκσουμε προπάντων στι θάλασα όταν έρχετε καράβι ίτε βαπόρι.

Κατ' αρχας στον ορίζοντα φανερόνουντε η μίτες τον άλμπυρον, κατόπι φανερόνουντε η τσιμινια (καπνοδόχος), το μέσο τυ βαποριου κε μόνο όταν πλισιάζι πολι φένετε ολόκληρο το θαπόρι. Αφτο προέρχεται απο το γεγονός, ότι στο ίσιο μέρος η κιντότητα τις γίνις σφέρας κρίβι τα αντικείμενα.

Περισότερες απόδixες για το ότι η γι ίνε στρονκιλι έδωσαν τα ταξίδια γίρο στι γι. Απο το 15-ο εόνα (διλαδι πανοκάτο 500 χρόνια πριν), η ταξιδεφτες προσπαθόσαν να δόσουν γίρο τις γις, έτσι πυ να κσεκινίσουν απο τι Δίσι κε να γιρίσουν πίσό στο ίδιο μέρος απο την Ανατολι. Σε κίνο τον κερο η Ιντία μάγεβε τυς Εβροπέυς εμπόρους πυ την εθεορόσαν ος χώρα σμίθιτου πλότου. Ο δρόμος τις Ιντίας κατ' αρχας ακολουθόσε τι στερια πιο ανατολιχα απο την Εβρόπι. Όμως κατα το 15 ο εόνα ο δρόμος αφτος ίχε κλιστι απο πολεμικους λαους πυ δεν άφιναν να περάσουν τα εμπορέδματα στιν Ιντία. Τότες η επιστίμονες τις εποχις εκίνις έκαμαν υπολογιζμο ότι μοπορι να παί κανις στιν Ιντία κι' απο άλλο δρόμο εκσετίας τις στρονκιλότητας τις γις. Γι' αφτο επρότιναν να κσεκινίσουν προς τι Δίσι (κι' όχι προς την Ανατολι) μέσον τυ Ατλαντικου οκεανου με τα καράβια κε να φτάσουν την ίδια την Ιντία απο το αντίθετο άκρο.

Πρότος ταξιδεφτης για την αναζίτιση τις Ιντίας κσεκίνησε ο Χριστόφορος Κολόμπος.

Το 1492 στιν Ισπανία οργανόθηκε υπο την αρχιγία-του αποστολι απο 3 καράβια.

Ο Κολόμπος κσεφτόταν να φτάσι στιν Ιντία μέσον τυ Ατλαντικου οκεανου, κσεκινόνοντας προς τι Δίσι.

Η αποστολι αφτι ίστερα απο τρις μίνες ταξίδι έφτασε σε μια ομάδα

νίσον κοντα στην Αμερική και κατόπι ίχεν ανακαλιφτι και η ίδια η Αμερική. Ο Κολόμπος ήταν βέβηος ότι ανακάλιψε την Ιντία. Γι' αφο και τος εριθρο-δέρμυς κατίκυσ τις νέας χόρας τος ονόμασε Ινδύς, Θεορόντας-τὸς ος λαὸς τις Ιντίας.

Τὸ 1519 πάλι ἀπο τιν Ισπανία ίχε οργανοθι νέα ἀποστολι ιπο τιν αρχιγία τὸ Μαγελάνυ.

Η ἀποστολι αφο κσεκίνιζε προς τι δέσι μέσον τὸ Ατλαντικὸ οκεανὸ, περιέπλεψε τι Νότιο Αμερική, πέρασε τὸ Μεγάλο και κατόπι τὸν Ιντικὸ οκεανὸ και περιπλέοντας τιν Αφρική, ἀπο τὸ νότο έφτασε στην Ισπανία ἀπο τὸ ἀντίθετο μέρος. Η ἀποστολι αφο κράτιζε τρία χόνια. Απο τος 237 ἀνθρόπυς πυ κσεκίνιζαν για τὸ ταξίδι τὸ γύρο τις γης, εγίρισαν μόνο 13. Απο τα 5 καράβια έμινε μόνο 1. Τὸ ταξίδι γύρο στη γη τὸ Μαγελάνυ εβεβέωσε οριστικα τι θεωρία ότι η γη ίνε στρονκίλι.

Όλες η ανακάλιψε; νέον χόρον και θαλάσιον δρόμον έγιναν προς όφελος τὸν Εβροπέον εμπόρον, τσιφλικάδον και παπάδον πυ άρπακζαν τα νέα χόραφια, λίστεψαν τὸν ντόπιον πλιθιζμο και τος έκαμαν δούλυσ.

ΔΥΔΙΑ: Αραδιάστε όλες τις ἀπόδικες ότι η γη ίνε στρονκίλι. Παρακολοθίστε στο χάρτι ίτε στο γλόμπο τα ταξίδια τὸ Κολόμπυ και τὸ Μαγελάνυ.

Η ΗΜΕΡΙΣΙΑ ΠΕΡΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Κάθε μέρα βλέπετε ότι τὸ προι ο ήλιος ἀνατέλι και τὸ βράδι δει, χάνετε μέσα στον ορίζοντα. Κάθε μερόνιχτο, η μέρα διαδέχεται τι νίχτα, η δε νίχτα τιν ημέρα.

Αφο ἀπο πυ προέρχεται;

Η ἀνθροπι πολιν κερο νόμιζαν ότι ο ήλιος και τα άστρα γίριζαν τριγύρο στη γη. Κατα τι γνώμι-τὸς η γη ήταν ακίνιτι κι' ήταν τὸ κέντρο τὸ κόσμυ, γύρο στο οπίο γίριζεν ο ήλιος, τὸ φενκάρι και τα άστρα. Η γη όμως στην πραγματικότητα δε μένι ακίνιτι ύτε δεφτερόλεπτο. Πρώτα-πρώτα η γη περιστρέφεται η ίδια γύρο στον εαφτό-τις ἀπο τα δεκσια στα αριστερα, διλαδι ἀπο τι δέσι στην ἀνατολι.

Η γη κάμνι ολόκληρο γύρο μέσα σε 24 όρες. Κανένας όμως δεν ἀντιλαμβάνεται αφο τιν κίνις. Με τὸν ίδιο τρόπο όταν βρισκόμαστε μέσα στην καμπίνα τὸ βαποριου δεν ἀντιλαμβανόμαστε ότι τὸ βαπόρι κινίτε. Όταν κιτάζετε ἀπο τὸ παράθιρο τὸ τρένου σαν τρέχι, σας φένεται ότι εςις ίσατε ακίνιτι, ενο η τηλεγραφικη στίλι, τα δέντρα, τα σπίτια και η κάμπι τρέχουν προς τιν ἀντίθετη διεφθινς. Έτσι και πάνο στη γη στους ἀνθρόπυς φένεται ότι κινίτε ο ήλιος, ενο η γη στέκι ακίνιτι. Έκσετίας τις κίνις τις γης όλα τα ἀντικίμενα και τα σιμιά τις γίνις επιφάνιας περνουν ἀπο τὸ φοτιζόμενο ἀπο τὸν ήλιο μέρος τις γης στο σκιαζόμενο. Στο μέρος πυ βρίσκετε ἀντίχρι στον ήλιο ίνε μέρα, στο ἀντίθετο νίχτα.

ΔΥΔΙΑ: Δοκιμάστε τὸ ἀκόλυθο πέραμα. Πάρτε τὸν γλόμπο και βάλτε μπροστά-τὸ ἀναμένι λάμπα ίτε κερι.

Τώρα γυρίστε τον γλόμπο γύρω στον άξονά-του απο τ' αριστερα στα δεξια. Η πλεθρα του γλόμπου που βρίσκετε προς το μέρος τις λάμπας θα φωτίζετε, η αντίθετη πλεθρα θα μίνι αφοτίστι, σκοτινι.

Όταν ίνε στο Ροστοβ μεσιμέρι, κιτάκστε στον γλόμπο σε πιο μέρος θα ίνε μεσάνιχτα.

Το ότι η γη δεν ίνε ακίνιτι η σοφι το ίκσεραν πριν τρακόσια χρόνια· εκίνι όμως η σοφι που ίπαν ότι η γη ίνε στρονκιλι κε ότι περιστρέφετε ίχαν καταδιοχτι απο τον κλίρο κε τος καλογέρους.

Πρότο θίμα ίταν ο Ιταλος Γιοριάνο Μπρόνο. Επειδι έβγαλε τι νέα θεωρία ότι η γη περιστρέφετε, τον εκατιγόρισαν ως άθεο κε τον εβασάνιζαν 7 χρόνια μέσα σε τρομερες φιλακες. Κάθε μέρα τον επιρανόσαν κε τον ιπόβαλαν σε βασανιστίρια για να τον ανανκάσουν ν'αρνηθι τις ιδέες-του. Ο Μπρόνο έμινε σταθερος. Τότε κατα διαταγη του Πάπα τις Ρόμις τον έκαψαν πάνω στη φωτια. Αφτο έγινε στα 1600.

Άλος μάρτιρας τις επιστίμις ίν' ο Γαλιλέος που έγραψε βιβλίο όπου απόδιχνον ότι η γη περιστρέφετε. Η παπάδες τον εχαρακτίρισαν ως επικίνδινο εχθρο, γιατι ο Γαλιλέος με την θεωρία-του έσκαβε τις ρίζες τις θρισκίας που παραδέχετε ότι η γη έχει θεικι καταγογι. Ο εβδομιντάρης σοφος ρίχτικε στις φιλακες. Με σκληρα βασανιστίρια ανάνκασαν το Γαλιλέο ν' απαρνηθι τι θεωρία-του. Ος τόσο ίταν τόσο θέβεος για την θεωρία-του, ώστε μετα την απάρνισί-του, ο Γαλιλέος χαμιλα πρόστεσε: „κι' όμως γιρίζι“.

ΤΟ ΔΙΧΤΙ ΤΟ ΜΙΡΘΗ

Για να καταλάβετε πός η γη γιρίζι κάμετε το ακόλουθο πέραμα:

Πάρτε τον γλόμπο κε μια σφέρα κε κάνετέ-τους να γιρίζουν. Αφτο ίν' έφκολο να γίνι με τον γλόμπο. Ίνε στερεομένος πάνω στον άξονα κε φτάνι μονάχα να τονε σπρόκσουμε για ν' αρχίσι να γιρίζι. Σιμαδιάστε πάνω στον γλόμπο ένα σιμίο κε παρακολουθίστε-το όταν γιρίζι. Τότε θα δίτε ότι το σιμίο αφτο θα κάμνι γίρους γύρω στον άξονα. Οπιο σιμίο του γλόμπου κι' αν κιτάκστε το δίχος άλλο θα κάμνι γίρους τριγύρω στον άξονα του γλόμπου.

Τώρα πάρτε τι σφέρα κε κολάτε πάνω-τις σε διάφορα μέρη μικρα χροματιστα στρονκιλα χαρτάκια. Δοκιμάστε να γιρίσετε τι σφέρα έτσι όπως κε τον γλόμπο κε τότε τα χροματιστα χαρτάκια θ' αρχίσουν να κάμνουν γίρους γύρω στη σφέρα. Κιτάκστε ε το πιο πάνω σιμίο τις σφέρας. Δε φένετε ότι το σιμίο αφτο σαν να μίνι ακίνιτο; Το ίδιο γίνετε κε με το κάτω σιμίο, πάνω στο οπίο γιρίζι η σφέρα.

Αφτα τα δύο σιμιά κε στη σφέρα κε στον γλόμπο μένουν ακίνιτ'. Δεν κάμνουν γίρους όπως τα σιμιά τις σφέρας κε του γλόμπου.

Η γί-μας γιρίζι έτσι όπως κε η σφέρα κε κατα κινέπιζ έχει κι' αφτι δύο ακίνιτα σιμιά. Αφτα τα δύο ακίνιτα σιμιά ονομάζοντε **ΠΟΛΙ ΤΙΣ ΓΙΝΙΣ ΣΦΕΡΑΣ**.

Απο πάνω ο θόριος πόλος κι απο κάτω ο νότιος πόλος. Η εφθία γραμμι που ενόνι τος πόλους λέγετε **ΑΚΣΟΝΑΣ ΤΙΣ ΓΙΣ**. (Στον γλόμπο η γραμμι

αφτι ίνε χαμομένι με ατσαλένιο ζίρμα. Γίρο-τυ κε γιρίζι ο γλόμπος).

Σε ίσι απόστασι απο τυς διο πόλους ίνε χαραγμένι γραμι πυ χορίζι τε γίινι σφέρα σε διο ίσα μέρι πυ ονομάζοντε ιμισφέρια, το θόριο ιμισφέριο κε το νότιο. Ι γραμι αφτι ονομάζετε ΙΣΙΜΕΡΙΝΟΣ.

ΔΥΔΙΑ: Βρέστε πάνω στον γλόμπο των ισιμερινο κε πέστε σε πιο ιμισφέρ'ο βρίσκετε ι ΕΣΣΔ.

Βρέστε το θόριο κε το νότιο πόλο. Κιτάξτε πιο προσεχτικα στον γλόμπο.

Κοντα στον ισιμερινο απο πάνω κι' απο κάτω θα δίτε ακόμη γραμες πυ κάμνουν τον γίρο όλυ τυ γλόμπυ. Ι γραμες αφτες ονομάζοντε ΤΡΟΠΙΚΙ

Στο θόριο ιμισφέριο βρίσκετε ο θόριος τροπικος πυ ονομάζετε κε τροπικος τυ καρίνυ (κάβουρα). Στο νότιο ιμισφέριο θρίσκετε ο νότιος τροπικος ίτε ο τροπικος τυ εγοκέρυ (γιδοκέρατυ). Θα δίτε ακόμη διο άλες γραμες πυ λέγοντε πολικι κίχλι. Τετι κίχλι ιπάρχυνε διο: ο θόριος κε ο νότιος.

ΔΥΔΙΑ: Δίξτε πάνω στον γλόμπο τυς τροπικυς κε τυς πολικυς κίχλυς. Ο χάρτις τις ΕΣΣΔ έχι μέρι πυ θρίσκοντε πιο πέρα απ τον πολικο κίχλο;

Βρέστε ακόμη στον γλόμπο τις γραμες πυ ονομάζοντε ΜΕΣΙΜΒΡΙΝΙ. Αφτες πιγένυν απο πάνω κάτω, απο τον έναν πόλο στον αλο κε διαπερνουν των ισιμερινο. Ένας απο τυς μεσιμβρινυς θεωρίτε κίριος ίτε αρχικος. Πιο σιχνα στον γλόμπο κε στυς χάρτες ο αρχικος μεσιμβρινος περνα μέσον τυ Γρινυιτς (όνομα ενος μέρυς κοντα στο Λονδινο στιν Ανκλία). Ο κίριος ι αρχικος μεσιμβρινος διερι τι γίινι σφερα σε διο ιμισφέρια: το ανατολιτικο κε το διτικο.

Στυς γλόμπυς κε στυς χάρτες έχι ακόμη γραμες πυ πιγένυν παράλιλα με τον ισιμερινο κε γι'αφτο ονομάζοντε ΠΑΡΑΛΙΔΙ

Ο ισιμερινος, ι τροπικι, ι πολικι κίχλι, ι μεσιμβρινη κε ι παράλιλι, όλι μαζι αποτελουν το δίχτι τον μίρον. Το δίχτι τον μίρον ριμιόνετε κε πάνω σ'όλυς τυς χάρτες κε χρισιμέδι για να καθορίζυμε ακριβος τι θέσι τυ κάθε μέρυς πάνω στι γίινι σφέρα. Το δίχτι μίρον δεν ιπάρχι στα σχέδια κε αφτο ίνε μια διαφορα τυ σχεδιυ απο το χάρτι.

ΔΥΔΙΑ: Βρέστε στιν ικόνα κε στον γλόμπο τον αρχικο μεσιμβρινο. Καθορίστε σε πια κατέφθινει θρίσκετε ι Ε.Σ.Σ.Δ: στιν ανατολ: για στι δίσι.

ΚΑΤΑΜΕΡΙΖΜΟΣ ΤΙΣ ΣΤΕΡΙΑΣ ΚΕ ΤΥ ΝΕΡΥ ΣΤΙΝ ΕΠΙΦΑΝΙΑ ΤΙΣ ΓΙΣ

Ζόντας στι στερια μακρια απο τι θάλασα, καθένας απο μας νομίζι ότ' ι στερια αποτελι το μεγαλίτερο μέρος τι γίινις επιφάνιας. Κι'όμος το νερο ίνε πιλι περισότερο απο τι στερια. Το νερο πάνω στιν επιφάνια τις γις κατέχι τρις φορες μεγαλίτερι έχτασι παρα ι στερια. Όλι ι μάζα τυ νερυ ίνε ρι κε-ντρομένι μέσα σε τρις τεράστιυς οκεανυς πυ ονομάζοντε: Μεγάλος ίτε ιρινικος, Ατλαντικος κε Ιντιανικος. Όλι ι στερια χορίζετε με θάλασες, οκεανυς κε θυνα στα 6 μέρι τυ κόζμυ (ιπίρυς): τιν Εθρόπι, τιν Ασία, τιν Αφρικι, τιν Αμερικι, τιν Αφστραλία κε τιν Ανταρκτικι.

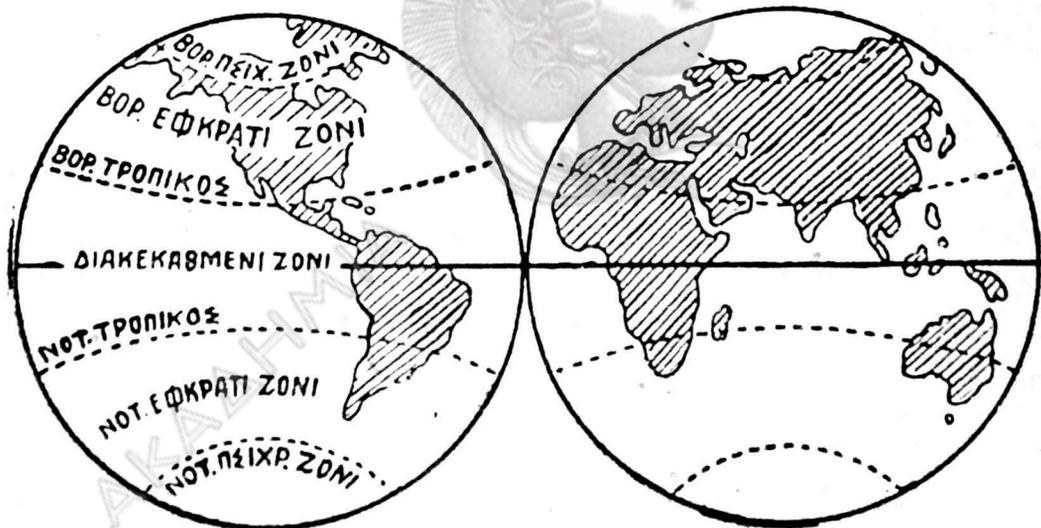
Δυλια: Σινηρίνετε το μέγεθος των οκεανον κε των ιπίρον αναμετακί-τυς. Βρέστε πάνω στον γλόμπο ίτε το χάρτι τον ιμισφείριον όλυς τυς οκεανυς

κε τα μέρη του κόσμου. Βρείτε πάνω στον γλόμπο την Ε.Σ.Σ.Δ. και καθορίστε πάνω σε πια μέρη του κόσμου ίνε τοποθετημένοι και απο πόσους οκεανούς περιτριγυρίζετε

ΘΕΡΜΙΚΕΣ ΙΤΕ ΚΛΙΜΑΤΙΚΕΣ ΖΟΝΕΣ

Θιμθίτε, πός ζεστίνι σεμας ο ήλιος το καλοκέρη και το χιμόνα. Το καλοκέρη ο ήλιος αναβένι απειλα. Τέτιο κερη έχομε κάψωνα. Το χιμόνα ι πορία του ήλιου ίνε χαμελι. Ο ήλιος ιψόνετε λιγάκι πάνω στον ορίζοντα και σκεδο δε θερμένι τι γη. Τέτιο κερη έχομε παγονια.

Απειλότερα απόλα ο ήλιος στέκετε κοντι στον ισημερινο ανάμεσα στις τροπικους. Αφτου ι αχτιδες-του καταβένουν κατακόριφα μόλο το διάστημα του χρόνου. Για τότο κοντα στον ισημερινο χιμόνας καιια φορα δεν ίνε. Απεναντίας κοντα στους πόλους ο ήλιος καιια φορα δεν αναβένι απειλα. Ι αχτιδες-του πέφτον πάνω στην επιφάνια τις γης κάθετα, όπως στο κράι-μας το χιμόνα. Για τότο στις πόλους και γίρο σάρτους ίνε εόνια παγονια. Πανταπι ο ήλιος ίδια δε θερμένι και φωτίζι την επιφάνια τις γης. Πιντου ι μέρα ίνε πιο θερμη απτι νίχτα. Το καλοκέρη στα μέρη-μας κάνι ζέστι και το χιμόνα κρύο. Στους τροπικους κοντα στον ισημερινο καιια φορα δεν κάνι χιμόνα και στους πόλους καιια φορα δεν κάνι ζέστι. Ανάλογα με την ποσότητα τις θερμης που πέρνι ι επιφάνια τις γης, διεριτε σε πέντε θερμικες ιτε κλιματικες ζόνες.

Θερμικες ζόνες

Κοντα στον ισημερινο ανάμεσα στις τροπικους βρίσκετε ι ζώνη του τροπικου ιτε διακεκαθμένι. Στο θόριο και νότιο πόλο ος της πολικους κίκλως εκτίνουντε διο πειχρες ζόνες — βοριος πειχρη και νότιος πειχρη. Ανάμεσα στη διακεκαθμένι και τις πειχρες ζόνες, διαλαδι ανάμεσα στους τροπικους και τους πολικους κίκλως βρίσκουντε διο έφκρατες ζόνες — ι θόρια έφκρατη και ι νότια έφκρατη.

Το κράι μας, και το μεγαλύτερο μέρος την ΣΣΣΔ βρίσκουντε στη βόρια έφκρατη ζώνη.

Σεμας ο ήλιος δε βρίσκετε κατακόριφα πάνω στο κεφάλι-μας, όπως στον ισημερινο και πολι κάθε α όπως στους πόλους, για τότο δεν έχομε μεγάλη ζέστι και κρύο.

Στην έφκρατη ζώνη ίνε τέσσαρες εποχες του χρόνου: χιμόνας, άνοιξη, καλοκέρη, χιινόπορο.

- Εργασία 1** Βρείτε πάνω στο χάρτι τις πέντε κλιματικές ζώνες.
2. Από τι εξαρτιέτε η διάφορη θέρμανση τις επιφάνειας τις γης απ' τον ήλιο.
 3. Πού ίππρι βρίσκοντε στη διακεκαθμένη, έφκρατι κε τις ψυχρες ζώνες.
 4. Σε πίες κλιματικές ζώνες θρίσκετε η ΕΣΣΔ.

Ι ΧΟΡΕΣ ΤΙΣ ΔΙΑΚΕΚΑΘΜΕΝΙΣ ΖΟΝΙΣ.

Στι διακεκαθμένη ζώνη ζώνη η πολίπλιθες φίλες το νέγρον, αράβον, ινδον κε άλλον.

Η φυσικές συνθήκες τις ζώνης αφτις ίνε εβνοικες για την ανάπτυξη του αγροικου νικοκίριου κε τις βιομηχανίας. Χάρη στο θερμο κλίμα σε πολλα μέρη όπου ίπάρχη αρκετη ποσότητα υγρασίας συνκομιδες γίνοντε ολάκερο το χρόνο. Αφτου φητρώνον ρίζη, θαμβάκη, ελαστικο κόμη, ζαχαροκάλαμος, καφεσ, κακάο, διάφορη φίνικες, τζάη κε πολλα άλλα πολύτιμα νότια φητη. Ση γη, ίπάρχουν πλούσια αποθηκεύματα νεφτιου, μετάλλον, προπαντος χρυσου, κασίτερου μανκανέζας κε άλλον. Η θερμες χόρες στο ζήτιμα τον αποθηκευμάτων στις πηγες τις ιδροενέργειας — „άσπρυ ανθρική“ στέκοντε στο πρώτο μέρος σόλο τον κόσμη.

Παρόλεσ αφτες τις εβνοικες συνθήκες για την ανάπτυξη τις οικονομίας — η λαι τις διακεκαθμένες ζώνης ίνε πολυ φτοχη κε καθιστεριμένη.

Τα μεγαλύτερα καπιταλιστικα κράτη — Αγκλια, Γαλία, Ιαπωνία, Ενομένες Πολιτίες κατέλαβαν όλες τις χόρες τις διακεκαθμένες ζώνης. Η καπιταλιστες αφτον τον κρατον σε εφτελις τιμες εκσάγουν αφτις απικίες τα κηριότερα προιόντα τις αγροικης οικονομίας κε πρώτες ίλεσ για τη βιομηχανία-τους. Αφτου δε εκσάγουν, κε πωλουν σε ακριβες τιμες τα προιόντα του φάμπρικου κε εργοστασιου-τους. Απιδάριθμες μάζες εκσολοθρεμένες κε πιναζμένες αγροτικας τον απικιον δε βρίσκουν εργασία στις φάμπρικες κε τα εργοστάσια. Βιομηχανία στις θερμες χόρες σχεδον δεν ίπάρχη, επειδι στους κσένους καπιταλιστες δε σιφέρει η βιομηχανοπίση τον απικιον.

ΣΤΙΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ.

(διίγημα περιγητι)

Κσεκινίσαμε αφτην παραλία του Ινδικου οκεανου για κίνο το μέρος τις Αφρικης που θρίσκετε κοντα στον ισημερινο. Το κοραθάνη-μας ίτανε απο πενίδια νέγρους. Αφτι μας περίμεναν κοντα στα φορτία-τους.

Μάθρη με ζυρα εκληρα μαλια κε χοντρα χίλη, η νέγρη έφθιμη, ίκανη για ενεργητικη δουλη, προπαντος, αν τους ενδιαφέρει.

Στα πεδικά-τους χρόνια μαθένουν να διαβάζουν κε γράφουν. Μα εν ράματι ανάμεσα στους νέγρους ίνε πολυ λίγη. Η νέγρη θρίσκοντε κάτω απτη θρηια τερανία τον μπυρζζουαζικου κρατον Αγκλίας κε Γαλίας.

Τέτια καραβάνια όπως το δικό-μας σιχνα περουν απτα βάρη τις Αφρικης στην παραλία τις θάλασσας. Φορτία έχουν ελεφαντόδοντα, ελαστικο κόμη, θαμβάκη, αμυδια χρυσου.

Ολα αφτα τα πλύτι ι εβροπέι έμπορι τα πέρνουν απτυς νέγγυς σε ερτε-
λις τιμες δίνοντας αντάλαγμα ιράζματα χαμιλις πίοιτας πω δεν κσοδέδυντε
κε αλα ποιόντα τις φάμπρικας.

Νέγγρος.

τίγγρες, ίενες, Οόες τιν ιμέρα κρίθουντε στα αδιάβατα δά-
σι κε βγένουν στο κινίγι μονάχα τι νίχτα. Τόρα τα
λιοντάρια κκεδον ολότελα εκσολοθρέφτικαν σαφτα τα
μέρι απτυς κινίγυς.

Ο κάφσονας γινότανε
ολοένα δινατος. 11 ι
όρα φτάσαμε στο πο-
τάμι. Στυς όχτυς τον
ποταμον κε λιμνον κε
παντω στα ιγρα μέρι
επεχτάθικαν. πικνα αδιά-
βατα τροπικα δάσι. Τα
δέντρα-τυς ίνε εόνια
πράσινα Για να κσεκουρασι το

Αντιλόπι

καραβάνι σταμάτισε κάτο
σε πελόριο δέντρο ασινί-
θιστυ πάχυς. Το δέντρο
αφτο λέγετε παονπανπ
κε έχει περίγυρο ος 20
μέτρα.

Καμιλοπάρδαλι

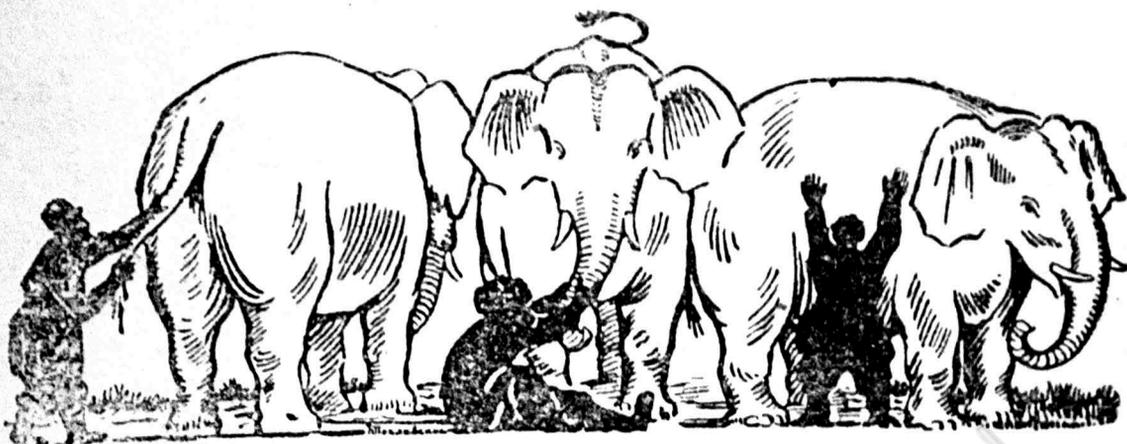
Δίπλα ιπςόνονταν το ινδ κο καλάμι κε διάφορα ίδι
φινίκον. Στιν αντικρινι ακροπόταμια φενότυςιν
πλαντάτσεις τυ καφε κε τυ ελαστικω κόμι.

Ζέβρα

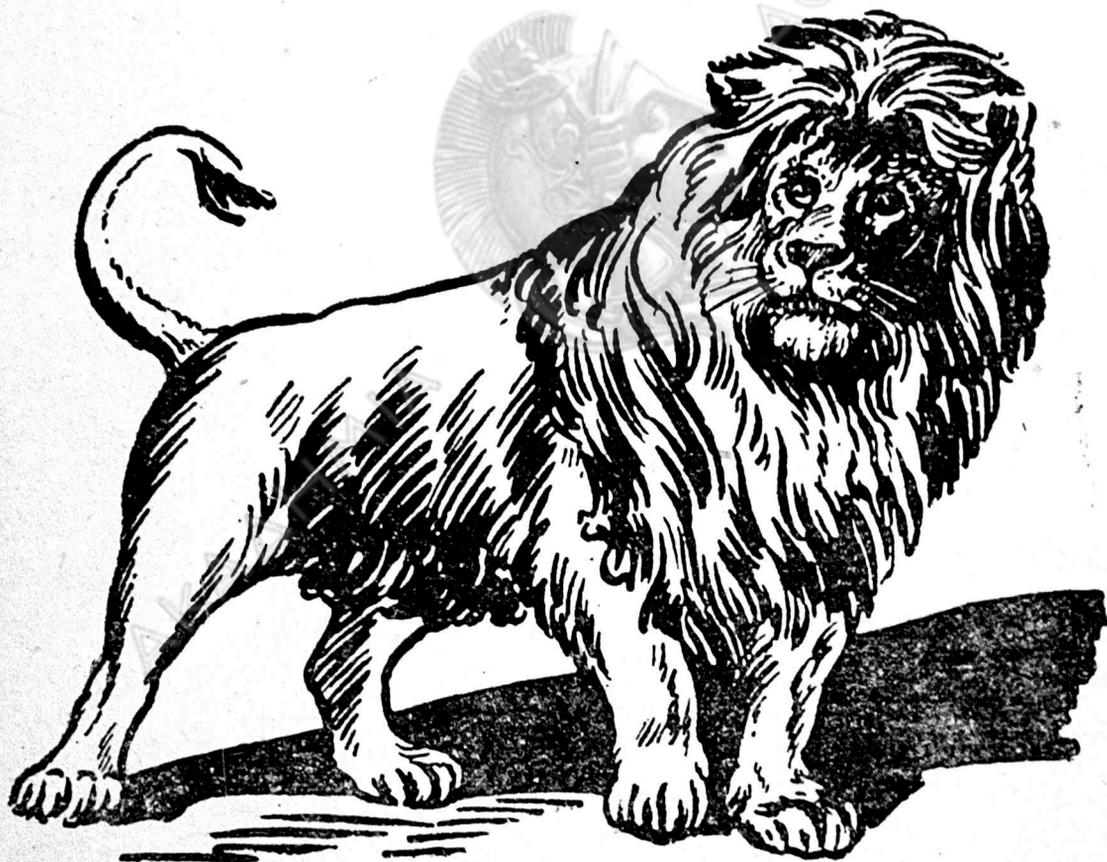
Ι φισι ίχε μιθικι ομορφικ. Μα να καθίςουμε για κσεκούραζμα πολιν κερων

δε γινόντανε. Μπροστά-μας ίχαμε ακόμα κάμποσες μέρες τέτιας κυραστικίς πορ'ας: κάτω απτίς καπσερες αχτίδες του ήλιου.

Ελέφαντες

Αφου κατεβνάσαμε τι δίπσα-μας, κσεκυραστήχαμε λιγάκι, φάγαμε κε ανα-χορίσαμε κσανα:

Λιοντάρι

Το βράδι πλισιάσαμε εένα νεγρικο χοριωδάκι. Το όλο ίχε οχτο ος δέκα καλίβες με πίλινος τίχους κε στέγες απο φιλα φινίχον. Στην προιπάντισί-μας θγίχαν όλι ι κάτικι του χοριου. Ι φορεσια το νέγγρον ίτανε πολι απλι. Ι περι-ρότερι ίχανε ένα περιόδεμα στι ζόνι. Μπακαμε σε μια απτίς καλίβες. Μέσα ίχε λίγα αντικίμενα: κρεβάτια πλεκμένα με λορια, μεγάλα πίλινα ανκία, τσαπια κε κοντα στους τίχους παθασια. Στο χοριωδάκι επικρατόσε μεγάλη δικτιχία. Ι άν-θροπι πινώσαν. Μέρος τον κατίχον κριβότανε στο δάκος, φοβόμενι να μι τους πιάσουν κε τους στιλυν εκσανανκαστικα στι δουλιες στις πλαντάτ.ιες του καφε κε

το ελαστικό χοιρί. Στο χοιρίο δε βρέθηκε ύτε μια αγελάδα. Ολος ο πλύτος το νέγρον ίτε γίδες κε όρνιθ. Οχι μακρια θρίσκυνταν καλιεργιμένα χοράφια ριζιυ, ντυρο (ιδίέτερο κεχρι) κε δάσος φινίχον.

λενα

υπαονπανπ

φινίχι

Ι βραδία έφτασε με μιας, χορις ζυρυπόματα. Αμα έδισε ο ίλιος, το σκοτάδι πίκνοσε έτσι γρίγορα, πυ μετα ένα τέταρτο τις όρας έφτασε ι τροπικι νίχτα. Πολιν κερο μας ερπόδιζαν να κιμιθόμε ζίνεφα κυνυπιον, πυ πλανόν-τυσαν στον αέρα.

ΚΙΝΙΓΙ ΑΝΘΡΟΠΟΝ ΣΤΙΝ ΑΦΡΙΚΙ

(απτο μερολόγι γάλυ μηχανικυ)

Ιστερα απτο μεσιμέρι το νεγρικυ χοιρίο κιμιθικε. Εγο κάθισα στο κατόφλι τις καλίθας κε άναψα τιν πίπα-μυ. Κεσφνικα όχι μακρια ακύσικε ίχος τρομπονιυ κε τιν ίδια στιγμή σαν ζίνεφο κατεγίδας, πάνο στο χοιρίο επετέλικε σιμορία πυ στρατολογύσε.

Ός τιν όρα εκίνι ίχα μονάχα ακύσι για παρόρια καχυργίματα. Τόρα περ-νύσαν μπροστα στα μάτια-μυ. Το τάγμα ίτανε διερεμένο σε διο ομάδες, άλι καβάλα κε άλι πεζι. Αφτο το τάγμα κινιγύσε με όλι τι ζιμασία τις λέκσις τυς ανθρόπους. Ορμούσαν στα σπίτια το νέγρον κε έπιαναν τυς άντρες πυ θρίσκυανε.

Με μαστίγια κε κοντακιες τυς ανάνκαζαν να βγύνε στο δρόμο. Στο δρόμο τυς ίλιχιομένους άντρες κε τυς νέυς δένανε ζφιχτα με ζίρμα κε σκινι. Καπιοσ έβαλε φοτιά σε κάμποσεσ καλίθες για να αποσίρι τ ν προσοχι το γινε-κον. Ι ζίχιζι περίζεπτε. Ι ζιρες το δεμένον νέγρον μάκρεναν ολοένα.

Τους πιό πιζματάριδες χτιπύσαν με τα κοντάκια στο κεφάλι. Όταν ο αριθμος το δεμένον έφτασε σε κάμποσες εκατοντάδες, ι ιπόλιπι κάτικι δοκιμάσανε να φύγουν. Μα ι κθαλαρεί τους πιάνανε με θρόγια. Αρχισε το κατακρίμνιζμα το φτοχον καλίβον. Νόμιζε κανις πως άγριος είνυνας μάζτιζε τι φιλι το νέγρον. Ένας απτυς στρατολογόντας μεθιζμένος με δαβλο ζίγοσε τιν πλισιέστερι καλίβα με σκοπο να τιν κάψει. Σίκοσα το περίστροφο κε τυ τρίπιςι το δεκσι χέρι με το θύλι. Ο δαθλος έπεσε μες τι σκόνι. Στον πιροβολιζμο τρέκσανε κάμποσι στρατιότες, μα θλέποντας άσπρο κε γνορίζοντας το σιμάδι τυ ινζινέρυ πάνο στο ρύχο-μυ χερετίσανε στρατιοτικα κε φίγανε διαρεστιμένι. Το καχο κρατύσε ακόμα μια όρα. Ιστερα ο τρομπονιέρις είνυανε αναχόριςι.

Τετρακόσι πιαζμένι νέγρι — όλος ο αντρέσκος πλιθιζμος τις φιλις — δεμένι με τα είνυματα κε τα σκινια ένας κατόπιν τυ άλυ τράδικσαν κατα το δάσος. Παραμορφομένες απτα θασανιστίρια κλέοντας ι νέγριςες περιπλανόντανε γίρο στιν πιρχαια. Ιστερα απο κάμποσες μέρες έμαθα πως ι μιςι απτυς πιαζμένυς πέθαναν απτιν πίνα κε το κσιλοφόρτομα στι στρατά. Τυς άλυς δε φέρανε να θυλέψυν στο φκιάσιμο τις σιδεροδρομικις γραμις.

Ι ΖΟΙ ΤΟΝ ΙΝΤΟΝ

Πάνο σε μεγάλο χερσόνησο, πυ θαθια ιςχορι στον Ιντικο οκεανο βρίζοντε ι Ιντιές. Αφτυ ζύνε παραπάνο απο τριακόσια εκατομίρια ινδι. Πολυς εόνες πριν τις δικίς-μας χρονολογίαις στις Ιντιές ίσαν αναπτιγμένες ι αγροτικι ικονομία, ι τέχνες, ι επιστίμι. Το μετάκσι, διάφορα κοζμίματα απο χρισο, ελεφαντόδοντας, πολίτιμες πέτρες, παντοιδι μπαχαρικα εκσάγυνταν απτις Ιντιές στιν Εθρόπι κε πλύτεναν τυς έμπορυς. Ι πλιονοψιφία δε το χορικον κε τεχνιτον ίσαν μισοπιναζμένι κε καταστραμένι ζιτιάνι. Προπαντος χιροτέρεψε ι κατάστασι τον ίντον ιστερα απτιν κατάλιπσι τις χόρας απτυς άνκλυς. Αφτι καταστρέφυν εκατομίρια χορικον, τυς πέρνυν σε εφτελις τιμες το βαμβάκι τζυπ (ιντικο κανάβι), το ρίζι, τζάι, ελαστικο κόμι. Ι άνκλι εμποδιζυν τιν αναπτικσι τις ιντικις βιομηχανίας γιατι τυς σιφέρει να πολίςυν στις Ιντιές σε απσιλες τιμες τα ιφάζματα-τυς τα μεταλικα προιόντα κε τα άλα εμπορέδματα. Πολι μεγάλωσαν ι φόρι τον εργαζόμενον, για τι διατίριςι μεγάλο ανκλικυ στρατυ κε τον κιδερνιτικον ιπαλίλον.

Στις Ιντιές δεν κάνι χιμόνα, γιατι βρίζοντε στι διακεκαθμένι ζόνι. Εσοδιά απο ένα κε το ίδιο τμίμα γις μαζέβετε διο τρις φορες το χρόνο. Αδιάβατα τα τροπικα δάσι ίνε παραγεμιζμένα απτις μαιμύδες, τα φίδια, τις τίγρες τυς ελέφαντες, κε τα πυλια προπαντος τυς παπαγάλυς. Στυς ποταμυς ζύνε κροχόδιλι, ιποπόταμι. Μα όλα αφτα τα θερια κατιντρέφοντε απτον άνθροπο, κε καταφέθγυν στα απόμακρα βαλτόδικα κε αδιάβατα μέρι. Αντι δάσος τόρα ολοένα κε πιο σιχνα απαντόντε απέραντα χοράφια σιτάρι, ρίζι, τζάι, καφες, κακάο, βαμβάκι, τζύτι κε ζαχαροκάλαμος. Μα αφτα τα πλύτι δεν πάνε στυς ιντυς εργαζόμενυς: αφτι θρίζοντε κάτω απτον απικιακο ζιγο τον άνκλον κε όλα τα έσοδα απτιν εργασία-τυς τα πέρνι ι Ανκλία σε ιδον-ιδον φόρυς. Ανάμεσα στυς ιντυς εργάτες κε χορικυς αφκισάνι το επαναστατικο κίνιμα ενάντια

στιν ανκλικι κριαρχία. Ολοένα κε πιο σιχνα μεγαλόουν κε περιέβουν στις Ιντίες ι εκζέγερρες, ολοένα πιο σιχνα ι εργαζόμενι τον Ιντιον διεκσάγουν αγόνα για τιν απελεφτέροσί-τους απτο ζιγο τον καπιταλιστον.

Ι ΤΥΝΤΡΑ

Μακρια απο μας στο βορα εχτινετε απέραντι μονότονι ι τύντρα.

Φαρδια λοριδα εχτινετε κατα μάκρος όλις τις βορινις θάλασας. Εφτα-οχτο μίνες το χρόνο διαρκι ο χιμόνας με τις παγονιες, πυ φτάνουν στιν ανατολικι Σιβιρία σε 50 βαθμυς. Μονάχα για διο-τρις μίνες το χιμόνα αντικαταστα το βραχι κε δροζερο καλοκερι.

Τύντρα

Προπαντος ίνε άγρια ι τύντρα το χιμόνα. Σκεπάζετε παντυ απτο χιόνι κάτω απτο οπίο εδο κεκι κσεμιτίζουν ι μικρότσεικι θάμνι. Ι μέρες γίνοντε πιο μικρες. Για μια στιγμή παρυσιάζετε θολος-κόκινος ήλιος, περνα απτιν άκρι τυ υρανο κε σκεδον αμέσος διί πίσο στον ορίζοντα. Στι μέσι τυ χιμόνα ο ήλιος κρίθετε ολότελα κε δε φένετε ος διο μίνες. Κάποτε τι νίχτα ανάβουν στον υρανο φωτιες-κίτρινες, κόκινες, μαβιες. Ίνε το βόριο σέλας. Περνα λίγος κερσ, το θόριο σέλας ζβίνι κε ι τύντρα κσανα βιθίζετε στο σκοτάδι τις πολικις νίχτας.

Κιμώντε όλα. Κι όταν περνα ο θόριος παγερος αέρας σικόνουντε στρόβιλι τυ χιονω, κιαρχίζι ι θιελα. Ι λίγι κάτωτις τις τύντρας κρίθουντε στις κατικίες-τους κε ολάκερες βδομάδες δε θγένουν έκσο.

Το καλοκερι ι τύντρα ζσογονίτε για λίγο κερο. Ο ήλιος δε διί σκεδον όλο το μερονίχιτι.

Μα ο καλοκερινος ήλιος δεν προφτένι να θερμένι τιν παγομένι γι παραπάνο απο ένα μέτρο. Πιο βαθια βρίσκετε εόνια παγονια. Για τύτο το έδαφος τις τύντρας δεν ίνε έφορο.

Τα φυτα κε ζόα τις τύντρας, έχουν κάπια προτοπιπία. Απτο κριό κε τον αέρα χαμιλα απλόνουντε τα φυτα πάνω στι γι.

Στις χαμιλοσιες κε τα θαλτόδικα μέρι φιτρώνουν φίκια κε λιχίνες. Στις απσιλοσιες κε τα κσεροτόπια ίνε διαδομένο το „ελαφινο φίκι-γιαγελ“. Με σταχτερο χρώμα, κσιρο, το γιαγελ ίνε ι καλύτερι κε βασικι τροφι τυ θόριω ελαφιω.

Στο νότιο μέρος τις τύντρας βρίσκουντε πολι μικρα δέντρα κε θάμνι:

σερνάμενι ιτια, ι μικρόκορμι ριμίδα, το αρδίτσι. Ολα αφτα με στρεβλυσ ριςφι-
γμένα κορμυς χαμιλα στρόνοντε πάνο στι γι, κε δε μπορυν να ιςδίσυν βαθια
στο παγομένο έδαφος με τις ρίζες-τυς. Μέσα στο Γιώνι-Γιύλι στιν τύντρα ορι-
μάζυν πολον ιδος φράυλες:

Δάσι ι τύντρα δεν έχι καθόλυ.

Τα ζόα στιν τύντρα το καλοχέρι ίνε πιο πολα κε διαφορετικα παρα το
χιμόνα. Απτο μακρινο νότο έρχυντε άπιρα ζμίνι πυλιον, αγριες χίνες, πάπιες
κίκνι, γλάρι, γέρανι, μπεκάτρες, κολιμδι. Παντοτινι κάτιχι αφτο ίνε ι άσπρι
πέρδικα, ο αγριοπέτινος, ι άσπρι κυκυδάγια.

Αμα φτάσι το κριο, τα πυλια μαζι με τα μικρά-τυς πυ μεγάλοσαν μα-
ζέβοντε κε φέβγυν στο νότο.

Απτα μεγάλα ζόα τις τύντρας πρότο έρχετε το λάφι. Κι κοντα στα κο-
πάδια το λαφιον πλανιέτε ο λίκος, πυ περιμένι τιν εφκερία να ριχτι πάνο
στο λάφι πυ απρόσεχτο κσεχορίστηκε απτάλα. Παντοτινι μωσαφιρέι τις τύντρας
ίνε ι αλεπυ κε ο λαγος. Κάποτε καταβένι αφτο απτιν παραλία τις Πολικις
θάλασας ι ασπρι αρχύδα.

Ο ΠΛΙΘΙΣΜΟΣ ΤΙΣ ΤΥΝΤΡΑΣ ΚΕ ΣΕ ΤΙ ΚΑΤΑΓΙΝΕΤΕ

Στις απέραντες έχτασες τις τύντρας περιπλανόντε με τα κοπάδια το
λαφιον ι διάφορες φιλες τυ θορα: ι λάπωνες, σαμογέτι, τυνγύσι, γιαχύτι, εσκιμόι,
Γιρέβοντας τροφι για τα ζόα-τυς περνυν απο τόπο σε τόπο, μεταφέροντας
μαζι κε τιν περιουσία-τυς.

Ολι ι νομαδικι λαι τις τύντρας καταγίνοντε στ' λαφοτροφία κε το κινίγι.
Κατιχία το νομάδον ίνε ι τσυμ κονοιδις ρκινι, ρνιματιζμένι απο μακρυ-

Ι λαι τυ θορα

λα κοντάρια δεμένα απο πάνο έτσι, πυ να μνίσκι τρίπα για τον καπνο. Τα
κοντάρια ρκεπάζοντε με δέρματα λαφιον. Το πάτομα τυ τσυμ εκσον τι μέσι,

όπου ανάδουν φωτία, επίσης στρώνετε με δέρματα λαφίον. Πάνο στι φωτία κρέμετε καζάνι απο χιτοσίδερο για να πσίουν το φαγι.

Ι φορεσια τυ κάτικυ τις τύντρας ίνε απο δέρματα λαφίυ. Στα πόδια διπλα λάφίνα ιποδίματα, στο κεφάλι λάφίνοσ σχύφοσ.

Ι λαφοτροφία για τυσ νομάδεσ τις τύντρασ ίνε ι βασικι δουλια. Το λάφε τυ δίνι τροφι, ιποδίματα, κατικία. Το λίποσ τυ λαφίυ τυ χρισιμέβι όχι μονάχα για τροφι, μα κε για να φωτίσι τιν κατικία-τυ.

Χορισ το λάφι δε μπορι να ζίσι κανισ στιν τύντρα.

Μαζι με το σκίλο το λάφι ίνε το μόνο μέσο μεταφορασ στιν τύντρα. Πάνο σε λαφρα έλκιθρα ο λαφοτρόφοσ τοποθετι τι μικρι περιωσία-τυ, ζέβγυ διο ίτε τρία λάφια κε γλίγορα αλάζι τοποθεσία.

Δέφτερο πια βοιθιτικο επάνκελμα τον κατίκον τις τύντρασ ίνε το κινίγι. Το χιμόνα αφτυ κινίγυν ζόα για γυναρικα: τιν αλεπυ, το λίκο κε το καλοκέρι στισ ακροποταμιεσ κε τιν παραλία τις θάλασασ τα πυλια τυ νερυ: χίνεσ, κόλιμβοσ, πάπιεσ.

ΒΟΡΑΣ ΤΣΑΡΙΚΟΣ ΚΕ ΒΟΡΑΣ ΣΟΒΕΤΙΚΟΣ

Ι κατικι τυ Βορα τον κερο τις τσαρικισ εκσυσίας, εκσολοθρέδονταν κε κάπι μάλιστα ολότελα κσαφανίστικαν.

Ι τσαρικι κιβέρνισι έβλεπε τυσ κάτικυσ τυ βορα οσ κατότερι κε αδίνατε φιλι, πυ γίνετε να τι λιστέπει όσο θελι. Ι ρόσι έμπορι γίριζαν τυσ τόπουσ πυ στέκονταν ι λαφοτρόφι, κινίγι κε ψαράδεσ. Με πολον ιδον απάτεσ κε καταφέβγοντασ στα πιοτα τυσ πέρανε σε εφτελισ τιμεσ τα πολίτιμα γυναρικα, τα δέρματα το λαφίον, τα ψάρια. Οσ αντάλαγμα ι λαφοτρόφι πέρνανε λιγο μπαρύτι, σκάγια, αλάτι, αλέθρι κε κάμποσα μπυκάλια ρακι.

Αποτέλεζμα τέτιασ ανταλαγισ, καλύτερα απάτισ ίτανε πυ ικεγένια τυ νομαδοσ καταδικαζόντανε σε παντυτινι πινα, αρόστιεσ κε εκσολόθρεπει.

Εκσον τυσ εμπόρουσ πυ έρχονταν, τον πλιθιζμο τυ βορα λίστεβαν κε κ πλύσι τυ τόπου κυλάκι κε μάγι-σαμάνι.

Ι Οχτοβριανι επανάστασι γλίτοσε τυσ εργαζόμενουσ τυ βορα απτιν εόνιασ τιρανία.

Δεν ιπάρχουν πια έμπορι μεταπυλιτε κε κυλάκι.

Σόλον τον απέραντο βορα φχιάζτικε δίχιτι φακτόριον-σταθμον ανταλαγισ.

Σαφτεσ τις φακτόρεσ ι λαφοτρόφι, κινίγι κε ψαράδεσ πέρνυν αντίκρι στα γυναρικά-τυσ τα δέρματα κε ψάρια, όλα τα χριαζύμενα προϊόντα τις διατροφισ, ενδιμασίεσ τυ κινίγιυ.

Τα μεγάλα πλότι τυ Βορα οσ τιν Οχτοβριανι Επανάστασι ίσανε νεκροσ θισαθροσ.

Σε πολα μέρι βρέθικαν πολι πλύσια κιάζματα: πετροκάρβουνο, νέφτι, πολίτιμεσ πέτρεσ κε άλα οφέλιμα οριχτα.

Στο νότο απτιν τύντρα εκτίνετε φαρδέα λορίδα δασον βελονιόον, πυ λέγετε ταιγα. Στυν ποσότητα κε τον πλύτε τον βελονιόον ι ΕΣΣΔ κατέχι τιν πρότι θέσι στον κόζμο. Απτιν ταιγα εκσάγομε εκατοντάδεσ χιλιάδεσ κίβιχα μέ-

τρα κιλίας. Στα δάσι το βελονοιδον βρίσκοντε σε μεγάλες ποσότητες πολίτιμες φάτιες θεριον πυ δύνουν γυναιρικά: αλεπου, σαμύρι, κονάδι, κίυρος. Αφτα τα γυναιρικά κε το δασος μας δύνουν πολα εκατομίρια ρύθλια σε χρυσο, με τα οπία αγοράζομε στο εκσοτερικο μιχανες για τις νέες ικοδομες.

Βόρια απτο Λενινγκρατ ετι Μυρμανικι παραλία, τις Βόριας Πολικισ θάλασσας θρίσκετε ένα απτο μεγάλα ψαρεφτικα ραθόνια τις ΕΣΣΔ. Τα αποθικέματα τον ψαριον αφτου ίνε ανεκσάντλιτα. Ι καθιστερμένη στον κερο τυ τσαριζμου ψαρεφτικι ικονομία τόρα ετις μέρες τις Σοβετικισ Εκςυσίας ανακινροτίτε πανο ετι νέα τεχνικι. Ι ψαρεφτικι ικονομία αφτου ολότελα κολεχτιβοπιίθηκε. Για βοίθια τον ψαρεφτικον κολχοζιον ετα 1932 διοργανόθικαν μιχανο-ψαρεφτικι σταθμι.

Λιγο νοτιότερα τις Μυρμανικισ Παραλίας ετα θυνα Χιμπινσκ προ λίγου κερύ ανακαλιφτίκανε πολι πλύσια αποικιέβματα ιδιέτερου οριχτο — απαθίτι.

Αφτι ι απαθίτες επεκσεργάζοντε ετα ικοδομιμένα τυ πρότο πεντάχρονο χινικα εργοστάσια κε πάνε για λίπαζμα ετα κολχοζικα χοράφια τις ΕΣΣΔ.

Τα αποθικέματα τον απαθίτον ιπολογίζοντε σε 500 εκατομίρια τόνους. Αφτα φτάνουν για πολες δεκάδες χρόνια.

Για τυς κατίκους τις τύντρας τόρα στον κερο τις Σοβετικισ Εκςυσίας χτίετικαν σε διάφορα μέρι μορφοτικα χορια — μορφοτικα κέντρα. Σε κάθε μορφοτικο κέντρο θρίσκετε νοσοκομίο, ιατρίο για τα λάφια κε εκολιο με ιπνοτίριο για τα πεδια.

Στο Λενινγκρατ άνικσε Ραφρακ για τυς λαους τυ Βορα. Αφτου εινκεντρώτε για μάθις ι νεολέα όλυ τυ απέραντυ Βορα. Μονάχα στον κερο τις Σοβετικισ Εκςυσίας ετυς εργαζόμενους τις τύντρας δόθηκε ι δυνατότητα ανεκσάρτιτυ διίκισις, αφτι εκλέγουν τυς αντιπρόσοπύς-τυς ετα επιτόπια Σοβετ. Διοργανόθικαν αφτόνομες εθνικες διμοκρατίες κε ομπλαστ (περιοχες) — ΑΣΣΔ τις Γιακούπιας, ομπλαστ Κομι-Ζιριαν. Ι λαι τυ θορα διμιουργον τον πολιτιζμό-τυς εθνικο ετι γλόσα, ετι μορφι, σοσιαλ ετικο ετο περιεχόμενο. Για να δοθι παντοτινι βοίθια ετις μικρες εθνότιτες τυ Βορα ιπάρχι ετι Μόσχα κοντα ετιν ΠΚΕΕ (Βτσει) Κομιτέτο τυ Βορα.

Ι ΧΟΡΕΣ ΤΙΣ ΕΦΚΡΑΤΙΣ ΖΟΝΙΣ

Στιν έφκρατι ζόνι ζι το μεγαλύτερο μέρος τυ πλιθιζμου τις γίνις σφέρας: άνκλι, γερμανι, αμερικανι, γάλι, ιταλι, πολονι, κινέζι, γιαπονέζι, κε πολι άλι λαι. Ι λαι τις ΕΣΣΔ ζόνε, κιρίος, επίσις ετιν έφκρατι ζόνι.

Ας δόμε, ποσ ζουν ι εργαζόμενι ετι Γερμανία. Αφτου ιπάρχουν ος 60 εκατομιρια γερμανον. Ο ιμπεριαλιστικος πόλεμος τυ 1914-18 άφισε πολες ικογένιες ορφανες. Ι πατέρες-τυς ίτε εκοτόθικαν, ίτε γένικαν ανάπιρι για όλι-τυς τι ζι. Ι καπιταλιστες τις Γαλίας, Ανκλίας, Αμερικισ λίστεψαν τι νικι-μένη στον πόλεμο Γερμανία κε τις ιπέβαλαν κολοζιέα αποζιμιόσι. Ολο το βάρος τον πλιρομον κε φόρον έπεσε ετυς όμους τον εργαζόμενον. Κε εινάμα 3 χρόνια τόρα ετι Γερμανία, όπως κε εόλες τις καπιταλιστικες χόρες λισομανα ε κρίςι, ι φάμπρικες κε τα εργοστάσια κλίνουν. Παραπάνο απο 6 εκατομίρια

διομηχανικι εργάτες τις Γερμανίας έμιναν άεργι κε ρίχτικαν στις δρόμους. Ι ικογένιές-τους πινουν. Τα ίδια κε στις άλες καπιταλιστικες χώρες — Γαλία, Αμερικι, Ανκλία, Ιαπωνία ι εργαζόμενι υποφέρουν, παντω φτώχια, αρδστιες, πίνα, καταστροφι. Ι ολοένα αφκσανόμενι διασάρέςκια το φαρδιον εργατικον μαζων οδιγι στο μεγάλομα τυ επαναστατικυ κινήματος κε τιν ενδινάμοσι τυ κομμουνιστικυ κόματος. Κάτω απτιν οδιγιά-τους το προλεταριάτο κε ι εργαζόμενι τον καπιταλιστικον χορον επιστρατέβουντε ενάντια στιν επιθεσι τις μπουρζουαζίας. Μονάχα στιν ΕΣΣΔ ι εργαζόμενι, κάτω απτιν οδιγιά τυ Κομμουνιστικυ Κόματος επιτιχιμένα χτιζουν το σοσιαλισμο: στιν ΕΣΣΔ δεν ιπάρχι αεργία, σδι τι χώρα χτιςτικαν κε αποτελούνον το χτισιμό-τους εκατοντάδες νέα γιγάντια εργοστάσια, φάμπρικες, μεταλία. Μεγολόνι κε ο αριθμος τον απασχολιμένων σάφτωσ εργατων, κάθε χρόνο καλύτερέβι ι ιλιχι εκκαταστασία-τους.

Στιν Ασία στιν έφκρατι ζώνι ζώνε ι κινέζι, γιαπωνέζι, κορέι. Προ παντος σε βαριες σιθίκες θρίσκοντε ι εργαζόμενι τις Κίνας, πυ υπολογιζοντε παραπάνω απο 400 εκατομίρια ανθρωπος.

Αφτι καταγίνοντε κίριος στι γεοργία. Σε μικρο τρίμα γις ο κινέζος αγρό-τις μαζι με τιν ικογένιά-τυ επίμονα εργάζεστε σχεδον ολάκερο χρόνο. Σπέρνουν ρίζι, ρεβίθια, σόγια, καλιεργουν το τσαι, τι σικομορια για το μετακσοσκόλικα. Μολι τι φιλεργία, ο κινέζος χορικος ζι πάντα πιναζμένος. Νά τι γράφι ι εφημερίδα „Ισβέστια τις Κ Ε Ε“ 24 τυ απρίλι 1932: Ο πλιθιζμος δεν έχι τίποτες, πυ μπορι να πουλίσι. Δεν έχι επίσης ύτε ζόα, ύτε κάφσιμι ιλι, ύτε ικιακα σκέβι, ύτε πουλια. Επισκεφτίκαμε κάμπουςεσ καλίβες κε ενδιαφερθήκαμε με τί τρέφοντε κίνι πυ ζώνε μέσα σαφτες. Μισονκρεμιζμένοι πιλινι θερμάστρα κε συπιέρα, όπου μέσα πσίνετε σύπα απο φίκια. Κάποτε στα φίκια προσθέτων πιλο, για να γίνι ι σύπα πιο πιχτι. Ι φτώχια φέρνι το χορικο ος ιέτιο σιμίο πυ ανανκάζεστε να πουλίσι τα πεδιά-τυ. Τι φτώχια κε τιν πίνα τις αγροτιασ φαρδία εποφελώνντε, θέβεια, ι τοκογλίφι, κε ι μεταπολιτε-σπεκυλιάντι. Ι γι πουλιέτε τιμε πυ δεν υπερβένι τα 15 εκατοστα τις πραγματικίς-τις ακσίας. Εκι όπου έχι κατικίδια ζόα, τα πουλουν στο ένα τρίτο τις ακσίας-τους.

Δεν ζι καλύτερα στα εργοστάσια κε τις φάμπρικες ο κινέζος εργάτις. Για 12-15 -ορι εργατικι μέρα πέρνι τιποτένια λεφτα, πυ δεν τυ φτάνουν ακόμη κε για άκιμι ιπάρχι.

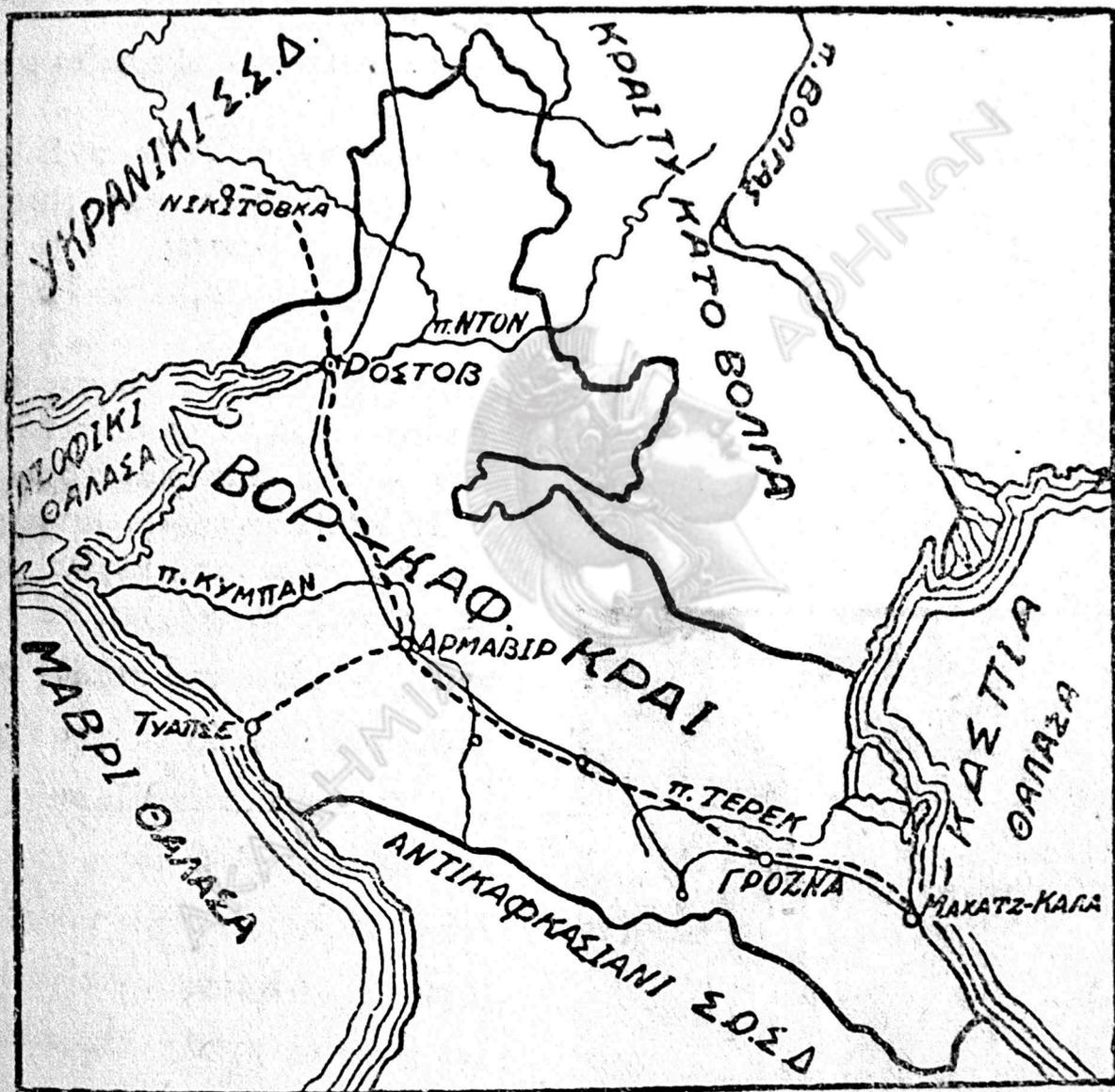
Για να λιγοστέψουν πιο πολι το μεροκάματο, ι καπιταλιστες νικιάζον στα ιφαντυργικα κε ιδιέτερα στα μετακσυργικα εργοστάσια μικρα πεδια. Στα πεδια πλερόνουν διο κε τρις φορες λιγότερο, παρα σε ιλιοκιομένο, αν κε τα πεδια δουλέβουν όσο κε ι ιλιοκιομένοι.

Ι κινέζι εργάτες κε αγρότες θρίσκοντε κάτω σε διπλο ζιγο: τους εκμεταλέθοντε κε ι κινέζι κε ι κσένι καπιταλιστες. Κάμπουσα χρόνια κατα σιρα ι κινέζι εργάτες κε αγρότες διεκσάγουν ιροικο αγόνα για τιν απελεφετέροσί-τους. Διμιύργισαν δικό-τους Κόκινω στρατο, σε πολαραγιόνια ενκαθιδέρθικε Σοβετικι εκσυσία. Δεν απέχι πολι εκίνος ο κερως, σπόταν ι εργαζόμενι τις Κίνας κάτω απτιν καθοδιγισι τυ Κινέζικυ Κομμουνιστικυ κόματος θα ρίκουν το ζιγο το δικόν-τους καθως κε τον κσένον καπιταλιστων κε θα σκιματίσουν Σοβετικι Κίνα.

ΠΟΣ ΖΥΝ Ι ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΙ ΣΤΟ ΚΡΑΙ-ΜΑΣ

- Δυλια. 1. Βρέστε στο χάρτι τις ΕΣΣΔ το Βοριο-Καφκασιανο Κραι.
 2. Πιες θαλασες περιβρέχυν το Κράι-μας.
 3. Δίχστε πιες Δημοκρατίες, Περιοχες κε Κραι σινορέβυν με το Βοριο-Καφκασιανο Κραι.

Το Βοριο-Καφκασιανο Κραι θρίσκειτέ στο Νότο τυ εβροπαικυ μέρυσ τις Σοβετικης Ενωσις κε απλόνετε σε έχτασι 360000 τετραγωνικον χιλιόμετρον. Απο διο μεριες το περιβρέχυν ι θάλασες: Αζοφικι κε Μάβρι θάλασα απτι διτικι μερια κε ι Κασπία θάλασα απτιν ανατολικι μερια.

Ο χάρτις τυ Βόριω Κάφκασυ

Κατα μίκος τον χιονοσκεπαζμένον κοριφον τον Καφκασιανον θυνον, ανάμεσα απτυς παγετόνες τυ Ελπρυσ κε τυ Καζπεχ περνα το νότιο σίνορο τυ Κραι, πυ το χορίζι απτις Δημοκρατίες τις Ζαχαφκάσις.

Στο Βόριο κε Βοριο-ανατολικο μέρος γιτόνι-μος ίνε ι Κεντρικι Μαβροχοματικι Περιοχι κε το Κραι τυ Κάτο Βόλγα· στο νοτιο-διτικο γιτονέβομε με την Υκρανικι Σοβ. Σοσ. Δημοκρατία.

Δυλια: 1 Βρέστε στο χάρτι το Βοριο-Καφκασιανο Κραι, τιν πόλι-σας, το ραγιόνι ίτε τιν Αφτόνομι Περιοχι-σας.

2 Ονομάστε τυς ποταμυς πυ περνυν απτο μέρος-σας.

3 Παρακολουθήστε πάνω στο χάρτι απο πω αρχίζουν κε πω χίνοντε Στο μέγεθος το Βοριο-Καφκασιανο Κραι ίνε ίσο με τέτια κράτι όπος ι Ιταλία ίτε ι Πολονία.

Το μεγαλίτερο μέρος τυ Κράι-μας ίνε πεδιάδα, πω μετατρέπετε σε χαμιλοσιες κοντα στις όχτους τον πολιάριθμον ποταμον.

Πάρα πολι ποταμι θρίσκοντε στο Κράι-μας.

Κιτάτε το χάρτι τυ Κραι: πέρα-πέρα διατέμνετε με μάβρες κανκελοτες γραμες, κάποτε μακριες κε παχιες, κάποτε λεπτες κε κοντες. Ολες αφτες ι γραμες ίνε ποταμι κε παραπόταμι.

Δοκιμάστε να μετρίσετε πόσι ποταμι κε μικρα ποταμάκια θρίσκοντε στο Κράι-μας κε θα διτε, πως δεν ίνε τόσο έφκολι δουλια.

Ι περισότερι απαφτυς τυς ποταμυς ίνε ορινη κε ι πιγές-τυς αρχίζουν απτα Καφκασιανα βυνα.

Ι μεγαλίτερι ορινη ποταμι τυ Κραι ίνε: το Κυπαν, το Τερεκ, το Συλακ, το Κυμα. Απαφτυς τυς ποταμυς το Κυπαν έχι τα πιο πολα νερα. (Βρέστε στο χάρτι το Κυπαν κε κιτάκστε άπο πω πιγάζι κε πω χίνετε). Το Κυπαν πιγάζι πιζιλα απτυς παγετόνες τυ Ελπρυς στις πιο πιζιλες κορφες τον Καφκασιανον βυνον.

Απο ίπσος $2\frac{1}{2}$ χιλιάδον μέτρον πάνω απτιν επιφάνια τις θάλασας τρέχι οριμτικα το Κυπαν στιν Αζοφικι θάλασα κε ίνε καθεαφτυ ορινος ποταμος. Στο όδρομο-τυ περνα απο πλαγιες βυνον, σιαντα εμπόδια (απόκριμνυς βράχυς, πέτρες) κε κσανίγι βαθιες κλισύρες στα βύνα. Με θόριβο κε πάταγο κατρακιλα στον πιθίμενο τυ ολόκαρες πέτρες. Σε πολα μέρι πέφτι απο μεγάλα ίπσι

κε σκιματίζι καταράχτες. Κε μονάχα σα φτάνι στιν πεδιάδα τρέχι αργα κε πλιμιρίζι τις γίρο έχταρες. Το Κυπαν κσεχιλίζι πιο πολι το καλοκέρι επιδι τότε γλίγορα λιόνυν τα χιόνια τα στις κορφες το βυνον. Στο Κυπαν χίνοντε πολι μικρι κε μεγάλι παραπόταμι (Κιτάτε στον χάρτι απο πια μερια κιρίος πέφτυν σο Κυπαν ι παραπόταμί-τυ).

Απτυς πολιάριθμυς παραπόταμυς τυ Κυπαν πρέπει να σιμιόσουμε τυς ποταμυς Μπέλγρια κε Λαπα, πω πιγάζυν επίσις απτα Καφκασιανα βυνα

Αλος ορινος ποταμος ίνε το Τερεκ, πυ πιγάζι απτυς παγετόνες τυ θουο Καζπεκ κε πέφτι στιν Κασπία θάλασα. Το Τερεκ ίνε επίσις ορινος ποταμος όπος κε το Κυπαν. Το Τερεκ περνα επίσις ανάμεσα απο οροσιρες κε δο στο δρόμο-τυ κσανικσε τιν περίφιμι κλιζόρα Νταριάλσκι.

Εκσον το Τερεκ στιν Κασπία πέφτυν κε ι ποταμι Συλακ κε Κυμα. Ολι ι ορινη ποταμι εκσετίας πυ έχυν ορμιτικο ρέβμα κε πολες πέτρες κάτω απο νερο δεν ίνε πλοτι (δεν μπορυν να πάνε θαπόρια πάνω σ'αφτα). Ι ορινη ποταμι αναστέλυν το ρέβμα-τυς μονάχα στις πεδιάδες, όταν πλισιάζυν στι θάλασα. Τότε μπορυν να πάνε θαπόρια πάνω σ'αφτυς τυς ποταμου. Ι τσαρικι κυβέρνισι δεν εποφελύνταν καθόλυ τυς ορινους ποταμους.

Τον κερο τις Σοβετικις εκσεσίας ι ορινη ποταμι χρισιμοπιόντε για το χτίσιμο τυ σοσιαλιζμου. Ι δύναμι τυ νερο τον ορινον ποταμον, το „άσπρο κάρβυνο“ όπος τι λένε, δίνι ενέργια στις ιλεχτρικους σταθμου, πυ φιάνυντε πάνω τυς ορινους ποταμους. Στιν πρότι πιατιλέτκα φιάνυντε στο Κράι-μας ιλεχτρικι σταθμι πάνω στον ποταμο Πακσαν (στιν Αφτόνομι Περιοχι τις Καπαρτινο-Παλκάριας), πάνω στον ποταμο Γιζελτον (στιν αφτόνομι περιοχι τις Βόριυ Οσέτίας) κε πάνω στο Συλακ (στι Διμοκρατία τυ Ταγεσταν).

Δυλια Βρέστε στο χάρτι τυ Κράι-μας όλυς τις μεγάλυς ορινους ποταμους κε παρακολουθίστε απο πυ πιγάζυν κε πυ πέφτυν (εκθάλυν).

Ολότερα διαφορετικι ικόνα παρυσιάζυν ι στεπικι ποταμι το Κραι. Το ρέβμα αφτον τον ποταμον ίνε σιγανο, επιδι πιγάζυν στις πεδιάδες απο πιγες. Το καλοχέρι ι στεπικι ποταμι γιομίζυν νερο κε κσεχιλίζυν, ιδιέερα κοντα στις εκβολες. Το καλοχέρι ι ποταμι αφτι γίνυντε ριχι κε πολι απ'αφτυς κσιρένυντε όλος διόλυ.

Ο μεγαλύτερος στεπικους ποταμου τυ Κράι-μας ίνε το Ντον με τυς παραπόταμόσ-τυ Βοριο Ντονετς κε Μανιτζ. Το Ντον πιγάζι πέραν απτα σίνορα τυ Κράι-μας στιν Κεντρικι Μαδροχοματικι περιοχι κε χίνετε στιν Αζοφικι θάλασα.

Ο ποταμου Ντον καθους κε ο ποταμου Κυπαν στις εκβολές-τυς έχυν μεγάλη σιμασία για το Κράι-μας, επιδι ίνε φτινη δρόμι σινκινονίας πάνω σε νερο. Στο μεγαλύτερο διάστημα τυ χρόνου — εκσον το χιμόνα οπόταν το Ντον, το Κυπαν κε το Βοριο Ντονετς κσεπάζυντε με πάγο — πάνω σ'αφτυς τυς ποταμους κυθαλυν πολα φορτία με θαπόρια κε πάρζζες.

Δυλια: Παρακολουθίστε στο χάρτι απο πυ πιγάζυν ο ποταμου Ντον κε ι παραπόταμί-τυ κε πυ χίνυντε.

ΔΥΛΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΕΔΑΦΙΚΟ ΧΑΡΤΙ ΤΥ ΒΟΡΙΟ ΚΑΦΚΑΣΙΑΝΥ ΚΡΑΙ

Για να χονεφτι καλύτερα το ιλιχο τις γεογραφίας, χρισιμοπιυν εδαφικους χάρτες. Αφτι ι χάρτες ίνε όπος κε ι γεογραφικι. Εδο ίνε ζογραφιζμένα τα ποτάμια, ι θάλασες, τα σίνορα το ραγιονιον, μα διχοσ επιγραφες κε ονομασίες.

Αν δεν έχετε τέτιο χάρτι, εποφελιθίτε το χάρτι τυ Βοριο-Καφκασιανου Κραι πυ δίνυμε σ'αφτο το βιβλίο κε αντιγράψτε-το σε φίλο χαρτιυ.

Με κόκκινο μολιβι σιμιόστε τα σίνορα τυ Κράι-μας. Γράψτε τις θάλασες κε τυς κριότερους ποταμους. Ζογραφίστε με μαβι μολιβι τις θαλασες πυ περιβρέχυν το Κράι-μας.

Γιρέπστε κε σιμιόστε στο χάρτι-σας τις κηριότερες πόλις τυ Κραιο: Ροστοβ, Ταγανρογ, Σσαχτι, Γρόζνα, Κραςνοταρ, Νοβοροσιςκ, Αρμαβιρ, Μαικοπ, Τυαπσε, Μαχατζ-Καλα, Πιατιγορσκ, Ορτζονικίτσε (πρόιν Βλαδικαφκας), Μικογιαν-Σσαχαρ, Ναλτζικ, Σταβροπολ, Συλιν, Μίλεροβο.

Σιμιόστε στο χάρτι-σας τις σιδεροδρομικες γραμες:

- 1) Απτο Ροστοφ ος το Μίλεροβο.
- 2) Απτο Ροστοβ ος το Μαχατζ-Καλα μέσον τυ Αρμαβιρ, Μινεράλνι-Βότι κε Γρόζνα.
- 3) Απτο Νοβοροσιςκ ος το Σταλινγρατ, μέσον Κραςνοταρ κε Σαλσκ.
- 4) Απτο Αρμαβιρ ος τι Σότζα μέσον τυ Τυαπσε.

Ι ΙΠΟΔΙΕΡΕΣΙ ΤΥ ΚΡΑΙ ΜΑΣ ΣΕ ΡΑΓΙΟΝΙΑ

Το Βοριο-Καφκασιανο Κραιο μπένι στι ΡΣΦΣΔ (Ροσικι Σοσιαλιστικη Φετερατθικη Σοβετικη Διμοκρατία).

Ι κηριότερη πόλι — ι πρότεθυσα — τυ κραιο-μας ίνε το Ροστοβ-Ντον. Εδο ίνε σινκεντρομένα ολα τα καθιδρίματα τυ Κραιο: το Εχτελεστικο Κομιτέτο τυ Κραιο (Κραιοπολκερ), το Τμίμα τυ Κραιο για Λαικι Μόρφοσι, το τμίμα τυ Κραιο για τι γεοργία κ.τ.λ.

Εδο βρίζοντε κε ι κοματικες, κομσομολικτικες κε πιονέρικες οργάνοσες τυ Κραιο.

Αφτα τα ραγιόνια κε ι εθνικες περιοχες δε μιαζυν καθόλυ τυς νομυς (γυπένια) κε τις περιοχες πυ ίσαν σε μας τον κερο τις τσαρικις εκσυσίας. Ι παλι νομι κε ι περιοχες διμιοργίθικαν για να δικύντε τα καταχτιμένα χόματα κε να πνιγι κάθε επαναστατικη κίνισι σ'αφτα.

Τα σοβετικα ραγιόνια διμιοργίθικαν για να αναπτιχτι κε να σκεδιαστι καλύτερα το νικοκηριο. Κάθε ραγιόνι, κε ιδιέτερα ι εθνικες περιοχες, πέραν πα-ραπάνο δικεόματα να λίσυν τα επιτόπια πολιτικα, νικοκηριακα κε μορφοτικα ζιτίματά-τους.

Δυλια Ι. Βρέστε στο χάρτι το σελοσβετ κε το ραγιόνι-σας

2. Βρέστε στο χάρτι τα ακόλυθα βιομιαχανικα ραγιόνια τυ Κραιο: τυ Σσαχτι, τυ Ταγανρογ, τυ Μαικοπ, τυ Νοβοροσιςκ.

Στο Κραιο-μας ζυν 10.000.000 άνθρωπι. Ο βασικος πλιθιζμοσ τυ Κραιο αποτελιέτε απο ρόσυς, υκρανυς κε πολες ορινες εθνικότιτες: τζερχέσυς, ορετίνυς, κηπαρτίνυς, τζετζένυς, ινγύσσυς, λεζγίνυς, αβάρυς, κημίκυς κ.α. Το όλο στο Κραιο ζύνε ος 138 εθνικότιτες. Το Βοριο-Καφκασιανο Κραιο ίνε κατικιμένο όχι όμα: σε κάπια ραγιόνια θρίζετε πάρα πολις πλιθιζμοσ, σε άλα λιγότεροσ, κε κάπια μέρι τυ Κραιο δεν ίνε καθόλυ κατικιμένα.

Δίσκολα μορι να ζι ο άνθρωποσ στα πσιλα βυνα, πύνε σκεπαζμένα με παγετόνεσ, στισ βυθιεσ κλισύρες, στισ αμυδιεσ, στα ελόδι μέρι

Κε τέτια μέρι στο Κραιο-μασ βρίζοντε πολα.

Στα περισότερα τα ραγιόνια στα χαμιλα μέρι ζυν κηριόσ ρέσι κε υκρανι.

Σε κάπια μέρι ίνε σινκεντρομένοσ πλιθιζμοσ κε απο άλεσ εθνικότιτες, όποσ: αρμένιδεσ, γερμανι, ρομι, τυρχμένι, κηλμίκι. Σε τέτια ραγιόνια έχυνε σκιματιστι εθνικα σελοσβέτια κε ολόκληρα εθνικα ραγιόνια. Λογοχάριν: το Αρ-μένικο, το Ρομέικο, το Τυρχμένικο κ. α.

Ι ορινες εθνικότιτες τυ Κράι-μας ζυν κίριος στα θυνα κε στις πρόποδες το θυόν.

Ορινι λαι

Ι τσαρικι κιβέρνισι καταπίεζε τυς ορινους επι ολάκερυς εόνες. Επερνε απ'αφτυς τα καλύτερα χόματα κε τυς έδιοχνε στα θυνα, όπου βρίσκονταν πολε λίγα κατάλιλα χόματα για γεοργία. Ι ορινι λαι, πυ ι τσαρικι κιβέρνισι τυς ίχε θάλι σε πολε διςκολες σινθίκες, μίνανε πολε πίσο απτυς ρόσυς κε υκρανυς στυν ανάπτικσί-τυς. Πολε αγράματι βρίσκονταν αναμετακσί-τυς. Μεγάλι επιροι ίχαν ι παδάδες (μολάδες) ι τσιφλικάδες (πομέσσικι) κε ι κυλάκι, πυ επίσις εκμεταλέθονταν τυς εργαζόμενυς ορινυς.

Ι Οχτοβριανι επανάστασι μια για πάντα απελευθέρωσε απτο ζιγο όλες τυς εθνικότιτες τυ Κραι. Ι ορινι λαι, σε αδελφικο σίδεζμο με όλυς τυς εργαζόμενυς τυς ΕΣΣΔ στρόνυνε με νέο τρόπο τι ζοί-τυς.

Ορινο αυλ

Σεκίνα τα μέρι όπου ι ορινι αποτελυν τυν πλιονοπισρία τυ πλιθιζμου, σκιματίστικαν αφτόνομες εθνικες περιοχες.

Στο Κράι-μας βρίσκονται επτά αυτόνομες περιοχές με μια αυτόνομη δημοκρατία.

Η αυτόνομη περιοχή είναι: Τζετζνια, Ινγουςζέτια, Βόριο Οζέτια, Καπαρτινο-Παλκάρια, Καρατζαι, Τζερκέσια με Ατιγέα.

Κοντά στην Κασπία θάλασσα, σε έκταση 58,000 τετραγωνικών χιλιομέτρων βρίσκεται η Αυτόνομη Σοβιετική Δημοκρατία του Τατζεταν. Σαφώς η δημοκρατία ζύνε παραπάνω από 800.000 άνθρωποι, που αποτελούνται από 36 διαφορετικές εθνότητες. Κάθε μια από αυτές τις εθνότητες μιλάει τη γλώσσα της.

Δυλιν: Βρίστε στο χάρτι του Βοραιο-Καφκασιανού Κράι όλες τις αυτόνομες περιοχές με την αυτόνομη δημοκρατία του Τατζεταν, που μπένονε στο Κράι-μας.

Ι ΦΙΣΙ ΤΥ ΚΡΑΙ

Στα διάφορα ραγιόνια του Κράι-μας μπορεί να παρατηρήσει κανένας διαφορετικές φυσικές συνθήκες.

Ας πάρουμε για παράδειγμα το ραγιόνι της Σότζας, το Τουρκμενικό ραγιόνι με την αυτόνομη Περιοχή του Καρατζαι.

Τα Καφκασιανά βουνά απλώνονται σαν απρόσιτος τείχος στο νότιο του Βοραιο-Καφκασιανού Κράι. Τα χιόνια σαν σκύφι σκεπάζουν τις κορυφές τους. Στις βαθιές λανκαδίες βούζουν με θορύβους τα ορινα ρέματα.

Χριάζεται μεγάλη ζελοσιμιά με πέρα για να σκαρφαλώσει κανένας στα βουνά. Μονοπάτι, που μόλις διακρίνεται, κεντρίει κάποιον δρόμο στις βραχώδεις πλαγιές του βουνού. Γλιτρά κανένας πάνω σαφώς το μονοπάτι. Και αν πιας πίσω — κάτω είναι βάρανδρο.

Μα με σε τέτοια μέρη ζουν άνθρωποι.

Η Αυτόνομη Περιοχή του Καρατζαι βρίσκεται πειρα πάνω στα βουνά. Βλέποντας τα αύλια, νομίζεις πως είναι πλαγιαζμένα πάνω στους βράχους τα κίτας με δεν μπορείς να καταλάβεις, πώς κρατούνται σε τέτοιο ιλιθιώδες έπος.

Η απότομη πλαγιές του βουνού με το πετρώδες έδαφος πολύ λίγο είναι κατάλληλα για γεωργία. Τα δάση με τα λιβάδια θρέβουν τους ορινούς.

Κοντά στις πρόποδες η πλαγιές του βουνού είναι σκεπαζμένα με δάση. Όσο πειρα ανανεβένεις στην κορυφή του βουνού, η θερμοκρασία κατεβένει. Πάνω πειρα απλώνονται τα ορινα βροσκοτόπια. Στα πιο μεγάλα βουνά κίτε εόνιο χιόνι, που δε λιώνει όνε το χιμόνα, ότε το καλοκέρει.

Το ραγιόνι της Σότζας βρίσκεται εκεί, όπου το είνονο του Κράι-μας προχώρα στη Μάβρι θάλασσα. Από το βόριο μέρος τα Καφκασιανά βουνά

Στα βουνά του Καρατζαι

τα υπερασπίζον απτους κρίους ανέμους, κε απτο νότιο μέρος το περιβρέχει η Μάβρι θάλασα. Σ'αφτο το ραγιόνι η κερι ελάκερο χρόνο ίνε θερμι κε πέφτυνε πάρα πολες βροχες. Χιμόνα σκεδον κε δεν έχι εδο. Η φιλία σαφτο το ραγιόνι ίνε πλύσια. Βρίσκυντε εδο πολα αιθαλι φιλτα, πυ ολάκερο χρόνο δεν πέφτι τυ φίλομά-τους.

Εδο φιλτρώνυνε κε τροπικες φινικιες. Αφτυ τυ ίδυς το κλίμα ίνε εβνοιχο για καλιέργια νότιον φρύτον, καπνυ.

Ολος διόλυ διαφορετικι ίνε η φιλσι στο Τυρχμενικο ραγιόνι. Εδο απλόνε-τε ιλιοκαμένι στέπι, πυ ειχνα μετατρέπετε σε άμο. Η φιλτία ίνε αρια κε φέ-νετε για πολι λίγο κερο, στιν αρχι τις άνικσις κε το χινόπορο, όταν η γι έχι ιγρασία. Εδο δεν πέφτυν σκεδον βροχες. Ο καφτερος ίλιος κεί πια στο Μάι μινα όλι τιν πρασινάδα. Τα ποτάμια κσερένυντε κε το νερο μνίσκι μονάχα σε θαδιες χαρόδρες, μα κε αφτο όχι πάντα.

Χιμόνα καλοκέρι πνένυ εδο ανατολικι άνεμι „κσερι“ πυ δε δίνυν ιγρασία. Απτυς διαπεραστινυς άνεμυς ο χιμόνας ίνε κρίους.

Με τέτιες σινθίκες εδο μπουόσε νορίτερα να εβδοκιμίσι όπος-όπος μόνον η καθιστεριμένι χτινοτροφία.

Μα η Σοβετικι εκυςία μετασκιματίζι τι στέπι. Η Σοβετικι εκυςία ανα-νκάζι κε τι στέπι ακόμη να προσφέρει εκδύλεπσι στο σοσιαλιστικο νιχοκίριο κε να καλιτερέπσι τιν κατάστασι τον εργαζόμενον. Τόρα ανίγυνε στι στέπι αρ-τεσιανα πιγάδια ανάμεσα απτι στέπι διοχετέδυν τόρα πολιάριθμα κανάλια απτα μεγάλα ποτάμια. Αφτα τα κανάλια ποτίζυν με νερο το πιρομένο χόμα το στεπον. Κε η στέπες ζοντανέδυν. Στι δέφτερι πιατιλέτκα θα περάσι ανά-μεσα απτις τυρχμένικες κε καλμίικες στέπες νερυ δρόμος, πυ ενόνι τιν Κα-σπία θάλασα με τιν Αζοφικι με το ποτάμι Μανιτζ. Αφτο το κανάλι θα χρι-σιμέπσι όχι μονάχα σε σινκινονία πάνο στο νερο, μα κε θα επιτρέπσι να αρ-δεφτυν κε να γίνυν έφορα εκατοντάδες χιλιάδες εκχάρια κσερες στέπες, πυ ος τα τόρα ίσαν έριμες.

Απτιν εκσέτασι αφτον το ραγιονιον φένετε, πόσο ανόμια ίνε η φιλσι τυ Κράι-μας στα διαφορετικα μέρι.

Δυλια: 1. Βρέστε στο χάρτι τυ τίχυ το ραγιόνι τις Σότζας, το Τυρχ-μένικο ραγιόνι κε τιν αφτόνομι περιοχι τυ Καρατζαι. 2. Κάντε σίντομι περιγραφι το φυσικαν σινθικον τυ ραγιονιού-σας κε υποδίκστε, σε τί διαφέρουν απτις φυσικες σινθίκες τον τριον ραγιονιον πυ κσε-τάσαμε.

Ι ΕΠΙΦΑΝΙΑ ΤΥ ΒΟΡΙΟ-ΚΑΦΚΑΣΙΑΝΥ ΚΡΑΙ

Όταν μαθέναμε το ρελιεφ ίδαμε, πόσο ανόμια ίνε η επιφάνια τυ Κράι-μας. Η πεδιάδες πιάνυν το μεγαλύτερο μέρος τυ Κράι-μας.

Στο βόριο μέρος αφτι η πεδιάδα κόβετε απτο οροπέδιο τυ Τονέτσκε Κριαζ — όχι πσιλα βυνα πυ εκτίνυντε κατα μίκος τυ ποταμιυ Βόριος Ντονετς.

Το μεσέο μέρος τις πεδιαδας, ανάμεσα στα ποτάμια Κυπαν κε Κυμα σκιματίζι το πλατι ίπσομα τυ Σταβροπολ.

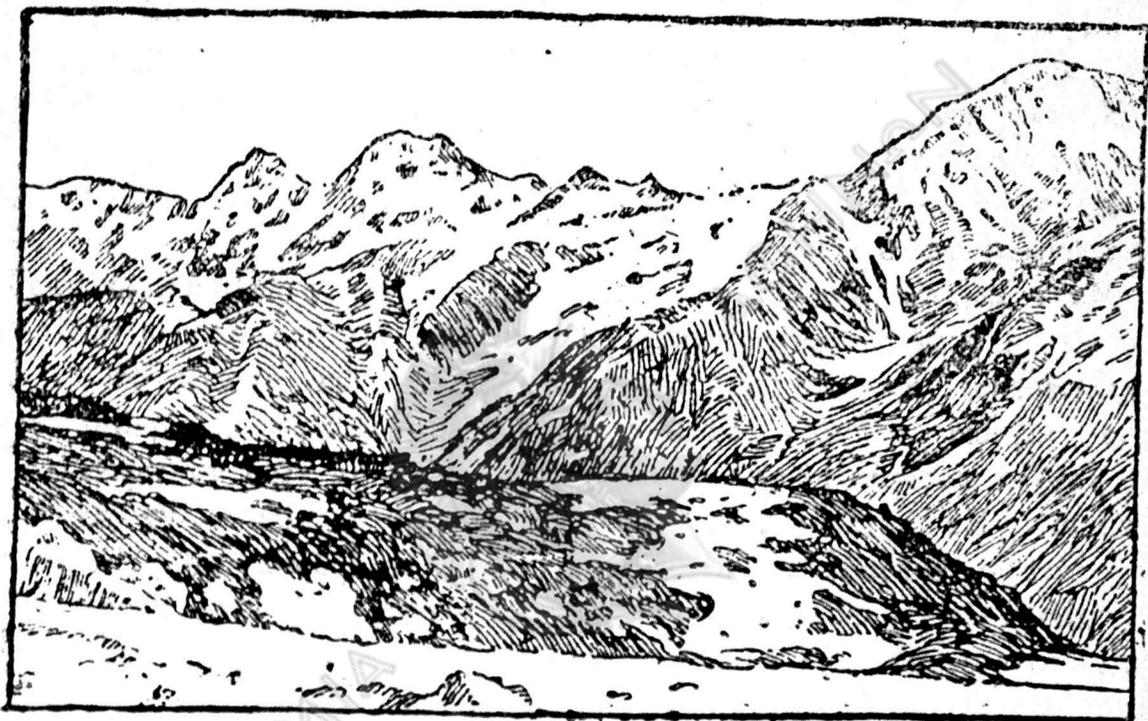
Πυ κε πυ η πεδιάδες τυ Κράι-μας ίνε λοφόδικες, κε κόβυντε απο χα-ράδρες, κλισύρες, θαθυλόματα.

Ιδιότερα ακρισιομίστο ίνε το βαθύλομα (κίλομα) στο ποτάμι Μανιτζ. Τί άνικσι αφτο το βαθύλομα γιομίζι νερο κε σκιματίζι πολιάριθμες λίμνες, π ενόνουντε ι^α μια με τιν άλι με ριάχια.

Το καλοκέρι το νερο εκσατμίζετε κε ι λίμνες κσιρένουντε.

Ακριβος αφτο το βαθύλομα το Μανιτζ ανανάζι ι Σοβετικι εκσυζία ν ποτίσι τις Τυρκμένικες στέπες. Αφτο το βαθύλομα αποφασίστηκε να εποφελεθί στι δέφτερ: πατιλέτκα για να ανιχτι σινκινονία πάνω σε νερο αναμετακσι στιν Αζοφικι κε στιν Κασπία θάλασα.

Στο νότιο μέρος τυ Κράι αρχίζον λίγο-λίγο ιπσόματα — προορινα μέρι κε τα Καφκασιανα βουνα.

Βουνα

Δυλια. 1. Κιτάχστε το χάρτι τυ Βοριο-Καφκασιανυ Κράι κε απαριθμίστε τα ραγιόνια, οπυ πλεονάζον τα χαμιλόματα, τα ιπσόματα ίτε τα βουνα.

2. Βρέστε το βαθύλομα τυ Μανιτζ.

3. Απαντίστε στις ακόλυθες ερώτικες: α) σε πίες εθνικες περιοχες τα βουνα φτάνουν στο ανότερο ίπος; β) τί ίδος ίνε ι επιφάνια τυ ραγιονιό-σας; γ) πιο μέρος τις διμοκρατίας τυ Ταγες:αν βρίσχετε σε χαμίλομα κε πιο στα βουνα;

Κλίμα. Στο διάστημα τυ χρόνου ο ένας μίνας δε μιάζι με τον άλο. Στους χιμονιάτικυς μίνες σεμας κάνι κρίο, το καλοκέρι κάνι ζέστι, κε τιν άνικσι κε το χινόπορο πέφτυν βροχες. Μα κε το καλοκέρι τιχένον πιο ζεστες μέρες κε πιο κρίες. Τιχένι κε κάποτε στι μέσι τυ καλοκεριυ να πέσι άκσαφνα βροχι. Σιχνα τιχένι: ι μια μέρα ν'άνε ίρεμι, κε τιν άλι μέρα να κρεσπάσι δυνατος αέρας. Τιχένι ένα χρόνο ν'άνε περιόττες βροχες κε άνεμι, άλο χρόνο λιγότερι.

Το καλοκέρι τιχένι σ'ένα χρόνο ν'άνε πιο ζεστο, σε άλο χρόνο πιο κρίο.

Το κλίμα πέζι στυδέο ρόλο στι ζοι τις γίς-μας.

Διαφορετικες ίνε ι σινθίκες τις ζοις σε ζεστο κλίμα κε διαφορετικες σε κρίο. Θιμιθίτε τα διγιμάτα, πυ διαβάσατε ε'αφτο το βιβλίο για τι ζοι τον ανθρόπον σε διαφορετικες κλιματικες ζόνες.

Ι ζοι τον ανθρόπον στιν τόντρα καθόλυ δε μιάζι με τι ζοι τον ανθρόπον πυ ζυν κοντα στις τροπικες.

Κε δεν ίνε μονάχα ι σινθίκες τις ζοις τον ανθρόπον πυ εκσαρτιέντε απτο κλίμα ακόμα κε τα φυτα κε ζόα δεν ίνε όμια στις διάφορες κλιματικες ζόνες.

Τί λογισ ίνε το κλίμα στο Κράι-μας;

Το Κράι-μας βρίσκετε στο νότιο μέρος τις ΕΣΣΔ. Γιαφτο παραβαλόμενο με τ'άλα Κραι έχι πιο πολι ζέστι.

Αν θα θιμιθίτε όλα, πυ κσέρετε πια για το Κράι-μας, με μιας θα θρίτε, προς το κλίμα τυ Βοριου-Καφκασιανυ Κραι, όπος κε ι φίσι-τυ, όπος κε ι επιφάνιά-τυ δεν ίνε παντυ όμια.

Στα διάφορα μέρι τυ Βοριου-Καφκασιανυ Κράι ιπάρχι μεγάλι πικιλομορφία κλίματος.

Τα βόρια κε βοριο-ανατολικά ραγιόνια έχυν κριο χιμόνα κε ζεστο κερο καλοκέρι. Μεγάλι βλάβι φέρνυν ι άνεμι, πυ φισυν σαφτι τα μέρι απ'τιν ανατολι. Το χιμόνα ι άνεμι σκεπάζυνε με χιόνι τις σιδεροδρομικες γραμες, σκορπίζυν ολάκερα κοπάδια πρόβατα. Ι παγονιες περισέβυν ε'αφτο τον κερο.

Τιν άνικσι κε το καλοκέρι ι άνεμι φέρνυν ακαταμέτριτι θλάβι στα χοράφια, γιατι κσεσικόνυν το πάνο στρόμα τυ εδάφους κε το κσιρένυν.

Ι φιτίες κσιρένυντε, κι αν δεν πέφτι με τον κερο βροχι, γίνετε σιτοδία στο ραγιόνι.

Κοντα στιν Αζοφικι κε ιδιέτερα κοντα στι Μάβρι θάλασα το κλίμα δεν ίνε τόσο απότομο, όπος στα ανατολικά ραγιόνια. Εδο ολάκερο χρόνο πέφτυν αρκετες βροχες. Ι επίδρασι τον ανατολικον ανέμον ίνε λιγότερι. Ινε εσθιτι ι εβεργετικι επίδρασι το διτικον ανέμον πυ πνέυν απτι θάλασα.

Ι παραλία τις Μάβρις θάλασας έχι το πιο θερμο κε ιγρω κλίμα στο Κράι-μας. Ιπαμε πια προς στο ραγιόνι τις Σότζας τα θυνα δεν αφίνυν να περάσουν κρίο βόρι κε ανατολικά άνεμι. Ενο απτι Μάβρι θάλασα πνέυν θερμι νότι άνεμι, εμποτιζμένι με ιγρασία. Κι αν τίχι να πέφτι χιόνι το χιμόνα, μόνο λίγες μέρες μνίζκι. Παγονιες σχεδον δεν τιχένυν.

Στις αφτόνομες εθνικες περιοχες κε στο ορινο μέρος τυ Ταγεσταν το κλίμα εκσαρτιέτε απτο ίπσος τυ μέρυσ πάνο απτιν επιφάνια τις θάλασας.

Το κλίμα ίνε θερμο κάτω στις πεδιάδες, πυ ίνε ιπερασπιζμένες απτυς ανέμυς. Οσο πιο πσιλα ανεβένι καθένας στα θυνα, τόσο πιο κρία γίνετε ι ατμόσφαιρα κε σε ίπσος τριον χιλιόμετρον κανι τόσο πολι κρίο, πυ το χιόνι δεν προφτένι πλέρια να λιώσι το καλοκέρι. Εδο ίνε εόνιο χιόνι κε πάγος.

Δυλια: 1. Παρακολουθίστε, προς αλάζι το κλίμα τυ Κράι-μας απτιν παραλία τις Μάβρις θάλασας με κατέφθινσι προς τα βοριο-ανατολικά ραγιόνια, στις καλμίχικες στέπες.

2. Δίχστε πια ραγιόνια έχουν τα περισσότερά κε πια τα λιγότερα κατακάθια.

3. Παρακολουθήστε τον κερο στο μέρος-σας. Βρέστε αν πέφτουν πο-
λα κατακάθια στο μέρος-σας· πια μεσέα θερμοκρασία έχετε το κα-
λοχέρι στον ιώλι κε το χιμόνα, στο γενάρι. Σινκρίνατέ-το με την
παραλία τις Μάβρις θάλασας κε με τα ανατολικά ραγιόνια, κάντε
παρατίρι.ες κε βρέστε τί ίδους ανέμι πνένυ στο μέρος-σας σε ολάκε-
ρι τι διάρκεια τυ χρόνου.

ΕΔΑΦΟΣ

Το Κράι-μας ίνε πολι έφορο. Κάθε χρόνο τα σοχόζικα κε τα κολχό-
ζικα χοράφια δύνυ εκατομίρια τόνυς εσοδία. Ι κίπι κε ι αμπελόνεσ δύνυ πο-
λα φρούτα κε καρπυς.

Το μεγαλύτερο μέρος τυ Κράι-μας ίνε σκεπαζμένο με έφορο χόμα —
μαβρόχομα. Το μαβρόχομα περιέχι μεγάλη ποσότητα σαπόχομα (περεγνοι) διλα-
δι χόμα πυ σκιματίστηκε απτα φια κε ζόα πυ κάπισαν. Ιδιέτερα έφορο ίνε
το χόμα κοντα στο Κυπαν κε την Αζοφικι θάλασα. Κε επιδι σαφτα τα ρα-
γιόνια το έδαφος περιέχι πολι μαβρόχομα, το χρόμα-τυ ίνε χρόμα σοκολάτασ
Αφτα τα ραγιόνια δύνυ τι μεγαλύτερεσ εσοδιεσ.

Το ανατολικο μέρος τυ Κράι ίνε σκεπαζμένο με καστανοπα κε αλατόχα χόματα.

Καστανοπο ονομάζετε το χόμα απτο χρόμα πυ έχι. Κι αφτα τα χό-
ματα έχουν λιγότερι ποσότητα μαβροχόματα. Μα αν ι ιγρασία ίνε αρκετι, τα
χόματα αφτα δύνυ επίσις καλεσ εσοδιεσ.

Στα πιο ανατολικά ραγιόνια τυ Κράι-μας κε στο βόριο μέρος τυ Ταγε-
σταν το έδαφος ίνε αλατόχο κε αμόδιχο. Τα αλατόχα χόματα περιέχυν αλάτι
Αφτα τα χόματα έχουνε πολι λίγο μαβρόχομα κε σχεδον δεν ίνε κατάλιλα
για γεοργια. Μα τόρα κι αφτα τα ραγιόνια δύνυ εσοδία στι Σοβετικι χόρα.
Τα ραγιόνια αφτα αρχίζυν να αρδέθυντε με τεχνιτα κανάλια, κε για να πο-
λεμιθι ο άμυς σπέρνυν χόρτα κε φιτέθυν δέντρα σαφτα τα χόματα.

Στι πιγεσ τον ποταμιον Ντον, Κυπαν κε Τερεχ βρίσκοντε τεράστιεσ έχτα-
σεσ βάλτον (πλάβνεσ).

Αφτεσ ι έχτασεσ παντοτινα πλιμιρίζυν με το παράμικρο κσεχίλιζμα τυ
νερυ στα πατάμια

Γιαφτο ι βάλτι καμια φορα δεν κσιρένυντε. Εδο έχουν φιτρόσι πικνα
καλάμια, κε οσ τόρα ίσαν σαν φιτόρια για τα κυνόπια τις θέρμις (μαλιαρία)
κε για τις ακρίδεσ (σαραντζα).

Μολις ίρχονταν το καλοχέρι, κσεσικόνυνταν απο δο ολάκερα σίνεφα απ
αφτα τα έντομα

Κάποτε απο δο ι ακρίδεσ πετύσαν ε'όλο το Κράι, τρώγανε κε καταστρέ-
φανε στο δρόμο-τυσ όλα τα σπαρτα.

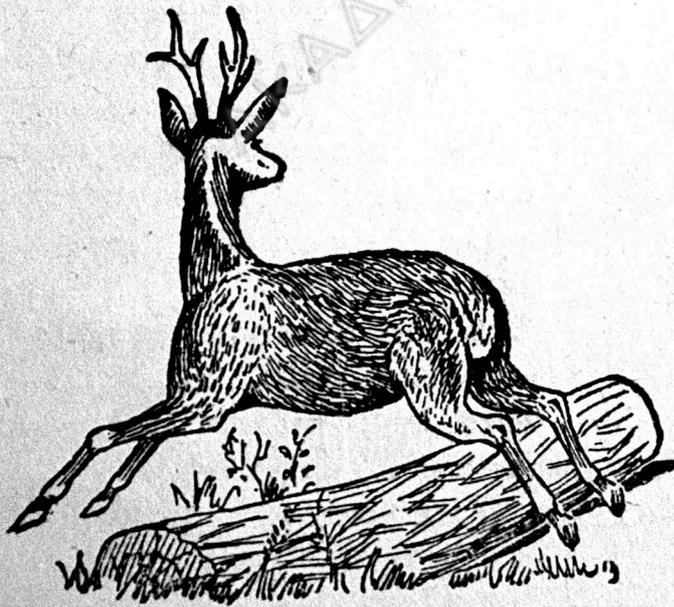
Ι τσαρικι εκσυσία καμια φορα δεν ανισιγύσε για τυσ χορικυς. Τί μ'αφτο
αν κάθε χρόνο χιλιάδεσ εχτάρια χοράφια το χόρικον καταστρέφυνταν απτις
ακρίδεσ; Τί μ'αφτο αν κάθε χρόνο ι χορικι φτόχεναν ολοένα κε πιο πολι;
Γιαφτο όμοσ πλύτεναν ι τσιφλικάδεσ κε ι κυλάκι.

Η Σοβιετική εκστρατεία έκανε αποφασιστικό αγώνα ενάντια στους βάλτους. Η θαλασσοφυλακή απτά σοβιετικά αεροπλάνα, κε όταν ίνε ανάνκη ραντίζουν ίτε σκορπίζουν φαρμακερές υσίες απτά αεροπλάνα, πυ φέρνουν τιν καταστροφι στις ακρίδες κε τα χυνύπια. Μα κιαφτο λίγο ίνε.

Αγριογίδι

Τώρα κσιρένουντε αφτι η βάλτι κε μετατρέπουντε σε έφορι γι. Διμιουργίδικε ιδιέτερι οργάνοσι „Πλαβετροι“ πυ αποκσιρένι τυς θάλτους· γιαφτο το σκοπο ανίγουντε κανάλια κε χαντάκια. Απαφτα τα χαντάκια το περιπλέον νερο παι

Ζορκάδι

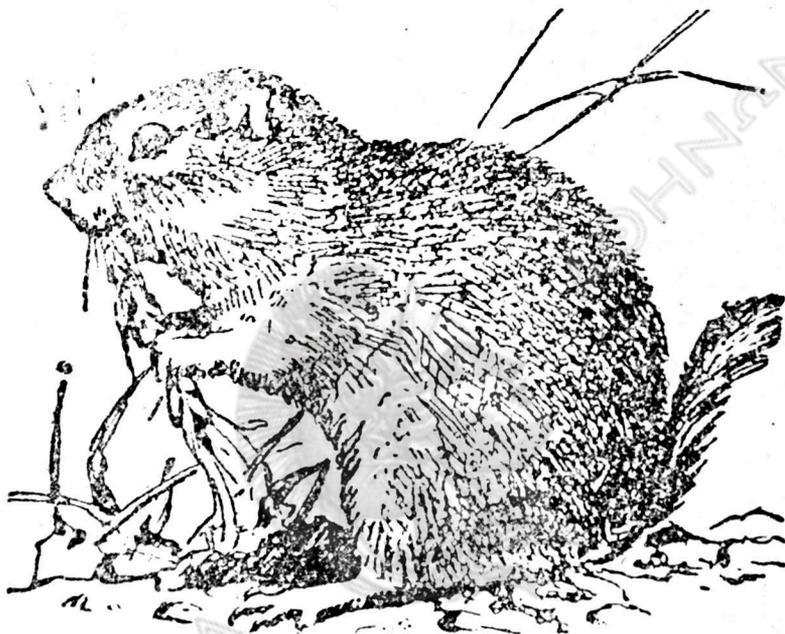

Αίχος

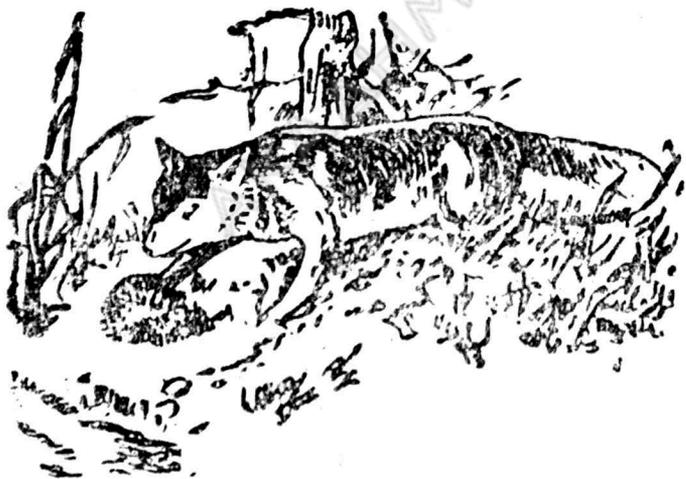
στο ποτάμι, ίτε στα κσερα άνιδρα ραγιόνια. Η θάλτι λίγο-λίγο αποκσιρένουντε, κε στα αποκσιραμένα μέρι φιάνουντε νέα μεγάλα σεχόζια κε κολχόζια.

Δυλια. Εποφελιθίτε τις εκδρομες πυ κάνετε στη μάθιμα τις φυσιογνωσίας στην περιφέρια τυ χωριυ ίτε τις στανίτσας-σας. Εκσετάστε το έδαφος στον πιο κοντινο απότομο όχτυ τυ ποταμιυ ίτε σε χαράδρα. Ζογραφίστε κάθετι κατατομι τυ εδάφους. Κόψτε διάφορα δίγματα τυ εδαφου: κε βάλτε-τα σε κυτάκια, αφυ κάνετε τις αντίστιχες επιγραφες.

Τα καυτζοκοφόρα πέζυν τόρα μεγάλο ρόλο στο λαικο νικοχιριο. Μας απελεφθερόνυν απτιν ανάνκι να πλιρόζουμε κάθε χρόνο στους καπιταλιστες μεγάλα χρίματα για το καυτζοκ πυ ισάγομε. Το καυτζοκ μας χριάζετε για τι θιομιχανια λάστιχου, πυ ετιμάζι γαλότζες, τσιράδες, λαστιχένιυς τροχουσ αφοκίνιτον κ. τ. λ. Στα κραι βρίσκοντε κε φαρμακεφτικα χόρτα όπος: χαμομιλια, βαλερίνα, σιρίχνι κ. τ. λ.

Αρυρεος ποντικος

Αλεπο

Δυλια. (μαζι με τι φυσιογνωσία). Σχηματίστε τον κατάλογο τυ χόρτων, τυ φαρμακεφτικου φυτου καθου κε τυ δέντρον πυ φυτρόνυν στο ραγιόνι-σας.

Στο Βόριο Κάφκασο πολι επάνια θρίσκοντε ζόα σε άγρια κατάστας στα απρόσιτα βουνα ίτε στις καλαμόνες.

Στις ετέπεσ πλεονάζυν αρυρέι ποντικι (συςλικι), αρυρέα ποντίκια καθου κε ι αλεπούδες, ι λίκι κε ι λαγι.

Στα δάσι βρίσκοντε αγριογύρυνα, αρκύδες, τζακάλια, νιφίτσες, ζορκάδια, άγρια πρόδατα (τυρ) κ. α.

ΤΑ ΟΦΕΛΙΜΑ ΟΡΙΧΤΑ ΤΥ ΚΡΑΙ

Το κάρβουνο παι στις φάμπρικες, στα εργοστάσια, στις ατμομιχανες, στα βαπόρια τυ Κράι-μασ κε τον άλλον ραγιονιον τις ΕΣΣΔ. Τα απομινάρια τυ πε-

προκάρβανω — πριλο κάρβουνο, σκόνι, χρησιμοποιόντε στους ηλεκτρικους σταθμους για να παρθη φτινι ηλεκτρικι ενέργια. Κε δεν ίνε μονάχα το ραγιόνι τυ Σεσάχτι πυ δίνι κάρβουνο στι χώρα-μας. Στρόματα πετροκάρβουνο θρέθικαν ακόμα με στο νότιο μέρος τυ Κράι-μας, κοντα στα θυνα στιν αφτόνομι περιοχι τυ Κα-ρατζαι.

Το Κράι-μας φιμίζετε για το νέφτι-τυ. Γιαφτο στον εμφίλιο πόλεμο κε καπιταλιστες δε θέλανε ναφίςουν το Βόριο Κάφκασο. Σόλον τον κόσμο ίνε γνωστες ι πετρελεοφόρες πιγες τις Γραζνας.

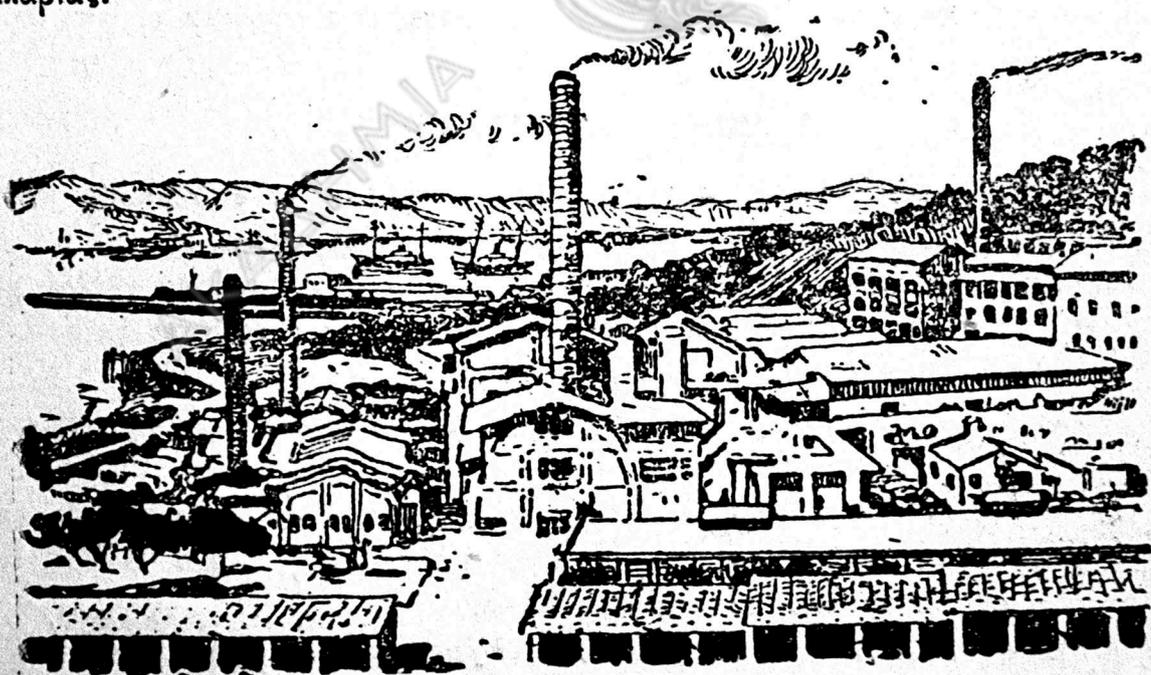
Χιλιάδες τόνοι νεφτι, πετρέλεο, πενζίνα, λάδια αλιφισ, βαζελίνα, παραφιν κε άλλα προιόντα θγένουν εδο κε στέλνοντε κάθε μέρα απτιν Γρόζνα σόλι τι Σοβετικι Ενοσι κε στο εκσοτερικο.

Πολι νέφτι χριάζετε ι Σοβετικι χώρα. Ι δεκάδες χιλιάδες τα τράχτορα, τα αφτοκίνιτα, ι χιλιάδες τα αερόπλανα, ι χιλιάδες φάμπρικες κε τα εργοστά-κια χριάζοντε νέφτι ίε, κάπιο απτα προιόντα-τυ.

Κε ι εργάτες νεφτιω τυ Βόριο Καφκάσου τυς δύνουν αφτο το νέφτι. Εχτελέσανε τιν πιατιλέτκα-τυς όχι σε 5, μα σε $2\frac{1}{2}$ χρόνια.

Εκσον τιν Αφτόνομι περιοχι τις Τζετζνας, ίνε πλύσιο με νέφτι κε το ραγιόνι τυ Μαικοπιω τελεφτέα βρέθικε νέφτι κε στι διμοκρατία τυ Ταγεσταν.

Στα βάθια τυ θυνον τυ Κράι-μας βρίζοντε κε λογισ-λογιον μέταλα. Ι περιοχι τις Βόριο Οσέτίας ίνε πλύσια με μεταλέβματα ασιμιω, μολιβδιω, τσίγκω. Παρόμια μεταλέβματα βρίζοντε κε στιν Αφτόνομι Περιοχι τυ Καρατζαι. Τε-λεφτέα βρέθικαν μεταλέβματα σίδερυ στιν Αφτόνομι Περιοχι τις Καπαρτινο-Παλκάριας.

Στιν παραλία τις Μάβρις θάλασσας, ιδέτερα κοντα στο Νοβοροσιςκ απλό-νοντε ολάερα θυνα πυ αποτελόντε απο τριμεντόπερα. Ι τριμεντόπετρες αλέθοντε, κέννιτε σε ιδιέτερυς φόρνυς τυ τριμεντοεργοστάσιω. Απο δο τα τρι-μέντο παι σόλες τις γονίες τι Κράι-μας κε στιν ΕΣΣΔ για το χτίσιμο νέων ηλεκτρικων σταθμων, φάμπριων, εργοστασιων κε κατικιων.

Δε θα αναφέρομε λεπτομεριακα για τέτια ικοδομιτικα ιλικα όπος, ο άμος ο άργιλος (γλίνα), ι πέτρα, το αζβέστι, ι κιμολία κ. τ. λ. Στρόματα απ'αφτα τα ιλικα θρίσκοντε σε πολα ραγιόνια τυ Κραι.

Απτα βάθια τις γις βγένουν στην επιφάνια το θυνον πολιάριθμα ζεστα κε χρία μεταλικά νερα. Ι πιγες αφτες ίνε φαρδια γνοςτες σ'όλι τιν Ενοσι κε το νερο-τυς χρισιμοπιέτε για τι θεραπία τον εργαζόμενον.

Ιδιέτερα ίνε γνοστα τα νερα τυ Ναρζαν, τυ Εσεντυκι, τις Ματζέστας (κοντα στη Σότζα).

Το Κράι-μας έχι πολα πολίτιμα οριχτα, μα μισ δεν κέρομε ακόμα με ακρίβια όλα τα πλύτι-μας. Πολα απαφτα δεν εκσερεβνίθικαν ακόμα, ίτε εκσερεβνίθικαν πολι-λίγο. Μονάχα στον κερο τις Σοβετικις εκσυσίας αρχίσανε να μελετίσουν όπος πρέπι τα πλύτι τυ Κραι κε να τα χρισιμοπιίσουν.

Για να μελετιθουν πιο γρίγορα τα πλύτι τυ Κραι πρέπι ο κάθε μαθιτις να πέρι μέρος σ'αφτο.

Το κάθε σχολιο μπορι να θοιθίσι τιν ικοδομισί-μας γιαφτα πρέπι να οργανοθουν ι μαθιτες κε ο επιτόπιος πλιθιζμος για να μελετίσι το μέρος-τυ κε να βρι τα φυσικα πλύτι-τυ.

Δυλια. (απο κινυ με τι φυσιογνοσία).

1. Μαζέπστε απτιν περιφέρια τυ χοριυ ίτε τις πόλις-σας δίγματα οριχτον κε εκιματίστε απ'αφτα σιλογι.

2. Οργανόστε ομίλυς για μελέτι το φυσικον πλύτον τυ ραγιονιού-σας.

3. Αν στο ραγιόνι-σας επεκσεργάζουντε οφέλιμα οριχτα, κάντε εκδρομι κε περιγράψτε-τα.

4. Περιγράψτε, πός χρισιμοπιόντε τα οφέλιμα οριχτα τυ ραγιονιού-σας.

Ι ΒΙΟΜΙΧΑΝΙΑ ΤΥ ΚΡΑΙ

Τον κερο τις τσαρικις κιβέρνιςις δεν μπορύσαν να εποφελιθουν όλα τα πλύτι τυ Βοριυ Καφκάσυ. Μνίσχανε σα νεκρος θισαθρος μέσα στη γι, ίτε επεκσεργάζονταν πολι λίγο. Κε γιαφτο πολι χαλαρα αναπτίσονταν ι βιομιχανία τυ Κράι-μας ος τιν Οχτοβριανι επανάστασι. Μονάχα ι σοβετικι εκσυσία άρχισε να εποφελιθι σοςτα τα πιχιλόμορφα πλύτι τυ Κραι.

Ιδιέτερα στο Βόριο Κάφκασο βάζτακσε πολιν κερο ο εμφίλιος πόλεμος. Ι καπιταλιστες κε ι τσιφλικάδες τις τσαρικις Ροσίας με ιδιέτερο πιζμα, με τε βοίθια των κένον καπιταλιστον «ιπερασπίζανε» το Βόριο Κάφκασο απτον Κόκινυ Στρατο. Κέσανε ι καπιταλιστες κε τσιφλικάδες, πος ο Βόριος Κάφκασος ίνε Κραι με τα πιο πιχιλόμορφα πλύτι.

Ο Κόκινος Στρατος έδιογνε ολοένα πιο μακρια τυς άστρους ι άστρις ιν υποχόρισι-τυς, καταστρέφανε τις φάμπρικες κε τα εργοστάσια, χαλνύσαν τις μηχανες, τις ατμομιχανες, με τιν ελπίδα πος δίχος βιομιχανία θα καταστραφι ι Σοβετικι Ενοσι, κε ι δικί-τις βιομιχανία να διμιουργίσι δε θα μπορέσι.

Κάτο απτιν καθοδίγισι τι κομμουνισικυ κόματος ι εργατικι τάξι τυ Βοριο-Καφκασιανυ Κραι όχι μονάχα επανόρθωσε τιν καταστρεμένι στα χρόνια τυ εμφίλιυ πολέμου βιομιχανία, μα κε έφιασε νέα δυνατι, σοσιαλιστικι βιομιχα-

νία κε τόρα σε κάπως κλάδους τις βιομηχανίας κσεπερνόμε την Αμερική. Μα ε δικί-μας ε βιομηχανία δε μιάζει την τσαρική. Εφκολίνοντας τον κόπο τον εργατον εμς φιάνουμε βιομηχανία σίφωνα με τι νέα τεχνική, αντικαταστόντας τον κόπο με τι δουλιε τις μηχανίς. Εμς ιλεχτροπιόμε όλι τι βιομηχανία-μας.

Ι νέα τεχνική απετι ολοένα κε περισσότερι ιλεχτρική ενέργεια. Στο Κράι-μας θρίσκοντε ε πιο πικιλόμερφες πιγες για παραγογι ιλεχτριζμο.

Το „άσπρο κάρβουνο“ ίτε ε δίναμι τυ νερο, τα απομινάρια τυ κάρβουνο, τα απομινάρια τυ νεφτιου — όλα αφτα θρίσκοντε σε αφθονία κε ε Σοβετική εκσυζία φιάνι ιλεχτρικους σταθμους σόλο το Κράι.

Στο διάστημα τις πρώτις πιατιλέτκας φιάστηκε στο ραγιόνι τυ Σζάχτι κε δουλεβι πια δίνατος ιλεχτρικους σταθμου, ονόματος τυ Αρτιουμ.

Ι φτινι ενέργεια αφτυ τυ σταθμου παι στο Σζάχτι, στα εργοστάσια τυ Ροστοφ, τυ Ταγανρογ.

Δεν ίνε πολίς κερου πυ φιάστικαν ιλεχτρική σταθμι στο Νοβοροσκ, στο Κραϊνοταρ, στη Γρόζνα. Αφτι ε σταθμι δουλέβου με ένα απτα απομινάρια τυ νεφτιου —, το μαζου.

Ι Σοβετική εκσυζία μετατρέπι τυς καταράχτες κε τα ορμιτικά ρέματα τα θονίσιον παταμιον σε πιγι φτινις ιλεχτρικίς ενέργιας. Στα 1932 αρχίζου να μπένου σε ενέργεια τρις δίνατι ιλεχτρική σταθμι, πυ δουλέβου με τι δίναμι τυ νερο. Ο ένας σταθμου φιάστηκε στιν Ατόνομι Περιουχι τις Καπαρτίνο Παλ-κάρια: πάνου στον ποταμο Πακσαν κε ονομάζετε „Πακσανστροι“, ο άλλου σταθ-μου φιάστηκε στιν περιουχι τις Βόριου Οζέτιας πάνου στον ποταμο Γιζελ-Ντον — „Γιζελστροι“ κε ο τρίτου στο Ταγεσταω πάνου στον ποταμο „Σουλακ“.

Δουλιε: Βρέστε στο χάρτι τυ Βοριο-Καφκασιανου Κράι κε σιμίοσε στυς εδαφικους χάρτες-ζαυς όλου τυς μεγάλους ιλεχτρικους σταθμους:

Στιν πρώτι πιατιλέτκα φιάστικαν στο Κράι-μας ένα σορο μεγάλες φάμπρικε κε εργοστάσια.

Το αγροτικό νικοκίριο τυ Βοριου Καφκάσου κε τάλα ραγιόνια τυ ΕΣΣΔ χρι-άζουτε αγροτικε μηχανε. Τέτιεσ μηχανεσ θγάζει τόρα το Σελμασσ — το εργο-στάσιο αγροτικου μηχανου στο Ροστοφ. Το Σελμασσ δε μπορόμε να το ονομά-σουμε απλα εργοστάσιο. Το Σελμασσ ίνε δέκα ολάκερα εργοστάια πυ θγάζουε τραχτορικεσ θεριστικεσ μηχανεσ, σπαρτικεσ μηχανεσ, αγροτικά αμάκσια κ.α.

Κάθε μερόνιχτο το Σελμασσ δίνι οσ εκατο θαχόνια αγροτικεσ μηχανεσ. Στον κερου τις τσαρικήσ Ροζιάσ, όλα τα εργοστάσια πυ βγάζανε αγροτικεσ μι-χανεσ δίνανε τρις φορεσ λιγότερα προιόντα, απότι δίνι μονάχο-τυ το Σελμασσ.

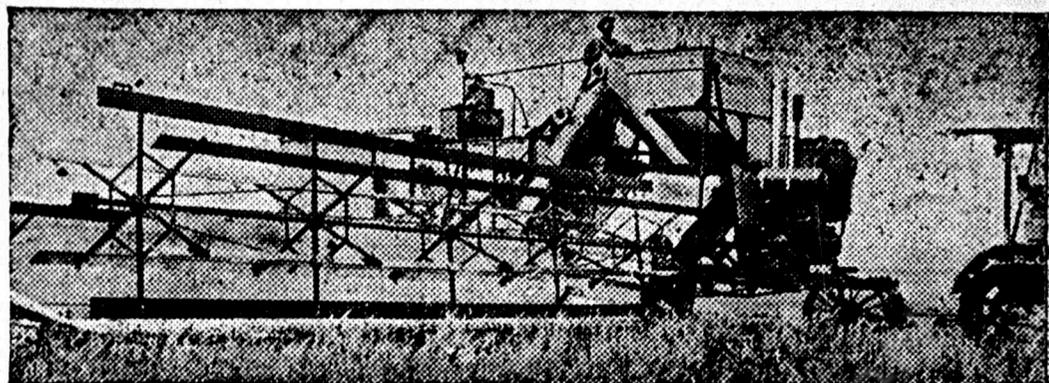
Ανάλογα με το μέγεθος κε την επίπλοσί-τυ το Σελμασσ λογαριάζετε ένα απτα μεγαλύτερα εργοστάσια σόλο τον κόσμου για αγροτική μηχανοκατασκευι, κε το πρώτο στιν Εβρόπι.

Στις αρχεσ τυ 1932 φιάστηκε πλαι στο Σελμασσ σινεργίο (τζεχ) κομπάινο. Αφτο το σινεργίο θα δόσι κάθε χρόνο δεκαδέσ χιλιάδεσ κομπαινια πυ ίνε ε πιο πολίπλοκι αγροτική μηχανι.

Το κομπάιν ίνε ολάκερι φαμπρικά πάνου σε τροχου, πυ δουλέβι στα χο-ράφια τον κολχοσιον κε σοβχοσιον. Το κομπαιν ταφτόχρονα θεριζι, αλονίζι,

λιχμίλι κε χίνι το έτιμο ζιτάρι στα σακια. Ο κάθε εργάτις τυ κομπάνιυ αντι-καθιστα εκατο ανδρόπους, πυ δυλέβυν στα χοράφια με χεριυ εργαλία.

Ιπαμε πια προς ετι Γρόζνα, εκι όπου βγένι το νέφτι, φιάστικαν μεγάλα εργοστάσια για μετεπεξεργασία τυ νεφτιυ.

Κομπάνιο με τράχτορο

Στον κερο τον καπιταλιστον βγαζανε το νέφτι με λιστρικυσ τρόπος. Κατεφθίαν απτι γι — απτις σχιζμάδες — γιομίζανε μεγάλα ανιχτα βέτρα („ζε-λονκες“) κε το χίνανε σε λάκυσ σακίμενυς μέσα ετι γι. Το νέφτι εκσατρίζονταν, μετατρέπονταν σε αέρια κε σκορπίζονταν στον αέρα ι πιο πολίτιμες υσίες — ι μπενζίνα κε τα νεφτεάερια. Το πιο στυδέο για τυς καπιταλιστες ήταν να θγάλυν όσο το δυνατο γρίγορα κε φτινα το νέφτι, κε γρίγορα να τυ πυλί-ζυν. Δε σκοτίζονταν ι καπιταλιστες να κσοδέψυν χρίματα για μιχανες, για να φιάσουν σιδερένιες τσικτέρνες κε δοχία.

Δεν τυς έμελε για τις βγριες σινηίκες τις δυλιας, κάτω απτις οπίες δυ-λεβε ο μισοπιναζμένοσ κσεντιμένοσ εργάτις.

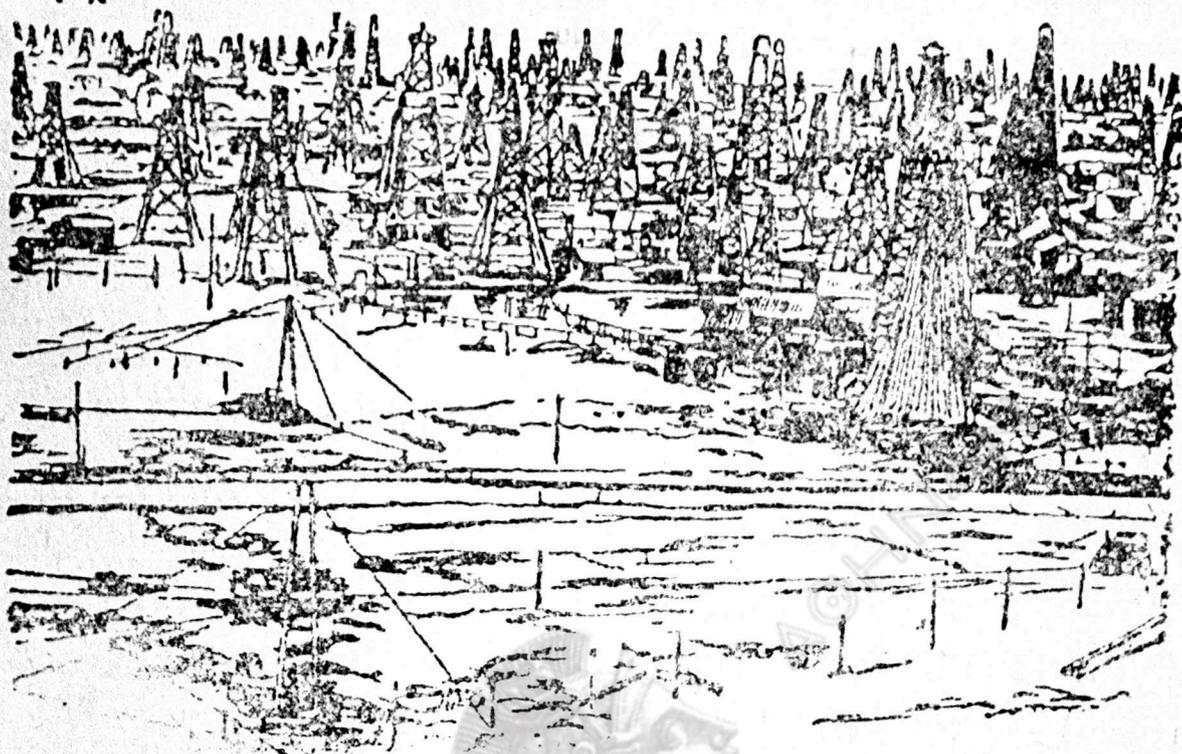
Να πόσ περιγράφι ο Μακσιμ Γορκι τα πρόμισλα τυ νεφτιυ στον παλιω κερω:
„Ίταν υπερφισικα στενάχορα· ο βίχας με κατέβαλε. Εσθανόμυν τον εαφτό-μυ διλιτιριαζμένο. Γιρνόντας ανάμεσα στο δάσοσ τον πύργον, πύσαν περιβρεγμέ-να με νέφτι, έβλεπα ανάμεσα ε'αφτα λίμνες λαδιυ πυ περιέχαν πρασινόμαθρα ιγρο. Ι λίμνες αφτες φένονταν ότι ίνε δίχοσ πιθίμενα. Ι γις , όλα όσα βρίσκονταν ετιν επιφάνια τις γις, ι άνθρωπι ίσαν καταθρεγμένοι, εμποσιζμένοι με σκύρο λί-πος· παντυ ι πρασινοπι θάλτι ιπενθίμιζαν τι σαπίλα, ο άμοσ κάτω στα πόδια δεν έτριζε, μα ζιμόνονταν“.

Αφτο γίνονταν νορίτερα. Τόρα οπόταν ι εργάτις πύραν στα χέρια τυς τα πρόμισλα, αφυ διόκσανε απ'αφτυ τυς παλιωσ νικοχίριδες, τα πρόμισλα ίνε αγνό-ριστα πια.

Νά κε ι περιγραφι τυ ίδιω τυ Μακσιμ Γόρκι για τα πρόμισλα στον κερω τις Σοβετικις εκσυζίας:

„Στιν απέραντι έχτασι τον πρόμισλον ζέρνυντε, κυδονίζοντας ετις σιναρ-μογεσ, σιδερένια λυρια· ι πύργι ίνε τόρα λιγότερι· μα παντυ βλέπις να πιγε-νοέργοντε ι „πογομόλκες“ (έτσι ονομάζυν στα πρόμισλα τις νέες αντλίες) κε σχεδον δίχοσ θόριθο αντλυν το νέφτι απτα βάθια τις γις. Εργάτες θρεγμένοι με λίπος δε φένυντε πυθENA. Δεν ακύοντε ι φονες κε τα κσελαρινχιζματα το νικοχίριδον“.

Η νεφτεδιομηχανία μας εκτέλεσεν πιατιλέτκα τις σε διό-μιζι χρόνια. Η τεχνικι διασκεβι τις νεφτεβιομηχανίας-μας δε μνίσει πίσω απτιν αμερικανικι νεφτεδιομηχανία.

Τα πρόμισλα τυ νεφτιυ

Πολι νορίτερα αναπτίχτικε κοντα στο Σσάχτι μεγάλη βιομηχανία πετροκάρβου. Στον κερο τον καπιταλιστον, κι εδο η εκσόρικι γίνονταν κιρός με το χέρι. Γιαφτο ο ρόσος ανθρακορίχος έβγαζε κάρβουνο πέντε φορές λιγότερο, απότι έβγαζε ο αμερικανος ανθρακορίχος.

Νορίτερα στα ανθρακοριχία βγάζανε το πετροκάρβουνο με σκαπάνι (μακρουλι) κε το φορτόνανε σε βαγονάκια πυ τα ζέρνανε άλογα, ίτε το σκυντόσαν άνθρωπι. Τόρα τα ανθρακοριχία-μας διασκεβάστικαν όχι χειρότερα απτα αμερικάνικα. Η μηχανι τριπα κε σπάνι το κάρβουνο, κε για το κυβάλιμά-τυ αντι άλογα, χρисиμοπιόντε ιλεχτράμακσε. Η μηχανι εφκολίني πολι τι θαρια δουλια τυ ανθρακορίχου. Για τυς ανθρακορίχους φιάστικαν κε φιάνυντε κατικίες, κλύπια, τραπεζαρίες, γιάσλες.

Τον κερο πυ στις χόρες τυ καπιταλιζμου κλίνουν τα ανθρακοριχία, τα πρόμισλα νεφτιυ, τα εργοστάσια, η φάμπρικες, σεμας ολοένα φιάνυντε νέι κε νέι γίγαντες τις βιομηχανίας.

Στις καπιταλιστικες χόρες ιλοένα περιζέβι η αεργία, εκατομίρια εργάτες πιουν. Σεμας αεργία δέν ιπάρχι. Το εναντίον, μας χριάζυντε ολοένα νέι εργάτες. Απο χρόνο σε χρόνο δυναμόνουν κε φαρδένουν η γραμες τυ προλεταριάτου τις ΕΣΣΔ.

Για να κάνουμε μηχανες κε αγροτικα εργαλία μας χριάζετε μέταλο. Στο Κράι μας θρίσκυντε διο μεταλουργικα εργοστάσια — στο Ταγανρογ κε στο Σουλιν. Αφτα τα εργοστάσια λιώνουν απτο σιδερομετάλεβμα τζυγυν (μαντέμι χιτοσίδερο), σίδερο κε ατσάλι.

Το Κράι-μας δίνει πολλα προϊόντα του αγροτικού νικοκίριου. Μα αυτά τα προϊόντα πρέπει να επεξεργαστούν. Για την επεξεργασία των προϊόντων του αγροτικού νικοκίριου φιάστικαν πολιάριθμες φάμπρικες και εργοστάσια: μίλι, ηλεκτρικά, εργοστάσια ζάχαρης, κονζέρβας, καπνός, πετρέλαιο κ. τ. λ.

Μεγάλη προσοχή δίνετε τώρα εσείς τις επιχειρήσεις, για να καλύτερουν οι θέσεις τις εργατικές τάξεις και τον εργαζόμενο τις ΕΣΣΔ. Τα εργοστάσια αυτά πρέπει να περισέψουν την παραγωγή τους και να καλύτερουν την ποιότητά τους.

Απτις νέες επιχειρήσεις που επεξεργάζονται αγροτικά προϊόντα πρέπει να σιμίζουμε μερικά εργοστάσια κονζέρβας και το κομπινάτ που επεξεργάζετε καλαμπόκι. Αυτό το κομπινάτ φιάστηκε στην πρώτη πιατιλέτκα στο σταθμό Πεσλαν στην Αυτόνομη Περιοχή της Βόρειου Οσέτίας. Το καλαμπόκι που στέλνετε εσείς στο εργοστάσιο θα μετατραπεί σε κόλλα (κραχμαλ), καλαμποκίσια ζάχαρη και τα απομείναια θα χρησιμοποιηθούν για τροφή του ζώου.

Δουλι: 1. Απαριθμήστε, ποιες βιομηχανικές επιχειρήσεις βρίσκονται στο εργοστάσιο.

2. Μάθετε τί μηχανές έχει το εργοστάσιο και από πια εργοστάσια πάρθηκαν αυτές οι μηχανές.

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΝΙΚΟΚΙΡΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΙ

Το αγροτικό νικοκίριο του Κράι-μας έχει μεγάλη σημασία για όλη την Ένωση το Σοβιετικό Δημοκρατίον.

Στα 1931 ο Βόρειος Κάφκασος έδωσε στη χώρα 200 εκατομμύρια πόδια σιτίρα και παραπάνω από 30 εκατομμύρια λαδερους σπόρους· εκτός από εχτελέστικαν τα πλάνα για τις τεχνικές φυτίες και τα ζώα.

Αφτίς τις επιτυχίες τις κατορθώσαμε χάρις στο σοσιαλιστικό μετασχηματισμό του αγροτικού νικοκίριου.

Ίστερα από τον ιμπεριαλιστικό και εμφύλιο πόλεμο το αγροτικό νικοκίριο του Κράι-μας σημαντικά χροτέρεψε. Πολλές φροντίδες κατέβαλε η Σοβιετική εκουσία για να επανορθώσει το αγροτικό νικοκίριο. Στην αρχή τις πρώτες πιατιλέτκας το αγροτικό νικοκίριο έφτασε σε τέτοια θέση, όπως ήταν και πριν τον πόλεμο, μα ήταν νικοκίριο μικρό και κομματιαζμένο. Όλη η χωρική δεν είχαν εργαλία και εργατικά ζώα. Μονάχα οι κυλάκι είχαν μηχανές για την καλλιέργεια της γης. Πολι λίγη ήταν κίνη η μονονικοκίριδες που σκέφτονταν για την λίπανση (ένιαζμαν) της γης, για να ανιπσοθή η ερ δια. Η φτοχή και η μεζεί δεν ήταν σε θέση να κάνουν ένα τέτοιο πράγμα. Μα η κυλάκι ένε οχτρήτι Σοβιετικές εκουσίας. Αφτί με μίσοι κιτάζοι προς μ γαλόνη και στερεώνετε η νικοκίριακή δύναμη το Σοβιετίον. Και η κυλάκι δε θέλουν να σιντελέσουν εσείς το μέγαλομα με τη λίπανση της γης.

Η άσκιμη καλλιέργεια της γης, η λίγη χρησιμοποίηση του εργαλίου κάνανε το μονονικοκίριακο χωριάτικο νικοκίριο μικροπαραγωγικό.

Το αγροτικό νικοκίριο έμνισκε πίσω απτι βιομηχανία.

Το νόμα και η σοβιετική εκουσία πήραν υπόψιν αυτό το γεογόνο και στο πεντάχρονο πλάνο τις ανάπτυξεις του αγροτικού νικοκίριου βάλανε το πρόβλημα του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού του χωριού.

Το μεγάλο νικοκίριο μπορεί να δουλέψει εφκολότερα. Εκί όπου για 5-6 εκτάρια γις δεν άκσιζε τον κόπο να αποχτίσι κανέναν αγροτικά εργαλία κε μιχανες, σε μεγάλο νικοκίριο με 1000 εκτάρια, ι μιχανες κε τα εργαλία οχι μόνο επικερδι ίνε μα κε απαρέτιτα.

Εκί όπου ο μονονικοκίρις με το πσόφιο άλογό-του μόλις εκάλιζε τι γι με το άροτρο, κε έπερνε άσχιμι εσοδία, στο μεγάλο νικοκίριο τα τράχτορα οργόνουν τι γις γλιγορότερα με αλέτρια πυ έχυν πολα ινια. Κε το όργωμα τυ τράχτορου κοστίζει πιο φτινα.

Το κόμα πρόβαλε το ζίνθιμα: Να ενοθουν ι φτοχι κε ι μεσει σε κολεχτιβικά νικοκίρια (κολχόζια), να καλιεργίθι κολεχτιβικά ι γις το φτοχον κε μεζέον με τι χρισιμοπίσι μιχανον, να λιχβιταριστι ι κυλακια οσαν τάκσι στι βάσι τις κολεχτιβοπίσις.

Ι κυλάκι κάνανε αποφασιστικο αγόνα ενάντια στι σοβετικι εκσυσία. Νιόθανα ι κυλάκι πως κε το αγροτικο νικοκίριο αρχίζει να μεγ-λόνι.

Αρχίσανε ι κυλάκι να κένε τα κολχόζια, να εκοτόνουν κσεχοριστους δουλεφτάδες για τι διεκσαγογι τις κολεχτιβοπίσις κε μ' αφτα φροντίζανε να εμποδίσουν τα μέτρα τις Σοβετικις εκσυσις.

Παρόλα όμως αφτα, κάτω απτιν καθοδίγισι τυ κομμουνιστικο κόματος κε με τιν ενεργο βοίθια τον εργατον, στο τέλος τυ 1931 μπέκανε στα κολχόζια παραπάνο απο 62% όλον τον αγροτικον νικοκίριον τις ΕΣΣΔ, πυ κσεπερνα τρις φορες τιν εντολι τις πιατιλέτκας. Στο Κράι-μας ενόθικαν στα κολχόζια παραπάνο απτα 80% τον αγροτικον νικοκίριον.

Σόλι τιν Ενοσι άρχισαν να διμιουργόντε μιχανο-τραχτορικι σταθμι (ΜΤΣ) για να εκσιπιρετίσουν τα κολχόζια χωράφια. Ο κάθε ΜΤΣ ίνε εφοδιαζμένος με τράχτορα, με αγροτικες μιχανες με αφτοκίνιτα.

Με τιν πρότι πρόσκλιςι τυ κολχόζιου κσεκινουν απ' αφτους τυς σταθμους τράχτορα, με τις χριαζόμενες αγροτικες μιχανες κε οργόνουν κε αβλακόνουν τς τεράστιες έχτασες τον κολχόζικον χωραφιον, θερίζουν κε αλονίζουν τιν εσοδία.

Διγότερος αγροτικος κόπος άρχισε να κσοδεβετε μια τι γις, πυ άρχισε να καλιεργίτε πιο καλά. Τιν άνικσι τυ 1932 ο αριθμος τον ΜΤΣ στο Κράι-μας περίσεπσε κε έφτασε στα 224.

Ι ΜΤΣ ίνε σπουδεότατα στιρίγματα τις σιμπαγισ κολεχτιβοπίσις κε τυ λιχβιταρίζματος τον κυλάκον σαν τάκσις.

Πλαι στα κολχόζια απλόθικε στο Κράι-μας μεγάλο δίχτι σοβχοζιον: σιτο-παραγογον, χτινοτροφικον κε για ιδικες τεχνικες φιτίες. Τα σοβχοζια ίνε κρατικα σοβετικα νικοκίρια.

Τα σοβχοζια χρισιμέβουν σαν εκολια τις νέας σοσιαλ στικις τεχνικις κε τις σοσιαλιστικις οργάνοσις τυ κόπου για τα κολχόζια. Ι διαφορά-τους απτα κολχόζια ίνε τότι, ότι τα σοβχοζια τα σιντιρι το κράτος κε όλο το προιον το σοβχοζιον παι στο κράτος.

„Τα σοβχοζια — λει ο ς. Στάλιν — με τι νέα-τους τεχνικι κε τι βοιθιά-τους στις γίρο χωριάτες με τιν προτόφαντι νικοκίριακι φόρα-τους φάνικαν πως ίνε εκίνι ι οδιγιτικι δίναμι, πυ εκσασφάλισε τι στροφι τον αγροτικο μαζον κε τυς έχανε να προχορίσουν στο δρόμο τις κολεχτιβοπίσις“

Το μεγαλύτερο σοβχόζι όχι μόνο τυ Κραι μα κε όλις τις Ενοσις, ίνε το σοβχόζι „Γιγαντ“. Ι εργάτες, αγρότες, ι μαθιτες, ι πιονέρι απόλες τις γονίς τις Σοβετικις Ενοσις έχυνε ακύσι για το σοβχοζι „Γιγαντ“ πυ βρίσκετε στο Κράι-μας. Ακόμα κε στο εκσοτεριχο κσέρυν το σοβχόζι „Γιγαντ“

Το σοβχόζι „Γιγαντ“ απλόδιχε στιν απέραντι πεδιάδα το στεπον τυ Σαλσκ απτο Βορα στο Νότο σε απόστασι 90 χιλιόμετρον κε σε απόστα.ι 40 χιλιόμετρον απτι διςι στιν ανατολι.

Σε καμια μπουρζουαζικι χόρα δεν ιπέρχε ύτε ιπάρχι ος τα σίμερα τέτιο μεγάλο νικοιριο, όπος το σοβχόζι „Γιγαντ“. Το πιο μεγάλο νικοιριο τυ αμερικανικυ καπιταλιστι ίχε 20 χιλιάδες εκτάρια σπαρτα. Το σιτοπαραγογο σοβχόζι „Γιγαντ“ έχι έχτασι 183 χιλιάδες εκτάρια

Το „Γιγαντ“ δε μιάζι στανίτσα ίτε χοριο. Στο έδαφος τυ σοβχοζιυ αδιάκοπα πιγενοέρχοντε αφτοκίνιτα. Αργα-αργα περνυν ι κολόνες τον τράχτορον κε κομπάινον

Στι γι ίνε πικνοκαρφομένι τιλεγραφικι κε τιλεφωνικι στίλι. Στα χορόφια τυ „Γιγαντ“ βλέπετε εργατικα σπιτάκια πάνο σε τροχυς, εργαστίρια πάνο σε τροχυς, τσιστέρνες πανο σε τροχυς, ταχιδρομικο τμήμα κε σίντακσι τις εφιμερίδας τυ χοραφιυ πάνο σε τροχυς.

Το σοβχόζι έχι 1000 παντοτινυς εργάτες. Τον κερο τις σινοκομιδις ο αριθμός-τις φτάνι στις εκς χιλιάδες.

Όταν οργανόσαμε το σοβχόζι „Γιγαντ“ ι μπουρζουαζικι επιστιμονες με αφρο στο στόμα φόναζαν: „δε σιφέρνι, θα χαντακοθίτε . . .“ επεκίροναν πος με τιν τεχνικί-μας κε με τυς εργάτες-μας δε θα μπορέσυμε να οργανόσυμε σοστα τέτιο μεγάλο νικοιριο.

Το σοβχόζι έδοσε τον προτο χρόνο τις οργάνοσις-τυ ενάμισι εκατομίριο ρύθλια κέρδος Ι εσοδιά τυ ενος εκταριυ ίταν ίσι με δέκα τσέντνερα, ενο ι μονον κοκίριδες, πυ θρίσκονταν γιρο πέρνανε 5-6 τσέντνερα απτο εκτάρι.

Το „Γιγαντ“ οδιγι πίσο-τυ τα κολχόζια πυ βρίσκοντε κοντα.

Κάθε χρόνο βοιθα τα κολχόζια στι σπορα κε σινοκομιδι. Οργόνι γιαφτα δεκάδες χιλιάδες εκτάρια κε τα βοιθι να τα θερίσυν.

Τα σοβχόζια ίνε δίγματα σοσιαλιστικις οργάνοσις τις παραγογις στο αγροτικο νικοιριο. Πάνο στο παράδιγμά τυς τα κολχόζια μαθένυν πός να καλιεργίον καλύτερα τι γις, πός να χρισιμοπίσυν στα χοράφια-τυς όλες τις πρόσδες τις αγρονομίας κε τις τεχνικις.

Τα σοβχόζια μετατράπικαν σε τεράστιες φάμπρικες σιτιρον. Απο χρόνο σε χρόνο δίνυν στο κράτος ολοένα πιο πολα σιτιρα.

Μεγάλι σιμασία έχυν τα χτινοτροφικα σοβχόζια. Αφτα τα σοβχόζια μαζι με τις εμπορεματικες χτινοτροφικες κολχόζικες φέρμες πρέπι να εκσασφαλίσυν τι χόρα το Σοβετιον με κρέας, με βύτιρο κε γάλα. Τα χτινοτροφικα σοβχόζια ίνε ι κιριότερι βάσι για να λιθι το πρόβλημα τυ κρέατος.

Χτινοτροφικα σοβχόζια οργανόθικαν στα ανατολικά κσερα ραγιόνια. Στις πλάθνες τυ Κυπαν οργανόνυντε σοβχόζια ριζιυ, κιπυρικα σοβχόζια. Στα νότια ραγιόνια οργανόνυντε καπνοφιτεφτικα, μπαμπακοφιτεφτικα, αμπελυργικα κε άλλα σοβχόζια. Μεγάλο καπνοφιτεφτικο σοβχόζι οργανόθικε στα τέλι τυ 1931 στο ελινικο ραγιον πυ θα περιλάβι έχτασι 5000 εκτάρια.

Τα σοβχόζια πέζανε μεγάλο ρόλο στην κολεχτιβοπίσι του αγροτικού νικη-
κιριου του Κράι-μας.

Νά ένα παράδειγμα, πός το σοβχόζι ονόματος του Στάλιν (πρίν „Χυ-
τορουκ“) βοήθισε την κολεχτιβοπίσι του ραγιονιού-του. Το κολχόζι είχε μεγάλη ανάνκη
απο ελχτική δύναμη και εργασία. Χόματα πολλά είχε το κολχόζι. Η κυλάκι πρό-
λεγαν πός θα καταστραφεί το κολχόζι. Μα η σταθερή κολχόζνικη αποφασίζανε
να αγωνιστούν ως το τέλος.

Ζήτησαν βοήθεια από το σοβχόζι.

Το σοβχόζι έστειλε μια τραχτορική κολόνα για να βοηθήσει το κολχόζι και
να το θγάλει από την δύσκολη θέση-του.

Η κολχόζνικη περιμένανε την κολόνα τις μέρες, μα κόντεβαν πια να βραδιάσει
και τα τράχτορα δε φέρονταν.

Μια ομάδα χυλιγάνι εξαγοραζόμενοι από τους κυλάκους τις στανίτσες κοροϊδε-
βαν τους κολχόζνικους.

— Δε θάρθουν τα πενεμένα τράχτορά-μας. Μονάχα λόγια ίνε όσα λένε
για την δύναμη του τράχτορου. Ενω στην πραγματικότητα αφού η δύναμη δεν ακρί-
ζει τίποτε.

Ακσαφνα το θράδι μάθανε ότι, πός η κολόνα από προη στέκετε στην
άλλη μεριά του γιοφίριου, σε απόσταση πέντε βερστιον από την στανίτσα. Κάποιος χά-
λασε το γιοφίρι και η τραχτορίστες το επιδιορθώνανε ότι τις μέρες. Όπως φά-
νικε αργότερα, η κυλάκι ήταν που χαλάσανε το γιοφίρι για να εμποδίσουν τον
ερχομό τον τράχτορον.

Όταν τις νύχτα το μάθανε στην στανίτσα, πολλοί κολχόζνικη και μονονικοχί-
ριδες πήρα άλος σφιρι, άλος ακσινάρι και τρέξαν να βοηθήσουν την κολόνα να επι-
διορθώσει γρηγορότερα το γιοφίρι.

Στις 12 τις νύχτα το γιοφίρι επιδιορθώθηκε και η κολόνα, σινιδεβόμενοι
από τους φίλους, διεφθίνθηκε στην στανίτσα.

Μολονότι ήταν πια αργά (2 μετά τα μεσάνυχτα), εκατοντάδες χοριάτες
θόγkαν να προηπαντίσουν την κολόνα.

Νορίς το προη η τραχτορίστες άρχισαν να οργόνουν την κολχόζνικη γη, ενω
ότι σκεδόν η κάτικη στέκονταν και παρακολούθσαν τις δουλιες. Την άλλη μέρα το
προη η δουλιες τέλειωσε και η κολόνα ετιμάζονταν να φύγει. Μα η δουλιες πήρε άλλη
τροπή: η μονονικοχίριδες πολιορκίζανε την καλίθα, όπου έμνικε ο μπριγατίρος
και ζιτούσαν να μίνι κάμπους ακόμα μέρες η κολόνα για να οργώσει τις γης όλις
τις στανίτσες.

Η κολόνα έμινε 5 μέρες, και για ενίσχυσι-τις σταλίκανε ακόμα δύο τράχτο-
ρα από το σοβχόζι. Ιστερα από 5 μέρες τελιόσανε όλο το όργωμα.

Την κολόνα πύφεβγε την προβόδιζε με μουσική η νέα στανίτσα, που η μισή
γένικε πια κολχόζνικη.

Δουλιες: 1. Βρέστε στο χάρτι του Βορην-Καφκασιανου Κράι το σοβχόζι
„Γιγαντι“.

2. Τι σοβχόζια και ΜΤΣ βρίσκοντε στο ραγιόνι-μας.

3. Πός βοηθα το σοβχόζι ίτε το ΜΤΣ το κολχόζι-μας.

4. Απαριθμήστε τις αγροτικές φυτίες καλιεργόντε στο ραγιόνι-μας.

Ι ΝΙΚΟΚΙΡΙΑΚΕΣ ΣΚΕΣΕΣ ΤΥ ΒΟΡΙΟ-ΚΑΦΚΑΣΙΑΝΥ ΚΡΑΙ ΜΕ ΤΑΛΑ ΡΑΓΙΟΝΙΑ ΤΙΣ ΕΣΣΔ

Ο Βόριος Κάφκαςος θγάζι ένα σορο προϊόντα όχι μονάχα για τον εαφτό-
τυ, μα κε για τάλα τα ραγιόνια τις ΕΣΣΔ. Απέναντι σαφτα πέρνι απ τ'άλα
ραγιόνια τέτια προϊόντα, πυ δε βγένουν στο Κράι-μας, ίτε θγένουν σε ασίμαντι
ποσότιτα.

Το νέφτι-μας απτι Γρόζνα κε το Μαικοπ πκι στα χοράφια κε τις φά-
μπρικες τον περισότερον ραγιονιον τι: ΕΣΣΔ κε ιδιέτερα στην Υκραινικι ΣΣΔ
με το νεφτεγογο: — Αρμαθιρ — Υκράινα.

Απέναντι ε'αφτα το Κράι-μας πέρνι απτα βιομηχανικα ραγιόνια μηχανες
για τις φάμπρικες κε τα εργοστάσια, αφτοκίνιτα, τράχτορα, λογισ-λογιον ιφάζ-
ματα κε άλα φαμπρικο-εργοστασιακά προϊόντα.

Με το πατροκάρβυλο το ραγιονιο Σσάχτι εφοδιάζοντε ι φάμπρικες κε τα
εργοστάσια του εβροπαικου μέρους τις ΕΣΣΔ. Τα σιτιρα εκσάγοντε στι Ζακαφκά-
ζια, στις Διμοκρατίες τις Μεσέας Ασίας, στην Κεντρικι βιομηχανικι περιοχι,
στιν περιοχι του Δενιγρρατ, στα Βόρια ραγιόνια

Απο κι ισάγοντε: κσιλία, σπύρτα, χαρτι, ζάχαρι, ρύχα, γαλότσες, κέβι
κε άλα προϊόντα.

Κι έτσι το Κράι-μας ίνε στενα σινδεμένο με τάλα ραγιόνια τις Σο-
βητικις Ενωσις, με όλο το λαικο νικοκίριο.

Το Κράι-μας εχτελα επιτιχιμένα σε 4 χρόνια την πιατιλέτκα τις ανικο-
δόμισις του κε ετμάζετε για τι δέφτερι πιατιλέτκα, κε έτσι πραγματοποιι το
πρόβλημα τις ανικοδόμισις του σοσιαλιζμου, σαν ένα απτα στυδεότερα τμήματά του.

Ι ΑΝΙΚΟΔΟΜΙΣΙ ΤΥ ΣΟΣΙΑΛΙΖΜΥ ΣΤΙΣ ΑΦΤΟΝΟΜΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΕ ΣΤΙΝ ΑΣΣΔ ΤΥ ΤΑΓΕΣΤΑΝ.

Ι εθνικες περιοχες κε ι αφτόνομι διμοκρατία του Ταγεσταν πιάνον με-
γάλο μέρος στην ανάπτυξι του λαικου νικοκίριου του Βοριο Καφκασικου Κράι.

Αφτες ι περιοχες ίσαν καθιςτειριμένες νικοκίριαχα κε μορφοτικα στον κρο-
του τσαριζμου: μα τόρα χάρις στην ορθα εφαρμοζόμενι Λενινιτικι εθνικι πολι-
τικι κε με τι βοίθια τις εργατικις τάξις κε τον εργαζόμενον τον προτοπόρον
ραγιονιον του Κράι, γλιγορα αναπτίσετε ι βιομηχανία κε αφτες ι περιοχες έρ-
χυντε στις πρώτες γραμες τον ικοδόμον του σοσιαλιζμου.

Τα καλύτερα οριχτα του Κράι-μας βρίσκοντε στις εθνικες περιοχες. Εδο
βρίσκετε νέφτι, κάρβυνο, σιδερομετάλλευμα, χροματιστα μέτλα, „άσπρο κάρβυνο“
κε πολα άλα πλύτι.

Με βάσι αφτα τα πλύτι μεγαλόνι ι βιομηχανία των εθνικων περιοχον κε
τις Διμοκρατίας του Ταγεσταν. Στην πρότι πιατιλέτκα κε ιδιέτερα στι δέφτερι
θγένι στι μέσι ολάκερο δίχτι ιλχετρικον σταθμον. Αφτι ι σταθμι βοιθον να
μετασκιματιστι ι παλια βιομηχανία, ι σινκινονία κε το αγροτικο νικοκίριο κε να
διμορφηθι νέα βιομηχανία με βάσι τι νέστερι τεχνικι.

Το αγροτικο νικοκίριο μιας σιρας αφτόνομον Διμοκρατιον, τις Ατιγέις,
τις Βόριο Οσέτιας, τις Καπαρτινο-Παλκάριας, τις Τζερκέσιας κατόρθωσαν τέ-
τιες επιτιχιές στην κολεχτιβοπίσι, όπως κε τα προτοπόρα ραγιόνια του Κράι-μας.

Στο αγροτικό νικοκίριο καλύτερέβον κε αναπτύσσοντε ι χτινοτροφία κε ιδιέ-
τερα ι προβατοτροφία, ι νέες τεχνικές φτιίες: μπαμπάκι, ρίζι, κεναφ, καθος
κε κλαμπόκι, λαχανικά, φρούτα, χόρτα.

Φαρδένι το δίχτι το σόβχοζιον κε το μηχανο-τραχτορικον σταθμον.

Στιν ανάπτυξι τον εθνικον περιοχον μεγάλι σιμασία αποχτα το δασονι-
κοκίριο. Φιαστίκανε ένα σορο εργοστάσια κσιλίας, ιλοτομία κ.τ.λ.

Ι Δημοκρατία τυ Ταγεσταν, πυ τελεφτέα μπίκε στο Βοριο-Καφκασιανο
Κράι έχι μεγάλες πρόοδες στο έργο τις σοσιαλιστικισ ανικοδόμισις.

Τελιόνι το φιάσιμο τυ ιδροιλεχτρο-σταθμου Γεργεπιλσκαγια. Αρχισαν ι προκα-
ρχτικες δουλιες για το φιάσιμο τυ γίγαντα τις δέφτερις πιατιλέτκας — τυ ιδρο-
σταθμου πάνο στον ποταμο Συλακ.

Αναπτύσσετε ι εκσόρικισ τυ νεφτιω στο Ταγεσταν· χρισιμοπιόντε φαρδια
τα φυσικά πλούτι τυ Ταγεσταν — τα αναφλεχτικά αέρια στο εργοστάσιο „Δαγογι.“

Φιαστίκανε χάμποσα εργοστάσια κονσέρβας, πυ επεξεργάζοντε πσάρια-
ζαρζαβάτια κα φρούτα.

Γένικαν αρδεφτικά έργα στα κσερα ραγιόνια κε αποκσεραντικά έργα στα
ελόδι μέρι-κ'έτσι περίσπεσε ι έχτασι τις σπορας· δυναμόνουν κι αναπτύσσοντε τα
κολχόζια κε σοβχόζια τυ Ταγεσταν. Προσελκίζοντε στιν κοπεράτσια τα φτο-
χο-μεσέα χτινοτροφικά κε κικυρικά ραγιόνια τον ορινον ραγιονιον.

Φιάνετε νέο δίχτι σιδεροδρομικον γραμον κε αμακσιτον δρόμον, πυ πρέπει
να ενόσουν τις εθνικες περιοχες κε τι Δημοκρατία τυ Ταγεσταν με τάλα ρα-
γιόνια τυ Κράι.

Ι τσαρικισ κιβέρνισι δεν έδινε δυνατότητα στις ορινους λαουσ να φιάσουν τιν
κουλτούρα-τους. Έκλινε τα τελεφτέα σχολια πυ διασόθικαν, απαγόρεβε τι διδα-
σκαλία στι μιτρικι γλώσα.

Ι πλιονοπισφία τον ορινον λαον δεν ίχε δικό-τους γραφτο λόγο, δεν ίχαν
βιβλία στι μιτρικί-τους γλώσα.

Πριν τις επανάστασις σε κάθε 100 ανθρόπους βρισκονταν 1-2 ενγράματι
σε τέτιες περιοχες, όπος ι Ινγυσετία, ι Καπαρτινο-Παλκάρια, ι Τζετζνια.
Ενγράματι ίαν μονάχα ο μολας, ο τσιφλικας, ο κυλάκος.

Τόρα ισάχθικε ι γενικισ εκπέδεπσι σ'όλες τις εθνικες περιοχες. Βγένουνε
πολα βιβλία κε εφιμερίδες στις μιτρικες γλώσες. Ι διδασκαλία στα σχολια γίνετε
ς ι μιτρικι γλώσα.

Τέτιες εθνικες περιοχες, όποσι Ατ γέα, ι Βόριος Οσετια, ι Καπαρτινο-
Παλκάρια γένικαν περιοχες σιμπαγισ ενγραματοσίνισ.

Ι ορινι λαι, με τιν ιποστίρικισ τις εργατικισ τάκισ, διμιουργουν δικί-τους
κουλτούρα εθνικισ στι φόρμα κε σοσιαλιστικισ στο περιεχόμενο.

ΤΑ ΑΘΡΙΖΜΑΤΑ ΤΙΣ ΠΡΟΤΙΣ ΠΙΑΤΙΛΕΤΚΑΣ ΚΕ ΤΑ ΠΡΟΒΛΙΜΑΤΑ ΤΥ ΒΟΡΙΟ-ΚΑΦΚΑΣΙΑΝΥ ΚΡΑΙ ΣΤΙ ΔΕΦΤΕΡΙ ΠΙΑΤΙΛΕΤΚΑ

Το Βοριο Καφκασιανο κραι μαζί με τα άλα ραγιόνια τις ΕΣΣΔ κατόρ-
θοσε μεγάλες νικες στι πρότι πιατιλέτκα.

Κάτο σπτιν καθοδίγισι τυ κομμουνιστικου κόματος ι εργαζόμενι τυ Βοριου
Καφκάσου μετασκιματίζουν επιτιχιμένα το καθιστεριμένο αγροτικό νικοκίριο κε

μετατρέπουν το Κράι σε ένα απτα κυριότερα βιομηχανικο-γεωργικα ραγιόνια τις ΕΣΣΔ. Στο Κράι ετελίωσε στη βάσι η σιμπαγι κολεχτιβοποιισι κε πάνω στη βάσι-τις το λιχδιτάριζμα τις κυλακιας σαν τάκσι. Φαρδια αναπτίχτικε η ανικοδόμισι σοβχοζιον· 224 μηχανο-τραχτορικι σταθμι με εκατοντάδες τράχτορα κε άλλες είνθετες αγροτικες μηχανες μετασκιματίζυν τα κολχόζια κε τα ανεβάζυν σε πιο πσιλο επίπεδο.

Στα 1931 ετελίωσε το χτίσιμο του θεμελιου του σοσιαλιζμου στο Κράι-μας μαζί με όλο το λαικο νικοκιο τις ΕΣΣΔ. Ενα σορο φάμπρικες κε εργοστάσια εχτελέσανε το πεντάχρονο πλάνο-τους σε 2,5 χρόνια.

Φιάστικαν τέτια εργοστάσια-γίγαντες όπος το Σελμαςς του Ροστοβιου, η ιλεχτρικι σταθμι στο Σσάχτι, στο Νοβοροσκ, στο Κρασνοταρ, τελιόνι το φιάσιμο τη εδροσταθμου πάνω στον ποταμο Πακσαν στην περιοχι τις Καπαρτινο Παλκάριας κε πάνω στον ποταμο Γιζελτον στην περιοχι τις Βόριου Οσέτιας.

Το κράι-μας μετατρέπικε σε κράι σιμπαγισ κολεχτιβοποιισισ κε Κράι σιμπαγισ ενγραματοσίμισ. Φαρδια απλόθικε η τεχνικι μόρφωσι τον εργατον κε κολχόζνικον.

„ Το βασικο πολιτικο πρόβλημα τις δέφ-ερις πιατιλέτκας ίνε το τελιο-τικο λιχδιτάριζμα τον καπιταλιστικον στιχίον κε τάκσειον γενικα“

(Απόφασες τις XVII κοματικισ
κονφερέντσιας)

Το Κράι-μας θα εξακολυθι στη δέφ-ερις πιατιλέτκα να αναπτίξει τη βιομηχανία-του κε να ανικσόνι το αγροτικο νικοκιο.

Σχεδιάστικε να φιαστυν νέι δυνατι ιλεχτρικι σταθμι, πυ θα δουλέπυν με κάρβουνο, με μαζυτ κοντα στα ποτάμια του Κράι. Ιδιέτερα ακσιοσιμιότως θάνε ο σταθμος στη Διμοκρατία του Ταγχεσταν, πάνω στον ποταμο Σουλακ, πυ θάνε 6 φορες μεγαλίτερος απτον ιλεχτροσταθμο Βολχοβ πυ βρίσκετε κοντα στο Λενινγκρατ

Άλος δυνατος ιλεχτροσταθμος θα φιαστι στο ραγιόνι του πετροκάρβουνο.

Στη βιομηχανία νεφτιου το Κράι-μας πρεπι να δόσι στη χώρα το μισο όλο του νεφτιου, πυ βγένι στην ΕΣΣΔ.

Στη δέφ-ερις πιατιλέτκα θα αναπτιχτυν στο Κράι πολι η βιομηχανία πετροκάρβουνο κε η χιμικι βιομηχανία.

Για να βγυν μηχανες, θα χριαστι στο Κράι μεγάλι ποσότιτα μετάλυ. Στη δέφ-ερις πιατιλέτκα σχεδιάζετε να φιαστυν διο μεγάλα μεταλυργικα εργοστάσια· το ένα θα φιαστι πάνω στον ποταμο Βοριο Ντονετς στο ραγιόνι του πετροκάρβουνο, όπου το πρώτο ιλιχο — το σιδερομετάλεβμα — θα κυβαλιθι απτο Κερτς· το άλλο εργοστάσιο θα φιαστι στην Αφτόνομι Περιοχι τις Καπαρτινο-Παλκάριας στο μέρος πυ βρίσκοντε στρόματα σιδερομεταλέβματος.

Η επισιτιστικη βιομηχανία πρέπι να αναπτιχτι έτσι, ώστε να επεξεργαστι στα είνορα του Κράι όλα τα προιόντα του αγροτικου νικοκιο.

Η έλιπσι δρόμων σιγκινονίας εμποδιζι πολι τιν περσιτέρο ανάπτυκισ του λαικου νικοκιο του Κράι, ιδιέτερα στις εθνικες περιοχες. Γιαφτο σχεδιάστικε μεγάλο πρόγραμμα για να φιαστυν νέι σιδεροδρομικι κε αμακσιι δρόμι, κε να καλιτερέπσι η σιγκινονία πάνω στο νερο.

Στι δέφτερι πιατιλέτκα θα φιαστун νέι σιδερόδρομι πυ ενόνун το Κράι-μας με τάλα ραγιόνια: παραδίδματος χάριν, θα φιαστι δρόμος ανάμεσα στα Καφκασιανα βουα πυ θα παι στι Ζακαφκάζια. Επεκσεργάζετε το πλάνο να φιαστι το κανάλι Μανιτζ πυ πρέπει να ενόσι τιν Κασπία θάλασα με τιν Αζοφικι κε τι Μάβρι θάλασα.

Στο αγροτικο νικοχιριο τυ Κράι-μας, το βασικο πρόβλημα πυ μπένι στι δέφτερι πιατιλέτκα ινε το οργανοτικο-νικοχιριακο δινάμομα τον κολχοζιον, ι ανίπσοσι τις πιότιτας τις δουλιас τον κολχοζιον κε σοβχοζιόν-μας καθος κε ι ανίπσοσι τις εσοδιας.

Το Κράι-μας πρεπι έτσι να ανιπσοσί τιν εσοδία, πυ να θόσι διπλάσια ζιτρα, απο κίνα πυ πίραμε στα 1931.

Στι χτινοτροφία θάλθικε πρόβλημα μπροστα στα κολχόζια κε στα σοβχόζια να κατυρθόσουνε να περισέψουν τα κοπάδια να αντικαταστήσουν τα ζόα πυ δεν ινε απυ ράτσα με ζόα ράτσας, κε να δόσουν περισσότερα κε καλύτερα πραιόν-α.

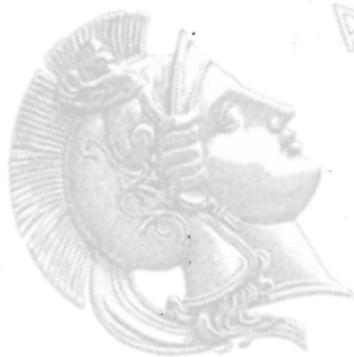
Όλα αφτα τα μέτρα θάχουν αποτελέζμα, ότι το Βοριο-Καφκασιανο Κραι θα δυναμόσι πιο πολι τι βιομηχανία-τυ κε πάνο σ'αφτι τι βάσι κε το αγροτικο νικοχιριο.

Καλιτερέβι ι ιλικι κατάστασι τις εργατικις τάκσις κε όλον τον εργαζομένον.

Μαζι με όλι τιν ΕΣΣΔ, το Κράι-μας θα εχ-ελέσι το πρόβλημα πυ έβλαε ι 17-ι κοματικι κονφερέντζια — να λιχβιταριστун τελιοτικα τα καπιταλιστικα στιχία κε τάκσεσ γενικα, να φιαστι σοσιαλιστικι κινυνία χωρις τάκσεσ.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

АКАДЕМІА

АОННЭН

Ответ. редак. КАЧАЛОВ

Тех редактор
ГРИГОРИДИ Ф.

Сд. в набор 28 VI 1932г
Сд. в печать 5 VII 1932

Типография Греческого Изд-ства „Коммунистис“ Ростов на Дону

Упол. Крайлит 2862 Зак, 704 Об'ем 4, п. л. х 51.504 зн.

Ст-ф, Б5 176Х250 Тир. 4100.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԱՆՍՏՐԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

Γράμμα

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ